

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

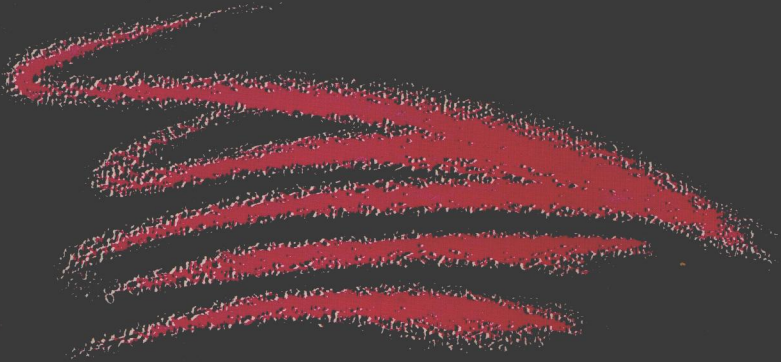
<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

H. Montgomery Hyde
**PORNOGRAFINİN
TARİHİ**

Kalem

PORNOGRAFINİN TARİHİ
H. MONTGOMERY HYDE

Bu çevirinin tüm hakları Kalem Ltd. Şti.'nindir.
Kalem Ltd. Şti. Ankara Şubesinde hazırlanmıştır.

Kalem Yayıncılık : Şehit Adem Yavuz Sok. 16/14
Kızılay - Ankara, Tel : 25 79 65

Birinci Basım : Şubat 1986, Ankara
01.06.86.015

,

Kapak düzeni : Ümit Öğmel
Kapak baskı : Ünal Matbaası, Ankara
Dizgi ve baskı : Orun Dizgi, Ankara

H. Montgomery Hyde

Pornografinin Tarihi

Türkçesi :
FERİDE ÇİÇEKOĞLU

Kalem

SUNU

«Birine pornografik görünen, bir başkası için dehanın kahrkahasıdır.»

H. Montgomery Hyde'in Tevrat'tan başlayıp 1960'lara kadar getirdiği yolculuğun ana teması, D. H. Lawrence'ın yukarıdaki sözü. Belki, elinizdeki kitabın yirmi yılı aşkın bir süre önce, 1964'de yazılmasına karşın güncelliğini yitirmesini önleyen de aynı tema. Kimileri, dehanın kahrkahasına pornografi damgasını vurup yasaklatmaya çabaladığı sürece Lawrence'ın özlü deyişi tazeliğini koruyacağına benzer. Tıpkı «Madame Bovary»i, «Lady Chatterley'in Aşığı»nı yasaklayanların unutulmasına karşın, erotizmin başyapıtlarının yaşayıp gitmesi gibi...

Hyde bu araştırmasını, İngiltere'de 1959'da Müstehcen Yayınlar Yasasına getirilen yeni bir yorumun yol açtığı «demokratikleşme» ortamında yayımlamış. Burjuva demokratik hakların 1215'den itibaren adım adım kazanılıp kökleştirildiği bu ülkede, erotizme demokratik bir yaklaşım sağlanabilmesi için daha çok yol katedilmesi gerektiğini vurgulayarak. Ve kitabını, gerçek yaşamda ulaşılamayan cinsel düşler olduğu sürece, pornografinin de daima varacağı sözüyle bağlayarak.

1960'ların sonlarında tüm dünyada yükselen sorgulama ve başkaldırının da payı olsa gerek, 1970'lerde Avrupa ve Kuzey Amerika'da cinsel özgürlük başını alıp gitti. Bu nedenle, Montgomery'nin çalışması o ülkelerde bugün yalnızca tarihsel bir araştırma olarak önem taşıyor. Ülkemizde ise, elinizdeki kitabın tarih içinde bir yolculuk olmasının ötesinde anlam taşıdığı inancındayız.

1964'de yazılmış olması ve esas olarak Anglo-Saxon kültürünü ele alması, kitabın günümüz ve ülkemiz açısından ancak genel bir bakış açısı kazandırabilmesini sağlıyor. İncil ve Tevrat dışındaki din kitaplarına değinilmemesi, Doğu Kültürlerine ilişkin yalnız **Kama-Sutra**'dan söz edilmesi («Bahnameler»in adı bile geçmiyor), 1960'lardan sonra giderek dünyayı saran porno salgını konusunda özel bilgileri, yazılış tarihi nedeniyle içermemesi, bu çevirinin dilimize kazandırılacak yeni çalışmalarla tamamlanması gerektiğini gösteriyor.

Anglo-Saxon ülkelerini ilgilendiren özel dava dosyalarına ilişkin bazı ayrıntı ve eklerin Türkçe okuru açısından ilgi çekmeyeceğini düşündüğümüzden çeviriye almadık (örneğin, «Fanny Hill» dava dosyası).

Eski Yunan ve Roma'da yazılan kimi eserlerin, yazılışlarından 2000 yıl sonra A.B.D. ve İngiltere gibi «uygar» ülkelerde yasaklanışını, ama yine de yok edilemeyip yasakçılardan daha uzun yaşayışlarını belgeleyen bu kitabı, günümüz Türkiye'si açısından ilginç olabileceği umuduyla dilimize kazandırmakta yarar gördük.

İÇİNDEKİLER

PORNOGRAFI NEDİR?	9
ANTİK ÇAĞDA PORNOGRAFI	31
İFFETE KARŞI CİNSELLİK	58
EROTİK PORNOGRAFI	84
CİNSEL SAPMALARİ KONU ALAN PORNOGRAFI	106
YAYINCILAR, SANSÜR VE YASA	120
DEĞİŞEN TOPLUMSAL TAVİR	131

PORNOGRAFI NEDİR?

Pornografi sözcüğü insanların çoğuna çirkin gelir. Bilinçli ve da bilinçsiz bir utanç duygusu uyandırır. Kimileri bu sözcüğü kullanırken, çocuklar ya da diğerleri duymasın diye, huzursuzca etrafı kollama eğilimindedirler. Suçluluk duygusu veren bir sırdır sanki bu.

İyisi mi tanım sorunuyla işe başlayalım, övle bir sorun ki hiç de kolay değil : Pornografi nedir?

Sözcük, yunanca «pornographos» sözcüğünden türetilmiştir ve «fahişelik edebiyatı» anlamına gelir. Yani, asıl anlamıyla fahişelerin ve müşterilerinin yaşamını, tavırlarını ve alışkanlıklarını akla getirir. İngilizce Oxford sözlüğü şu tanımlı vermektedir: «edebiyatta, sanatta müstehcenliğin ya da iffetsizliğin ifade veya ima edilmesi». Burada, şehvetin ve uygunsuz davranışın teşvik edildiği yolunda bir ipucu vardır. Derleyen, önceki Webster sözlüğünün örneğini izleyerek, Pompeii'deki ünlü duvar fresklerini pornografi örnekleri olarak belirtmektedir. Bu freskler, Baküs orcileri * için tasarlanmış odalarda, cinsel birleşmenin her türünü resmetmektedirler.

Genellikle, pornografinin asıl özelliğinin cinsellik olduğu konusunda görüşbirliği vardır. Dolayısıyla, pornografi kapsamına girebilmek için, edebiyat resim veya

(*) Eski Yunan ve Roma'da tanrılar ve özellikle Baküs için yapılan gizli dinsel törenlerde cinselliği uyarıcı şarkılar söyleyip dans etme ve şehvetli hareketlerde bulunma.

heykel, cinsel arzuyu uyandırmalı ya da böyle bir amaca yönelmelidir. Sınırlı bir tanımlamayla, bu da, insan bedeninin genellikle kapalı tutulan ve en azından kuramsal olarak cinsel arzu uyandırabilen bölümlerinin yazıyla ya da görsel olarak anlatımını içerir.

Bir sonraki soru, **müstehcen** ile ne kastedildiğidir. Pornografiden farklı olarak, sözcüğün etimolojisini anlamak güçtür. Cinselliğin bilimsel incelenmesinde büyük öncü olan Havelock Ellis, sözcüğün, latince **scena**'nın bozulmuş ya da değişmiş bir biçimi olduğunu ileri sürmüştür. Asıl anlamı, sahne dışında olandır, yani normal olarak yaşam sahnesinde sergilenmeyen. Sözlük tanımı yeterince açıktır: «iffeti ve edebi bozan; şehvet düşünceleri belirten ya da öneren.» Ancak bu tanım bizi pek ileriye götürmez, çünkü «edep nedir»? sorusunu çözmeden bırakır.

En zor soru şimdi ortaya çıkmaktadır: Bir eserin, pornografik, müstehcen ya da edebe aykırı olup olmadığına nasıl karar verilecektir? Zorluk, terimlerin tamamen görelî ve öznel olmasındadır. Okuyucunun ya da izleyicinin kararı çoğunlukla, yazarın ya da sanatçının adı ve ünü ile bir dereceye kadar etkilenmektedir. Bu konularda bir görüş birliği sağlamak imkânsızdır. D.H. Lawrence, «Pornografi ve Müstehcenlik» adlı denemesinde şöyle diyor: «Bunların anlamı, her zamanki gibi, tamamen kişilerin onları nasıl algıladıklarına bağlıdır.» Ve ekliyor:

«Birine pornografik görünen, bir başkası için dehanın kâhkahasıdır.»

İki dünya savaşı arasında, Cenova'da, Birleşmiş Milletler himayesinde, «Müstehcen Yayınların Dolaşım ve Ticaretinin Engellenmesi» konulu uluslararası bir konfe-

rans düzenlenmiştir Ancak katılanlar, **müstehtcen** sözcüğünün anlamı üzerinde anlaşılamamışlardır. Özellikle İngiliz delegesi konferansın hazırlık toplantısında, sözcüğün tanımı yönünde herhangi bir girişime şiddetle karşı çıkmış ve gerçekten son bildirgede böyle bir tanım yer almamıştır. Konferans sekreteri şöyle demiştir: «Gündemdeki sözcüğün her dilde farklı bir tanımı olduğunu kavıyorum. Daha da ötesi, ne kadar ülke, bakış açısı, kavram ve huy varsa, bu sözcüğün de bir o kadar anlamı vardır. Demek ki, evrensel destek görececek bir çözüm bulmak imkânsızdır.»

İngiliz mahkemelerinde kabul edilen ve Amerika Birleşik Devletlerinde genellikle izlenen müstehtcenlik kıstası, 1950'lere kadar şuydu: Müstehtcen olduğu ileri sürülen resim veya yazı, ortalama bir okullu kızı baştan çıkarabilir veya yozlaştırabilir mi?

Başyargıç Cockburn'un bu ünlü hukuki kuralı, dava konusu eserin ve yazarının tüm edebi ve bilimsel değerlerini ya da eğitsel amaçlarını dışlıyordu. 1868'de açılan ve adını asıl yargıcından alan Hicklin davası, bu ünlü kurala da adını verecekti. A.B.D.'de de katı bir biçimde izlenen Hicklin kuralı, tek bir paragraf olay ya da bir iki müstehtcen kelime için bütün bir kitabı lanetliyordu.

Radclyffe Hall'un, **Yalnızlık Kuyusu** romanının başına gelenler, bu konuda çarpıcı bir örnektir. Romanın İngiliz yayıncıları hakkında 1928'de soruşturma açıldı. Yetkililer soruşturmaya, bir Pazar gazetesi yazarının kitabına isterik bir biçimde saldırmasıyla başladılar. Gazete yazarı James Douglas, sağlıklı bir kız ya da oğlanın eline bu kitabı vermektense, bir şişe asit vermeyi yeğleyeceğini ilan etti ve aynı zamanda kitabın toplatılması çağrısında bulundu. Bu aptalca çıkışın 'acil' etkisi, Kamu Savcılığı Yöneticisini harekete geçirmesinin yanısıra,

kitabın tamamen sahte bir müstehcenlik arayışı içinde soruşturulması ve bir de, şehvet meraklısı okuyucuları, yasak gelmeden önce telaşla kitapçılara koşturması oldu.

Aslında, başından sonuna kadar, **Yalnızlık Kuyusu'**nda tek müstehcen sözcük ya da ifade yoktu. Tersine, yayıncıları Londra'da mahkemede savunan Lord Birkett'in açış konuşmasında işaret ettiği gibi, kitap tüm eleştirmenler tarafından övgüyle karşılanmıştı. Yaklaşımının saygınlığı övülmüş ve daha ötesi, bırakalım engellenme gerektirmeyi, kamu yararına olduğu vurgulanmıştı. Savunma makamı, savını kanıtlayabilmek için, sayıları kırktan az olamayan saygın kadın ve erkek toplamıştı. Başta günün önde gelen İngiliz edebiyat eleştirmeni Desmond McCarthy olmak üzere, bu kişiler romanı müstehcen bulmadıklarına ve onu böyle tanımlamakla yargı açısından sözcüklerin yanlış kullanıldığına tanıklık etmeye hazır dılar.

Buna karşılık, yargıç Sir Charles Biron, incelenmesi istenen kanıtların kabul edilebilir olup olmadığı hakkındaki ciddi kuşkusunu dile getirdi. Birkett, «eğer kanıtları getirmeme izin verilmezse, bir yargıcın gerçekte bir edebiyat sansürcüsü olduğu ortaya çıkar» dedi. Yargıç, «mahkemenin karar vermesi gereken bir konu üzerinde fikir beyan etmeye kimsenin yetkisi olmadığı» ileri sürerken, amacının tersine, Birkett'e katılmış oluyordu!

Birkett, müstehcenlik kıstasının yargıcın kişisel görüşüyle sınırlanmaması gereğini dile getirdiyse de bu bir yarar sağlamadı. Yine de sözünü sürdürdü Birkett: «Savunmanın savı, bu kitaptaki temanın, değil yasayı, hassas zevki dahi çiğnemediğidir. Konu, yaşamın bir gerçeği olarak ciddi bir biçimde ve görev duygusuyla ele alınmıştır. Kitabın temasının anlaşılabilmesi için tartışılması ge-

rektiğini savunuyorum.»

Tanınmış bir avukat tarafından bu denli inceliklerle sürülen görüş, yargıç tarafından yine de paylaşılmadı ve yargıç kitabın imhası emrini verdi. Gerekçe olarak şöyle diyordu: «Kitabın iyi yazılmış olduğu ve dolayısıyla bu tür uygulamalara tabi tutulmaması gerektiği şeklindeki tavır, tamamen mantık dışıdır. Kitabın bazı edebi faziletleri olduğunu kabul ediyorum; işin bu yönü kitabın yasal uygulamaya karşıt getirilemez. Çünkü aksi takdirde, en müstehcen kitapların dahi yasaklanmaması gerektiği şeklinde akıl almaz bir duruma düşeriz. Kafası çalışan her kişi şunu görmelidir ki, müstehcen bir kitap ne kadar iyi yazılmışsa, cazip görünebileceği kadar da o kadar geniş olacaktır... Elinizdeki örnekte, tasvir edilen dehşet verici eğilimlere sahip hiç kimsenin ufacık bir biçimde suçlanabileceğine dair tek bir sözcük yoktur. Tüm karakterler çekici insanlar olarak tanıtılmakta ve hayranlıkla savunulmaktadırlar. Daha da ciddi olan, bazı davranışların akıl çelici terimlerle tasviridir.»

Bu sırada İngiliz yayıncılar kitabı geri çektiler. Orijinal metnin Paris'te, özellikle İngiliz pazarı için yeniden yayınlanması hazırlıklarına başlandı. Ancak, yayınlanan kitapların İngiltere'ye girerken yakalanan her nüshasına Gümrük'te el kondu.

İmha kararına karşılık yapılan yeni bir başvuru üzerine, soruşturmayı Başsavcı Sir Thomas Inskip üstlendi. Şöyle diyordu: «Kitap yüzde doksandokuzuyla eleştiriye haketmeyebilir, ancak tek bir cümle, kitabı müstehcenlik nedeniyle imha edilmesi gereken bir eser halinde getirebilir.» (Aklında, eşcinselliğin övgüsü olarak gördüğü, «Ve o gece onlar kopmamışlardı» cümlesi vardı.) Sonuçta, kitabı «son derece tehlikeli ve yozlaştırıcısı» bula-

rak ilk kararı destekledi. Yayıncıların İngiltere’de yeniden basım yapmanın güvenliğine inanabilmeleri için yirmini yıldan çok bir süre geçmesi gerekti.

Aynı eserin A.B.D.’deki serüveni de ilginçtir. 1929 başlarında, New York «Ayıbın Önlenmesi Derneği» sekreteri, kitabı «Macy’s» mağazasında satan bir satıcı hakkında soruşturma açılmasını istedi. Yasaklanmadan önce altı baskı yapan Amerikan basımı, Havelock Ellis tarafından yazılmış bir de önsöz içeriyordu. Ancak ne bu, ne de İngiltere ve Amerika’daki edebiyat eleştirmenlerinin desteği, kitabı kurtarmaya yetmedi.

New York’ta **Yalnızlık Kuyusu**’nu lanetlerken, yargıcın Londra’daki meslektaşının mantığını ne kadar yakından izlediğini görmek çarpıcıdır. New York mahkemesi şu karara varıyordu:

«Kitabın ahlaki bir değeri olamaz çünkü bir sapığını, topluluğun normal bireylerini kendine kurban seçme hakkını savunmakta ve bunu onurlu ve saygın bir ilişki olarak yüceltmektedir. Sapık özellik ve eğilimlerle cezalandırılmış çılgınlar adına toplumun hoşgörüsü için yalvarmasına karşın, sinsî dürtülerin bastırılması ya da yumuşatılması talebini getirmektedir... Romanın konusu yalnızca topluma karşı olmakla, kamu ahlakını ve saygınlığı zedelemekle kalmıyor, yönteminin, toplumun ahlak dışı etkilere açık üyelerini yozlaştırıp yoldan çıkarmak için özellikle planlandığı anlaşılıyor. Üstelik bu yöntem, aşırı duygusallığı ile çekicidir. Sapık düşünceler ve doğal olmayan kötü davranışlar üzerinde yoğunlaşmakta ve onları meşrulaştırıp idealize etmektedir.»

Yalnızlık Kuyusu’nun, A.B.D.’de İngiltere’den on yıl önce temize çıkması, Hicklin kuralının Amerika’da daha çabuk yıpranmasından kaynaklandı. Bu sürecin doruk noktası, James Joyce’un **Ulysses**’inin yargılandığı tarihi

davadır. Davaya, Birleşmiş Milletler Mahkemesinin New York güney bölgesinde 1933'de bakıldı. Konu sonradan başka New York mahkemelerince de ele alındı.

Yargıç Woolsey, cinsel konularda normal davranışları olduğuna inandığı iki tanıdığından, eseri baştan sona okumalarını istedi. Okudular. Yargıç şunu belirtti: «Her ikisinin de benim görüşüme katıldıklarını öğrenmek ilgimi çekti. **Ulysses**'in tümünü okumuşlardı. Ancak, onları etkileyen yönü, cinsel dürtüler veya şehvet düşünceleri değil, yalnızca kitabın, kadınların ve erkeklerin içdünyaları hakkında, biraz trajik, ancak çok güçlü bir yorumu oldu.»

Yasanın yeni yorumu, üstmahkemede yargıç Augustus Hand tarafından açıklandı : «Her duruma uyacak bir yasanın inşası zor olmakla birlikte, bir kitabın müstehcen olup olmadığı sınırlanırken, onun ağır basan yönünün vurgulanması gereğine inanıyoruz.» Başka bir deyişle, kitabın asıl etkisi şehvetin körüklenmesi midir? Bu sınamayı yaparken, itiraz edilen kısımların konuya ilişkiliği, kitap yeni ise gözde eleştirmenlerin değerlendirmesi, eski ise tarihin hükmü, ikna edici kanıtlardır. Çünkü, sanat eserlerinin, müstehcen içerikleri dışında dayanakları olmaksızın övgü kazanmaları mümkün görünmüyor.

Kimliklerine göre bu, «sansüre indirilen bir darbe» idi. Ve A.B.D.'de Hicklin kuralının sonunu ilan etti. Yine de bazı federal mahkemeler bindokuzyüzellilere kadar bu kuralı uygulamayı sürdürdüler. Yeni devrimci kavramın İngiliz yasasının ayrılmaz bir parçası haline gelebilmesi için ise, çeyrek asır daha geçmesi gerekti.

1954'te, Stanley Kauffmann'ın **Kadın Avcısı** romanı için açılan soruşturma bir dönüm noktası oldu. Aynı roman daha önce **Gergin İp** adıyla basılmış ve bir so-

run çıkmamıştı. Kamu Soruşturmaları Yöneticisinin çağrısı ile karşılaşan basımcılar, yargıç ve jüri önünde mücadele etmeye karar verdiler. Soruşturmayı yürüten Justice Stable da, jüri üyelerine, evlerine gidip kitabı baştan sona okumalarını önerdi. Onlara şöyle diyordu: «Yalnızca göze çarpan parçaları, ahlak dışı eğilimler taşıdığına inandığınız bölümleri okumakla yetinmeyin. Kitabı bir bütün olarak okuyun.»

Jüriye yaptığı daha sonraki bir çağrıda Stable, Hicklin kuralının o günün şartlarına göre uygulanması gerektiğini söyledi. Cinsellik konusunda birbirine tabanı tabana zıt iki düşünce okulu olmasına karşın, saygıdeğer ortalama insanların konumunun bu ikisinin ortalarında bir yerlere düştüğüne işaret etti. Ve jüri kararının, özgürlük ile sınırlama arasındaki çizginin nereden geçeceği konusunda büyük önem taşıyacağını vurguladı. Bir de uyarıda bulundu:

«Bu mahkemede, pornografinin, pislikten öte birşey olmayan ve müstehcen gübrenin, yokedilip ezilmesi gerektiğine tüm yüreğiyle inanmayan tek bir kadın ya da erkek olacağını sanmıyorum. Böyle kitaplar edebiyat değildir, bir mesajları yoktur, bir ilhamları yoktur, bir düşünceleri yoktur, hiçbir şeyleri yoktur. Bunlar yalnızca pisliktir ve ezilip yok edilmelidirler. Ancak, sağlıklı bir toplum isteğimizde ceza yasasını çok zorlarsak, gitmesi gereken yerden öteye zorlarsak, bir isyan tehlikesi, yasada bir değişiklik talebi tehlikesi doğmaz mı? Ve o zaman, sarkacın diğer yönde çok fazla hareket edip, şu anda bizim dışlayabileceğimiz ve önleyebileceğimiz şeyleri sızdırması tehlikesi yok mudur?»

Dokuz erkek ve üç kadından oluşan jüri, savunmayı haklı bularak kitabı temize çıkardı. Yargıcın görüşü ise, ülkedeki aydın kamuoyu tarafından, Hicklin kuralına

büyük bir ilerleme addedildi. Oysa aslında Stable'ın tüm yaptığı, kuralın yasal uygulanışında, Viktorya Dönemi kıstasları yerine çağdaş kıstasların kullanılması gereğine işaret etmek olmuştur.

Yasadaki asıl değişiklik, beş yıl sonra 1959'da, Müstehcen Yayınlar Yasası ile geldi. Bu, Justice Stable'ın korktuğu biçimi almayan bir uzlaşmaydı. Bir yandan, kaba ya da «sapına kadar» pornografik malzeme ile uğraşan yasa uygulayıcılarının gücünü artırıyordu. Diğer yandan ise müstehcenliğin tamamen yeni bir kıstasını gündeme getiriyordu. «Tüm olarak alındığında, içeriğini görme, duyma ve okuma olasılığı olan insanları alçaltıp yozlaştırma etkisi» olmadığı takdirde, hiçbir eser müstehcen addedilmeyecekti.

Daha da ötesi, bundan böyle, söz konusu eserin edebi yetkinliği ya da diğer hasletleri konusunda uzmanların göstereceği kanıtlar, bilim, edebiyat, sanat veya eğitimin çıkarları açısından kamu yararının savunulmasında kullanılabilirdi. Bu, tam da Birkett'in, **Yalnızlık Kuyusu** için yapmaya uğraşıp da başaramadığıydı.

Yasadaki bu değişiklikler gelmezden önce, hem İngiltere hem de A.B.D.'de, yazarlar, basımcılar ve yayıncılar aleyhine bazı ilginç soruşturmalar yürütüldü. Örneğin, 1877'de Londra'da, Parlamento üyesi Charles Bradlatgh ve Annie Besant, yüzer Sterlin para cezasına ve ek olarak altışar ay hapis cezasına çarptırıldılar: Bugün tamamen masum sayılacak olan, doğum kontrolü üzerine bir kitapçık yayınladıkları için. Onbir yıl sonra, yine Londra'da, Henry Vizetelly yüz İngiliz Sterlini para ve oniki ay hapis cezasına çarptırıldı: Emile Zola'nın **Toprak** adlı romanının İngilizce çevirisini yayınladığı için.

Soruşturma Avam Kamarasında, «o zamana kadar insan kaleminden dökülmüş daha şeytanî hiçbir şey okumadığını» açıklayan liberal bir parlamento üyesi tarafından kışkırtılmıştı. (Parlamento üyesini özellikle tedirgin eden ve jürinin şanssız yayımcıyı mahkum etmesine yol açan, bir sütçükızın çiftlikte boğaya inek götürüşünün tasviri idi.) Kısa bir süre sonra Vizetelly kitabı bazı değişikliklerle yeniden bastı: Bunlar yetkilileri tatmin etmedi ve bu kez üç ay için yeniden cezaevine yollandı.

1898'de Havelock Ellis'in **Cinselliğin Psikolojisi Üzerine İncelemeler** adlı ünlü eserinin basılan ilk cildinden tek adet alan bir kitap satıcısı suçlu bulundu ve mahkemeye gönderildi. Kitap gerçekte Avrupa tıp ve bilim kamuoyuna hitab ediyordu ve bu çevrelerde büyük ilgiyle karşılanmıştı. Buna karşılık Londra Günlüğü, yargılama sırasında kitaptan söz ederken, «pislik», «ikiyüzlülük ve sahtekarlık» demektedir. Kendisi de mahkum olmaktan çekindiğinden, Ellis bir süre için ülkeyi terketmek ve eserinin kalan ciltlerini A.B.D.'de yayınlamak zorunda kaldı.

Cahil bir bürokrasinin, pornografi avcılığına çıktığında nasıl saçma sapan boyutlara varabileceği, İngiliz Gümrüğünün **Sahillerimizde Irza Geçme** adlı esere el koyuşunda görülebilir. Eserinin başına geleni duyduğunda, yazarı, üslubuna dikkat etmeye çalışmakla birlikte şunları söylemekten kendini alamıyordu: «Bu hayvan gibi insanların ne tür bir kafa yapısına sahip olduklarını bilmiyorum ama umarım kitaptan hoşlanmışlardır. Çünkü toprak erozyonu hakkındaydı.»

Bir kez otorite oldukları kabullenildikten sonra, klasik sayılan yazarların sözleri çoğu zaman tarihi olma gerekçesiyle soruşturmadan kurtulmuştu. Ancak hem Eski hem de Yeni Ahit'te, (Tevrat ve İncil - Ç.n.)

son yıllarda yok edilmesi emredilen bazı 'metinlerle kıyaslanabilir bölümler vardır. 1895'te, Clay Center'da yaşayan Wise adlı bir adam, A.B.D. postasıyla müstehcen bir pornografik malzeme yollamaktan suçlu bulundu. Söz konusu malzeme, İncil'den yapılmış alıntılardan oluşuyordu: soruşturmayı açanlar kaynak saptayamamışlardı. (İncil'de pornografi olmadığını düşünenler **Ezeikel Peygamber Kitabı**'nın 16. ve 23. bölümlerini okusalar iyi ederler). Daha yakın bir zamanda, İngiliz kenti Swindon yargıçları yerel bir kitapçıda bulunan, Boccacio'nun **Decameron** ciltlerine el koyup imha ederek kendilerini gülünç duruma düşürdüler.

Basımın keşfinden önce pornografi, yetkililer için hemen hemen hiçbir sorun oluşturmuyordu çünkü pornografik malzemenin dağıtım olanakları çok sınırlıydı. Bu, yetkililerin, özellikle de Hristiyan Kilisesinin, antik çağda yasaklanmamış davranışların tasvirine veya anlatımına gözyumdukları anlamına gelmez. İlk Hristiyan azizlerin, özellikle Aziz Paul ve müritlerinin öğretileri, tensel haz veren herhangi bir davranışın kötü olduğu ve bastırılması gerektiği şeklindeki yeni-Sofu* ruhun temelini oluşturan düşüncenin tohumlarını attı. Macaulay'in belirttiği gibi, Sofular ayı avını, aylara acı verdiğinden değil, izleyicilere zevk verdiğinden yasaklamışlardı. Cinsel davranış da zevk vermektedir ve biyolojik işlevi dışında hoşgörülmemelidir. Cinselliğin resim ya da yazıyla anlatımı da zevk vermektedir, dolayısıyla günahtır ve yazarları-çizerleri cezalandırılmalıdır. Uygar dünya burjuvazisine egemen olan tabuların çoğu bu görüşten kaynaklanır. Ancak giderek, cinsellik eğitimin-

(*) Puritan, İngiltere'de Kraliçe Elizabeth zamanında meydana çıkan ve bilhassa ibadette sadelik taraftarı olan mezhebin bir ferdi, Püritan - Sofu : Puritanism - Sofuluk.

deki insani yaklaşımlar nedeniyle tabular kırılmaktadır.

Tabu anlayışı, özellikle eski Yunan ve Roma ile taban tabana zıttır. Eski Yunanlılar, cinsel organlar da dahil olmak üzere, çıplak insan bedenine en ufak bir utanma duygusu olmadan bakarlardı. Pompeii'nin ünlü freskleri, her türlü normal cinsel ilişki pozisyonunu içten bir tutumla sergilemektedirler. Ancak bugün bile bunlar istek üzerine ve yalnızca erkek turistlere gösterilmektedir, hem de bekçiye özel bir bahşiş verilirse... Kadınların bunları görmelerine ise hâlâ izin verilmemektedir.

Gözler önüne serilen tablo hayli geniştir. Yunanlıları hiç de rahatsız etmediği anlaşılan eski Atina'daki «Leda ve Kuğu» heykelinden tutun da, bir zamanlar pornografik olarak resmen lanetlenen ama sonradan afişleriyle Londra Metrosunun duvarlarını süsleyen Rodin'in «Öpüşme» adlı eserine, tabaklar ve içki kupalarını süsleyen eski Yunan cinsel ilişki tasvirlerine, Cranach, Rembrant, Boucher, Fragonard, Goya, Manet ve Beardsley'in resimlerine kadar uzanır. Kimi sanatçıların, eserlerine belli belirsiz sızdırdıkları ayrıntılar da gözlenmektedir. Fragonard'ın ünlü tablosu «Salıncak» bunun için iyi — belki de kimilerine göre kötü — bir örnektir: Yalnızca tablonun sol alt köşesinde yatan adam salıncaktaki kadının eteklerini gözlemektedir; zaten kadın, tablo için sipariş veren bu adamın metresidir. Beardsley'in, Oscar Wilde'ın **Salome**'si için yaptığı desenler, dikkatle incelendiğinde, sürprizlerle doludur. Bu bağlamda, Viktorya döneminde yaşayanların, üstü örtülü pornografiyi beceriyle nasıl sansürden kaçırabildikleri ilginçtir. 1880'lerde, İngiltere'deki Dilke boşanma skandalının en civcivli günlerinde, çok okunan haftalık bir dergi başucunda üç yastık olan bir yatak resmi yayınladı. Resmin altındaki yazı şöyleydi: «Sloane Sokağındaki Sir Charles

Dilke'nin Yatak Odası». Buna itiraz eden olmadığı anlaşıyor.

Ve elbette bir de kitaplar var. Hiçbir zaman okumamış olan çoğunluk da dahil pek çok kimse, Marquis de Sade ve Leopold von Sacher-Masoch'un eserlerine aşinadırlar. Bunlar, adlarını cinsel sapmanın iki yaygın biçimine vermişlerdir ve eserleri tamamen pornografiktir. Ancak, diğer bazı ünlü yazarlar da, tabiri caizse bir yan uğraş olarak, pornografik ürünler ortaya koymuşlardır. Örneğin, Fransa'da Voltaire, Mirabeau, Alfred de Musset ve Guy de Maupassant; Almanya'da Goethe ve Schopenhauer; İngiltere'de Swinburne. Hatta sonuncusunun son yıllarda yayınlanan mektuplarından ve yasaklanmış romanı **Lesbia Brandon**'dan açıkça anlaşıldığına göre, kendisi ancak dövülerek cinsel istek duyabiliyordu. Müstehcen sözcük avcıları, Shakespeare'in eserlerinde bile aradıklarını bulmuşlardır. Basımcı Thomas Bowdler, soyadına uygun bir biçimde İngiliz ulusal oyun yazarının eserlerini «islah etme»sine (!) gerekçe olarak, bu oyunlarda «silinmesi gerekecek kadar uygunsuz birçok söz ve terim geçmesini» getiriyordu.* Bowdler'in **Aile Shakespeare**'i, ilk kez 1818'de basıldı. Önsözde şöyle deniyordu: «Aile içinde yüksek sesle okunamayacak nitelikteki söz ve terimler çıkarılmıştır.» Kraliçe Viktorya döneminde, sansüre uğramış bu biçimiyle sık sık yayınlandı Shakespeare.

İngiliz genel yasalarına göre, pornografik bir kitap ya da resim yayınlamanın daima bir suç oluşturup oluşturmadığı biraz kuşkuludur. İlk kez 1824'de, parlamento tarafından suç ilan edilene kadar, müstehcen yayınlar hakkında bazı mahkûmiyet kararları verildiği bilinmek-

(*) Bowdlerize: Bir eserden ahlâka aykırı olduğu düşünülen kısımları çıkarmak veya değiştirmek, islah etmek.

tedir. Örneğin, John Wilkes, 1770'de, **Kadın Üzerine Deneme'sini** yayınladığı için cezalandırılmıştı. Ancak bu durumlarda, pornografinin daima dine karşı yanı ağır basıyordu ve bu ilk yargılamaların genellikle güçlü dini ve politik nedenleri vardı. Bu dönemlerde hiç kimse, Defoe, Smolett, Fielding ve Sterne gibi yazarları cinsel içerikli romanlarından ötürü yargılamayı düşününmemiştir. (Sterne'in **Duygusal Yolculuk** adlı eserinin yeni basımlarında, son sözcük genellikle ... 'nokta nokta' bırakılmıştır.)

Bu yazarlar, o günlerde okur-yazarlıkla ilişkisi olan üst sınıflar için yazıyorlardı. Daha önceki iki yüzyılın edebi özgürlüğüne karşı gösterilen tepki, İngiltere'de Endüstri Devriminin bir parçası olarak geniş bir okur-yazar orta sınıf doğması nedeniyle ortaya çıktı. Her ne kadar sofuluk zinayı şiddetle cezalandırmışsa da, Havelock Ellis'in de işaret ettiği gibi, müstehcenliği yasaklamakla haksız yere suçlanmıştır. Havelock Ellis'in de çok doğru olarak «sansüre karşı yapılmış en zarif itham» diye tanımladığı **Areopagitica'nın**, edebiyat dünyasının en büyük İngiliz Sofusu John Milton'un eseri olduğunu unutmamak gerekir. «Sofuluk müstehcenliği yasaklayan yasaların hiçbirinden sorumlu değildir. Hatta sofular kendileri de, 'müstehcen' diye adlandırabileceğimiz söz ve tavırlara hazırdılar.»

1857'de, genelde Lord Campbell Yasası olarak bilinen Müstehcen Yayınlar Yasasının kesinleşmesi, Viktorya dönemine damgasını vuracaktı. Bu talihsiz yasa yeni bir suç tanımlamıyordu. Bütün yaptığı, «satışa sunulmuş veya dağıtılmış herhangi bir müstehcen yayın hakkında mahkemeye bilgi sunulduğunda», ülke çapındaki tüm yargıçlara, devlet adına imha yetkisini tanımasıydı. Böylece yargıcı, edebi ahlakın bir sansürcüsü du-

rumuna getiriyordu. Yine de Lord Campbell'a haksızlık etmemek gerekir: Yasa Parlamento'da görüşülürken, amacının sanatsal değeri olan eserleri yasaklamak olmadığını, yalnızca kıta Avrupa'sından İngiltere'ye sürekli ithal edilen ve İngiliz gençliğinin ahlakını çürüteceğinden endişe duyduğu pis kitap ve yayınları hedef aldığını açıklıyordu. Ancak sonraki yargılamalar hiç de Lord Campbell'in beklentileri yönünde gelişmedi. Yasaya karşı parlamentodaki muhalefetin başını çeken Lord Lyndhurst'ün görüşmeler sırasında işaret ettiği gibi edebi ve sanatsal değeri hiçe sayan bir sansür uygulaması gelişti.

D. H. Lawrence'ın **Lady Chatterley'in Aşığı** adlı romanı 1928'de İtalya'da ilk kez yayınlandığında, kitap İngiltere'de son derece pornografik bir yayın olarak suçlanmış ve İngiltere'ye sokulacak her nüshasının imhası emredilmişti. Yazarının o zamanlar işaret ettiği gibi, İngiliz «kamuoyu»nu özellikle şaşkına çeviren, kimi eski Anglo-Sakson sözcüklerin kağıt üzerindeki basılmış görünümüydü. Buna hiç de alışık değillerdi. İngiltere'de ayıp sayılan «üç-harfli» sözcükler üzerindeki tabunun kalkması, sonraları bu kitap sayesinde gerçekleşti.

D. H. Lawrence'ın 1929'da Londra'da açtığı resim ve baskı sergisinin başına da aynı şeyler geldi. Polis sergiyi bastı ve sergilenen malzemenin çoğunu alıp götürdü. Cinsel organların gösterilmesi kesinlikle yasaklanmıştı ama Lawrence'ın o zaman işaret ettiği gibi pul büyüklüğünde bir incir yaprağı «kamuoyu»nu yatıştırmaya yetiyordu. Davanın sürdüğü sırada polis baskınının sorumlusu olan yetkili geride koca bir dosya bıraktığını ileri sürüyordu. Aslında buna da diğerleri gibi elkoymaya niyetlenmişti. Ancak, William Blake'in resimlerinden alınmış reproduksiyonları içerdiğini görünce caymıştı!

Sonraki bazı değişikliklerle yumuşatılmış olsa bile, Yasa bu konuda tutarsızlıklarla sürüp gitmiştir. Örneğin, Londra'da bir sahnede, neredeyse anadan doğma poz veren bir kadın, eğer bir heykeli temsil ediyorsa buna izin verilmekteydi. Ama «heykel» canlanıp hareketlenirse pornografi sayılmakta ve sorumlu kişiler aleyhine dava aılabilmekteydi. Başka bir rnek: Cinsel ilişki sonucu zührevi hastalıklara yakalananların hastanelere başvurmalarına izin verilmekte, hatta bu teşvik edilmekteydi. Ancak, cinsel sorunlara karşı özel tedavi yöntemlerinin reklamla tanıtılması suç sayılıyordu.

İngiliz yasalarına göre, satışa sunulmadığı sürece, pornografik bir esere yalnızca sahip olmanın hiçbir zaman suç sayılmaması ilginçtir. İngiltere, 1923'de Cenova'da, «Müstehcen Yayınların Dolaşımının Yasaklanması Anlaşması»nı imzalayan kırkı aşkın ülkeden biriydi ve bu anlaşmaya göre, ticaret amacıyla müstehcen yayınları «bulundurmak» da suçtur. Müstehcen yayın bulundurmanın İngiltere'de suç sayılmaması, bazı meraklıların geniş koleksiyonlar yapmalarına olanak sağlamıştır. Bu koleksiyonculardan Ashbee'nin, 1877-1885 yılları arasında çalışarak  ciltte derlediği ve 'Pisanus Fraxi' takma adıyla yayınladığı katalog, İngilizce'de türünün ilk örneğiydi. Aradan geçen zamana karşın, pornografinin kimi yönlerinin tarihsel bir bakış açısıyla incelenmesi için bu katalog vazgeçilmez bir kaynaktır.

1936'da Londra'da, **Register Librorum Eroticorum** (Erotik Eserler Dizini) adıyla basılan kaynak, ilk katalogun genişletilmiş bir biçimiydi ve İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca dillerinde beşbinden fazla başlık içeriyordu. Bu başlıklar, Viktorya döneminden itibaren ticari pornografinin dağarcığını doluşturan binlerce broşür, çizim, fotoğraf, film, kartpostal ve benzerlerini içer-

miyordu üstelik.

Bu muazzam birikime karşın, çeşitli ülkelerde müstehcen yayınların dolaşımını engellemek üzere para cezası, hapis ve yayınlara elkonması da dahil olmak üzere farklı yasal önlemler alınmıştır. İngiltere’de Lord Campbell’in adıyla anılan 1857 Yasası, yargıçları birer sansürcü yapması gibi, 1873’te de A.B.D.’de sansür yetkisini Posta Denetimi Servisine tanıyan bir yasa çıkarıldı. Adını, yasayı öneren ve Posta müfettişi olarak ateşli bir biçimde uygulayan Comstock’tan alan bu yasa, müstehcen malzemeyi posta yoluyla bilerek yollayan ya da alanlara, 5000 dolara kadar para cezası ve 5 yıla kadar da hapis cezası öngörüyordu. Suçun tekrarlanması durumunda, cezalar ikiye katlanıyordu.

Comstock’un müstehcenlik kıstası, sözkonusu yayının bir çocuğa zarar verip vermeyeceği idi; isterse çocuk onun ne olup olmadığını anlayamasın! Yaşamının sonlarına doğru, her biri altmış kişilik altmış vagonlu bir treni dolduracak kadar çok insanı mahkum etmiş olmasıyla ve altmışbirinci vagonu da doldurmak üzere olmasıyla övünüyordu. Bu arada müstehcen addettiği 160 ton yayını da imha etmişti! Comstock, Bernard Shaw’un, fahişeliği konu alan **Bayan Warren’in Mesleği** oyununa da saldırmıştı. Shaw, buna yanıt olarak «Comstockery» sözcüğünü iğneli bir biçimde kullandı. Bu sözcük belli bir zihniyetin ifadesi olarak yaşayıp gitmiştir.

Farklı ülkelerde, ticari pornografiye öngörülen cezaların kıyaslanması da ilginçtir. A.B.D. on yıla kadar çıkan en ağır ceza ile başı çekmektedir. Onu, beş yıl ceza uygulamasıyla İngiltere, Sovyetler Birliği ve Güney Afrika izlemektedir. Daha sonra, üç yıllık ceza ile İsviçre gelir.

Avusturya, Kanada, Japonya, Yeni Zelanda, Norveç

ve İsveç'te en ağır ceza iki yıl iken, Belçika, Danimarka, Fransa ve Batı Almanya'da bir yıldır. En hafif ceza ise, daha çok dini nedenlere dayanmak üzere Seylan, Hindistan ve Pakistan'da uygulanmaktaydır: Üç ay.*

Piyasadaki muazzam pornografik malzeme gözden geçirildiğinde, ilginç bir nokta ortaya çıkıyor. Kadınlar tarafından üretilen örnekler son derece azdır. Erotik yayınların hatırı sayılır bir kısmının, kadınlar tarafından yazılmış izlenimi vermeye çalıştığı doğrudur. Bunların çoğu da, kişisel deneyimleri aktarma havasındadır. Ancak, hemen hepsinin yazarlarının erkekler olduğu bilinir ve zaten içeriklerinde, bunu ortaya koyan ipuçları vardır. Örneğin, cinsel birleşmenin ayrıntılı tasvirleri ve erkek üstünlüğünün övgüleri.

«Elimizdeki verilere göre bunlar, kadınların genel ilgiisini çeken öğeler değildir» diyor. Dr. Alfred Kinsey, **Dişi İnsanın Cinsel Davranışı** adlı eserinde. «Bu tip yayınlarda, kadın kahramanlar, erkeğin cinsel uzvunu, cinsel üstünlüğünü över; kadının buna verdiği yoğun karşılığı ve doymak bilmez açlığı vurgularlar. Bunlar, erkeklerin çoğunun arzuladığı dişi tipini yansıtmaktadır. Ortalama bir kadının, psikolojik dürtülere vereceği karşılığın tipik erkekçe yorumudur bunlar. Bu öğeler, erkek yazarlar için, hemen hemen tümüyle erkek olan tüketiciler için önemli olduğundan ileri sürülmektedir.»

Kinsey, onbeş yıl boyunca sürdürdüğü araştırmalarda, amatörler tarafından hazırlanmış binlerce belge inceledi. Erkeklerin yazdığı türden erotik öğeler içeren ve kadınlarca yazılmış yalnızca üç belgeye raslayabildi. Resim alanında ise, kadın sanatçılar tarafından yapılan erotik resimler bir düzineyi bulmuyordu. Kinsey ve araş-

(*) Bu cezaların, kitabın yazıldığı 1964 yılına ait olduğunu vurgulamalıyız. (Ç.n.)

tırma asistanlarının vardığı sonuç şu oldu : Kadınların çoğu, erkeklere hitap eden pornografi türünden etkilenmemektedirler. Kadınların eğilimi, genel duygusal ilişkileri, romantizmi ve aşkı konu alan edebiyat ve sanat eserlerinden yanadır. Genellikle, kadınlar saf pornografiye ilgi duymamaktadırlar. Cinsellik konusuna böyle bir yaklaşım, onlara göre kabadır.

Buradan, pornografi piyasasındaki ister daha kaliteli isterse kalitesiz malzemenin, hemen hemen tümüyle erkek müşterilere hizmet ettiği sonucuna varabiliriz. Açık saçık resimler ya da kitaplarla yaşamının hiçbir döneminde tanışmamış olan yetişkin erkek sayısı herhalde pek azdır. Ama, bunların kendilerine zararlı olabileceğini itiraf etmek akıllarının ucundan geçmezken, kadınlara ya da çocuklara verebileceği zarar konusunda kıyameti koparmaktan geri durmazlar. Tıpkı, pornografi hakkında en suçlayıcı sözleri söyleyenlerin genellikle «yasak» kitap okumakta en hevesli kişiler olmaları gibi!

Gerçek pornografinin toplumsal olarak zararlı olduğu ve yasal olarak yasaklanması gerektiği konusunda genel bir görüşbirliği vardır. D. H. Lawrence bile, bu tür yayınlara sansür uygulanmasından yanaydı. Şöyle diyordu: «Bu pek de zor olmasa gerek. Bir kere, gerçek pornografi çoğu zaman açıkça ortaya çıkmaz. Ayrıca, cinselliğe ve insan ruhuna karşı küçültücü, hakaret edici yaklaşımıyla onu daima ayırd edebilirsiniz.»

Buna karşılık, Havelock Ellis ve Bertrand Russell gibi kimi düşünür ve psikologlarsa, müstehcenliğe karşı yasaların, önlemeye çalıştıkları kötülükleri geride bırakan toplumsal zararları olduğunu savunmaktadırlar. Hatta, Havelock Ellis'e göre, geleneğin baskısını aşabilmek için, her iki cinsten yetişkinlerin, müstehcen kitap-

larla rahatlamaya gereksinimleri vardır: tıpkı çocukların peri masallarına gereksinmesi gibi. Bertrand Russell ise bu konuda hiçbir yasaklayıcı yasa olmaması gerektiğini savunmuştur. Hiçbir yasa aynı zamanda iyiyi de yasaklamadan kötüyü yasaklayamaz ve eğer cinsel eğitim akılcı olsaydı, gerçek pornografinin kimseye zararı olmazdı. Şöyle demiştir Russell: «Açık ve utanılmaz olsaydı, gerçek pornografi bile, gizlilik yüzünden ilginç hâle geldiği zamankinden daha az zararlı olurdu. Pornografi talebinin onda dokuzu, ahlakçıların cinsellik konusunda gençlerin kafasına soktuğu saçma sapan fikirlerden kaynaklanır. Geri kalan onda bir ise fizyolojiktir ve yasa ne olursa olsun, şu ya da bu biçimde ortaya çıkacaktır.»

«Ahlakî ya da ahlaksız kitap diye bir şey yoktur. Kitaplar ya iyi yazılmışlardır ya da kötü. Hepsi budur.»

Oscar Wilde, 1890'da yayınlanan tartışmalı romanı **Dorian Gray'in Portresi**'nin Önsözünde böyle yazıyordu. Beş yıl sonra, Londra'daki ilk yargılanmasında, bu görüşü savunup savunmadığı soruldu. Wilde'in «Evet» yanıtına karşı, yargıç şöyle diyordu:

«O halde, sizin görüşünüze göre, iyi yazılmış bir kitap, ne denli ahlak dışı olursa olsun, iyi bir kitaptır, öyle mi?»

«Evet, bir güzellik duygusu uyandırabilecek kadar iyi yazılmışsa öyledir. Çünkü bu duygu, bir insanın ulaşabileceği en yüksek duyarlılıktır. Kötü yazılmışsa, yalnızca tiksinti uyandırır.»

Oscar Wilde ve bu Viktorya dönemi yargıcı, sanatla ahlak arasındaki ilişki konusunda genellikle kabul edilen iki zıt görüşü yansıtıyorlardı. Wilde sanatın, ait

olduğu dönemin cinsel ahlak yargılarıyla yargılanmaması gerektiğini savunuyordu. Yargıç ise, sanatın döneminin ahlak ya da ahlaksızlığını yansıttığını ileri sürüyor ve bu nedenle, Scott ve Dickens gibi yazarları Defoe ve Sterne gibi yazarlara yeğlediğini açıklıyordu. Kendileri onurlu kişiler olsalar da, Defoe ve Sterne, onsekizinci yüzyılın çürümüş ahlak anlayışını eserlerinde yansıtmışlardı. Oysa Scott ve Dickens'ın eserlerinde, sıradan bir insanın okumaktan utanç duyabileceği tek bir satır yoktu.

Pornografiyi Wilde gibi bir yazarın bakış açısıyla edebi ve sanatsal yönden değerlendirirken kıstas şudur: Söz konusu eser, cinsel isteklerin uyarılmasının yanısıra, genel bir estetik doyum sağlamakta mıdır? Fiziksel öğelerin ağır bastığı ve cinsel ayrıntıların esas hatta tek kaygıyı oluşturduğu durumlarda, gerçek amaç yalnızca şehvet uyandırmak olduğundan, eserin estetik yönden doyurucu olması olanaksızdır. Ancak, bu türden salt pornografik ürünler de, şehvet düşkünlerinin yanısıra, doktorlar, antropologlar ve psikologlar için, bilimsel inceleme açısından ilginçtirler.

Cassell Edebiyat Ansiklopedisi'nin (1953) «Erotik Edebiyat» maddesinde, İngiliz antropoloğu Dr. Eric Dingwall şöyle yazıyordu: «... Dini, yasal ve çoğu zaman tıbbi görüşler nedeniyle, erotik ve pornografik edebiyatın değeri ancak yeni yeni anlaşılıyor... Cinsel konular insanlığın daima ilgisini çekmiştir ve cinsel dürtülerin gizemli sonuçları çok eski zamanlardan beri edebi ve görsel biçimlerde anlatılagelmiştir... İlgi alanları değiştikçe, vurgulanan biçimler de birinden diğerine kaymıştır. Eski Yunan'da aşk kapsamında olan oğlancılık, edebiyatta da ifade bulmuştur; tıpkı kadınlara karşı romantik ve şövalyece yaklaşımların erotik şiirlerin içeriğini

renklendirmesi gibi. Ancak, «saf» aşk ve «yalnızca» şehvet arasındaki ayrım ve birleşim daima karışıklığa ve anlaşmazlığa yol açmıştır.»

Elinizdeki kitapta ele alınan konunun tarihsel incelenmesi, pornografinin her iki türünü de kapsamaktadır. Öncelik, şu ya da bu düzeyde edebi ve sanatsal değeri olan eserlere tanınmakla birlikte, diğerleri de dışlanmamıştır. Ne denli kaba ve geri içerikli olursa olsun, pornografinin, çağının toplumsal alışkanlık ve geleneklerine ışık tuttuğu düşünülürse, böyle bir yaklaşımın gerekliliği açıktır.

Tevrat'ta, pornografi sözcüğünün asıl anlamına ilişkin, yani fahişeleri ve müşterilerini anlatan pek çok bölüm vardır. Ayrıca, bugünkü anlamda pornografik olmasa bile, kesinlikle müstehcen sayılabilecek göndermelere de raslıyoruz. Bu tür bir pasaja raslamak için İncil'i uzun boylu okumaya gerek yok — Genesis kitabının daha otuzsekizinci bölümünde karşımıza çıkıyor. Yahuda ve Tamar'ın öyküsüne bir göz atalım:

Tamar, Yahuda'nın ilk oğlu Er ile evliydi. Tanrı, «Tanrı gözünde kötü sayılan» ER'in canını aldı. ER'in neden bu denli korkunç bir biçimde cezalandırıldığını bilmiyoruz. Belki de Er bir eşcinseldi ve küçük kardeşi Onan gibi gerdeğe girmeyi reddetmişti. («Eğer bir erkek, kadınla yattığı gibi erkekle de yatarsa, o zaman her iki erkek de nefret edilesi bir şey yapmış olurlar.» Leviticus, 20. Bölüm, 12. mısra: Onlar o zaman mutlaka öldürülmelidirler.) Onan babasının emrine karşı gelmiş, yengesiyile evlenip gerdeğe girmemiş ve ağabeyinin soyunu sürdürmek için yengesini döllemeye yanaşmamıştır. («Onan biliyordu ki tohum kendisinin olmamalıydı ve yengesiyile birlikte olduğunda ona soy vermemek için onu toprağa akıttı.) Bu davranışı, onun ilahi öfkenin hışmına uğramasına yol açtı. («Ve bu yaptığı Tanrıyı kızdırdı ve bunun için Tanrı onun da canını aldı.») Onan'ın adından «onaizm» türetilmiştir, «masturbasyon» un eşanlamlısı olarak. Oysa, Onan'ın yaptığı, geri çekilme yöntemiyle doğum kontrolü (coitus interruptus) idi.

Yahuda Timnat'a, yanında arkadaşı Adullum'lu Hira ile birlikte koyun kırmaya gittiği zaman, Tamar fahişelerin yaptığı gibi yüzünü örterek kılık değiştirmiş ve kayınpederinin geçeceği yolun kenarına oturmuştu. Yahuda gelinini tanıyamadı. Tamar onunla para karşılığı yatmayı kabul etti ancak önce ödeme yapmasını şart koştu. Yahuda da ona sürüsünden bir oğlak göndermeye söz verdi. Mühürünü, bileziklerini ve asasını Tamar'a rehin bıraktı. Daha sonra Yahuda sözünü yerine getirmek için Adullam'lı arkadaşını bir oğlakla birlikte gönderdi ama Tamar bulunamadı.

Bu sırada Tamar peçesini çıkarmış ve dul kadın giysilerini tekrar giyerek evine dönmüştü. Aradan zaman geçince komşuları Tamar'ın hamile olduğunu anlayıp Yahuda'ya gittiler. «Gelinin Tamar fahişelik edip hamile kalmış» dediler. Yahuda son derece kızdı. «Getirin onu» dedi «Ve yakın!»

Tamar yakalandı ve Yahuda'nın huzuruna getirildi. Tamar'ın daha sonra Yahuda'yı nasıl teşhir ettiği, İncil'in en dramatik sahnelerinden biridir. Kayınpederinin kendisine rehin bıraktığı eşyayı göstererek, «bunların sahibinden hamile kaldım» dedi. Yahuda eşyaları tanıdı ve Tamar'ın gerçeği söylediğini kabul etti. Özür dilemeye bile çalıştı: «Tamar benden daha doğru davrandı, çünkü ben onu oğlum Şela'ya vermedim,» dedi.

Antik Yahudi dönemindeki fahişeliğe ışık tutması açısından bu öykü ilginçtir. Demek ki o zamanlar fahişeler, yollarda veya başka açık yerlerde işe çıkabiliyorlar ve varlıklı gezgin müşterileri kollayabiliyorlardı. Yahudi törelerine göre fahişelik yapmak serbestti ve din adamının kızı olmadıkça yasal olarak cezalandırılmıyordu. Erika kenti fahişesi Rahab'ın öyküsünde de başka ayrıntılar anlatılıyor. Yeşu Kitabına göre, Rahab profes-

yonel bir fahişeydi. Ana babası ve kardeşleriyle iyi ilişkiler içindeydi. Baba evindeki daha sıkı şartlara dönmek için kocasının ölümünden sonra fahişeliğe başlamış olması muhtemeldir. Kitapta, Yeşu'nun iki casusunu kent surları üzerindeki evinde gizleyişi ve sonra onları penceresinden sarkıttığı bir iple kaçıışı anlatılır. Yeşu ordusuyla birlikte kente saldırıp herkesi kılıçtan geçirdiğinde, Rahab kendisini 've ailesinin tümünü kurtarmayı başarmıştı.

Tevrat'ta fahişeler ve yaşamları hakkında anlatılanlara bakarak; fahişelerin İbrani topluluğunun gözde bir kesimini oluşturduklarını anlayabiliriz. Kent sokaklarında gezip arp çalabiliyorlardı, toplu yerlere gidebiliyor ve evlerinin kapısında oturup, gelip geçene laf atıyorlardı. Hazreti Süleyman'ın en ünlü ve en sık anlatılan yargılaması, aynı evi paylaşan iki fahişenin getirdiği bir bebekle ilgilidir. Fahişeler, Hazreti Süleyman'dan bebeğin kime ait olduğunu saptamasını istemişlerdi. Buradan görüyoruz ki, fahişeler yalnızca diğer evli kadınlar gibi çocuk sahibi olup onları sevmek, bakıp büyütmekle kalmıyorlar, diğer bendeler gibi Kral sarayında huzura kabul edilebiliyorlardı.

«Atasözleri»nde kocasının yokluğundan yararlanan amatör bir fahişenin tavırları da uzun uzun anlatılıyor. Bu kadın, sokaklarda gezmekte ve saf bir genci baştan çıkarmak için yakalayıp öpmektedir. Kurbanına şöyle der: «Yatağımı, goblen işlemeler, dantelalar ve Mısır ipekleri ile donattım. Lavanta, ödağacı ve tarçın kokularıyla tadlandırıdım. Gel, sabaha kadar aşk yapalım, aşkta teselli bulalım.» Amatör ya da profesyonel fahişelerin daha uzun tasvirleri vardır ve genç erkekler onların baştan çıkarılacağına karşı uyarılmaktadır. Bir baba oğlunu şöyle öğütler: «Bir fahişeyle düşüp kalkma, tuza-

ğına düşersin... Ruhunu fahişelere satmayasın, sonra soyuna ihanet edersin... Güzel bir kadına bakma ve bir başkasına ait olan güzelliğe göz koyma, çünkü pek çoklarını yoldan çıkarmıştır güzel kadınlar. Yakar, tutuşturur aşk ateşi.» Tobit de aynı biçimde oğlunu «tüm fahişeliğe karşı dikkatli» olmasını öğütler ama bunların yalnızca daha yaşlı ve tecrübeli kişilerin öğütleri olduğu görülür. Ne tevrat'ta ne de Apokrifalarda* fahişeleri ve fahişeliği genelde hedefleyen ahlaki bir yargı yoktur. Yalnızca gençler çeşitli açılardan fahişelere karşı uyarılmaktadır. O dönemde kullanılan bazı atasözleri, örneğin «fahişenin dudaklarından bal damlar», «fahişelerin ağzı yağdan daha kaygandır» gençlere yol göstermelidir.

Diğer yandan İşaya peygamber, Siyon kızlarının fahişeler gibi davranmalarını suçlayıcı bir dille anlatmaktadır: «Boyunlarını uzatıp şehvetli gözlerle bakıyorlar, yürürken kırıtıyorlar ve ayaklarını tıkırdatıyorlar.» İşaya peygamberin yaklaşımı, Ezeikel peygamberde de görülüyor. Kudüs'ün daha sonraki sakinlerini, yolun köşesine oturmuş, her gelene bacaklarını açan ve «orospuluğunu katmerleyen» bir fahişeye benzetiyor.

Tevrat'ta, kadınların ve erkeklerin, pornografik olarak tanımlanabilecek biçimde birbirlerine istek duydukları anlatılmaktadır. Bunlar, fahişe ile müşterisi olabilirdiği gibi, gelinle güvey de olabilir. Davut ve Bat-seba'nın öyküsünde, Kral Bat-seba'yı ilk kez evinin damında çıtırplak yıkanırken görür. Samuel'in ikinci kitabında, cinsel istegın bazı ahlaki engelleri yıkıp geçeceği anlatılır: Amnon'un kızkardeşi Tamar, erkek kardeşinin tecavüzüne uğrar. (Bölüm 13, sf. 1-7)

«Süleyman'ın Şarkısı» ise, İbrani kızlarının güzelli-

(*) Tevrat'ın dışında bırakılmış ve bazı kiliselerde kutsal sayılan kitaplar.

ğini hayallerimizde canlandırır: beyaz tenli, kumru gözlü, boyalı saçlı, kıpkırmızı dudaklı, dik göğüslü, yuvarlak kalçalı, ince belli ve bir palmiye ağacı gibi dik endamlı. (Dizlerin mücevher gibi... Göbeğin, içkiye gerek kalmayan yuvarlak kadeh: karnın, leylakları çevreleyen bir buğday kümesi. Memelerin bir çift karaca... Hint-sümbülü kokusunu burnuna çek... erkeğim bütün gece memelerimin arasında yatacak... Sevgilim, çok güzel, ve yatağımız yeşil.) İbrani güzelleri cinsel çekiciliklerini arttırmak için bol parfüm sürünürler, pırıl pırıl mücevherler takıp saydam peçelerinin altından etrafı koketçe süzerlerdi.

İnanmış Hristiyanlar, İncil'in herhangi bir anlamda pornografik bir kitap olabileceğini asla kabullenmeyecek ya da pek güç kabulleneceklerdir. Ancak İncil'de öyle pasajlar vardır ki, pornografik olmakla suçlanan yeni yayınlar bunların yanında hafif kalır. 1877 yılında, doğum kontrolü üzerine yayınladığı kitapçık hakkında, pornografik olduğu gerekçesiyle dava açılınca, Annie Besant, Tevrat'ın 24, İncil'in de 6 kitabından aldığı 150 pornografik pasajın bir listesini yapmıştı. Bunları, «İncil suçlanabilir mi?» adlı bir kitapta yayınlamıştı. Bu kitap yeniden basılmaya değer.

Yunan hatip Demosten, İ. Ö. 340 yıllarında bir mahkemede şöyle demişti : «Kibar fahişeleri (kurtizan) zevkimiz için tutarız. Fahişelere günlük hizmetleri için para öderiz. Karılarımız ise meşru çocuklarımızı doğurur ve ev işlerini yürütürler.»

Kurtizanlar gerçekten üst düzeyde fahişelerdi. Bunlar çeşitli kişilerle geçici ilişkiler yaşarlardı. Kurtizanlara ilişkin pek çok yayın vardır. Onların aşağı kalite meslektaşlarına ilişkin yayınlar da hayli fazladır, ki zaten pornografinin anlamı da budur. Bu kadınların bazı-

ları olağanüstü güzeldi. Ünlü heykeltraşlara modellik edenleri vardı. Hatta, bunlardan birisi olan Phryne, Delphi'deki Apollon Tapınağı'nda, ünlü heykeltraş Praxiteles'in yaptığı altın heykele modellik etmişti. Atina gençliğinin ahlakını bozduğu gerekçesiyle hakkında dava açılınca, avukatı Phryne'yi çok ilginç bir biçimde savunmuş; yargıçların ceza verme eğilimini sezerek, avukatlık tarihinde eşî görülmedik bir yöntem seçmişti. Mahkemede, Phryne'yi, herkesin onu görebileceği bir yere çıkardı ve giysisini parçalayıp atarak, güzel göğüslerini, düzgün vücudunu hazır bulunanların gözleri önüne serdi. Phryne'nin güzelliği ile gözleri kamaşan yargıçlar, onu hemen serbest bıraktılar. Çünkü böyle bir güzelliğin ancak Tanrıça Afrodite'nin elçisi olabileceğine inanmışlardı.

O dönemin önde gelen dedikodu yazarı Atheneaus'a göre Phryne'nin vücudunun herkesin göremediği yerleri çok güzeldi ama onu çıplak görmek kolay değildi. Vücudunu sımsıkı saran bir tünik giyer ve hamamlara da gitmezdi. Hatta, Büyük Poseidon Festivalinde bile, suya çıplak girmek adet olmasına karşın, yalnızca pelerinini çıkarmış ve saçlarını salmıştı. Bu yüzden, mahkemedeki manzara, güzelliğinin, daha önce hiç tanık olunmamış bir sergilenmesiydi. (Sonradan, mahkemelerde böyle girişimleri yasaklayan bir yasa çıkarıldı.)

Lecky'nin, **Avrupa Ahlakının Tarihi** adlı kitabında belirtildiğine göre, Yunan tarihinde ilgi çeken kadınların çoğu kurtizandır. Lecky bunu, pek de gizleyemediği bir hoşnutsuzlukla dile getiriyor, ve diyor ki: «Bunların Yunan Yaşamındaki yerini kavrayabilmek için, kendimizi, bizim ahlak anlayışımızdan bambaşka bir bakış açısına taşımamız gerekir.» (Lecky'nin kitabının, 1868'de Viktorya döneminin en civcivli döneminde yayınlandığını

unutmamak gerekir.)

Yunan fahişeleri ve onların alışkanlıkları konusunda pek çok kaynağın yaşayıp gelmesi, Lecky'nin Yunan yaşamının bu yönünü incelemesini hayli kolaylaştırdı. Bunlardan özellikle «**Masa-filozofları**», her ne kadar Lecky, ahlak tarihi açısından «pek acılı» olarak da tanımlasa, Yunan fahişeliği, eşcinselliği ve genelde cinsel davranışları hakkında son derece önemli bir kaynaktır.

Bu kitaptaki felsefi tartışmalarda, pornografiyi horlayan bir üslup yoktur. Zaten, Afrodit'e olan şehvetli inancın fahişelik mesleğine bir tür dini kutsallık sağladığı bir toplum yapısında başka türlü de olamazdı ve tapınak rahibeleri de fahişelik yapıyorlardı. Zina'nın cezası ölümdü ve delikanlılara, evli kadınlarla gizli kapaklı, tehlikeli ilişkilere gireceklerine, cazibeleri herkeşe açık olan fahişelerle düşüp kalkmaları için cesaret veriliyordu. Athenaeus, **Masa-Filozofları**'nda, dönemin bir yazarından şu alıntıyı yapar:

«İşte genelevlerde bir sürü güzel kız, delikanlılar onları güneşle yıkanırken görebilirler, göğüsleri çıplak, yapacakları iş için soyunmuşlar, sıralanmışlar... Haydi zevkinize göre birini seçin, zayıf, şişman ya da fıçı gibi, uzun ya da bodur! Seçin ki merdîven dayayıp gizli gizli tırmanmaya, damdaki deliklerden ıkına sıkına sürünüp girmeye ya da bir saman yığının altına sinmeye gerek kalmasın. Kızlar müşteri tavlama için çırpınıyorlar, yaşlı olanlara 'Baba' diye, genç olanlara 'Delikanlı' diye kollarından yapışıp çekiştiriyorlar. Üstelik bunların hepsi de fazla masrafa girmeden korkusuzca ziyaret edilebilir. Gündüz, gece, hangi biçimde isterseniz. Ama evli kadınları ya göremezsiniz ya da görebildiğinizde, dehşet ve korku kolgezer... kelle koltuktadır.»

Athenaeus'un alıntı yaptığı bir başka yazar, Solon'un

kentteki delikanlıların bolluğunu ve doğanın kaçınılmaz dürtüsü altında nasıl kıvrandıklarını görünce, her yanı genelevlerle donatmasını anlatır: «Solon, delikanlıların gitmemeleri gereken yöne eğilimlerini görünce, kadınlar satın alarak onları kentin çeşitli yörelerine yerleştirdi. Herkese açık, hazır biçimde...» Çıkarılacak ders açıktı: «Kapı açık, ücret yalnızca tek 'obul'. Hadi, durmayın atlayın içeri. İffet taslamaların ya da saçmalıkların zerresi yok. Kendini ağıra satmalar, kaçmalar... bunlarla uğraşmak zorunda değilsiniz. Hangi biçimde isterseniz, öyle! Çıkarınız ve ondan sonra canı cehenneme. Ne olursa olsun, sizin için önemi yok ki!»

Diğer yandan, eğer biraz daha kaliteli birini bulabiliyorsanız ne mutlu size. Tek paragrafı dışında tümü kaybolmuş olan **Maratoncular** oyununda, oyun yazarı karakterlerden birinin ağzından şöyle der: «Gece hoş bir kızla uyumakla bir orospu ile uyumak arasında ne büyük bir fark vardır! Diri, genç bedeni, tatlı soluğu bakışı, aman Tanrılar! Herşey iş için hazır olmayıp da biraz uğraştınız mı tadına doyum olmaz. Gerçekten nefistir.»

Bir başka yazar, ideal fahişeyi şöyle tanımlıyor: «Bakın şimdi anlatayım. Moraliniz mi bozuk, sizi bir güzel karşılar. Övgülerle gönlünüzü alır. Dudaklarını nefret edermiş gibi kaskatı büzmez öyle; eşini besleyen bir kırlangıç gibi ağzını açarak öper. Bir sandalye verir, yatıştırıcı, üzüntünüzü giderici sözler söyler, sizi neşelendirir, bütün sıkıntınızı unutturur.»

Ünlü Atinalı general Timotheus, annesinin bir fahişe olmasıyla övünürdü. Athenaeus'a göre kadının tavırları nazik ve saygılıydı. «Böyle kadınlar mazbut bir yaşama döndüklerinde, saygınlıklarıyla övünen kadınlardan daha iyi olurlar» diyor Athenaeus. Timotheus'a, annesi hakkında laf çarpıldığında şöyle yanıtlamıştı bir keresinde:

«Evet, ve daha da ötesi, anneme, beni babamın oğlu olarak doğurduğu için teşekkür borçluyum.»

Antik Yunan'daki fahişeler ve onların müşterileri hakkında sayısız öykü vardır. Kral Demetrius Polior-teses, Lamia adlı flütçü bir fahişeye çılgınca aşıktı. Söylendiğine göre, Kralı bir keresinde çok «memnun bırakmış» ve onun beğenisini kazanmıştı. Krala, bir de kız çocuk doğurdu ve hazır cevaplığıyla ünlüydü. Laena adlı bir başka fahişenin de Kralı memnun bıraktığını duyduğunda, Krala onu da almasını önermişti!

Gnathaea, hazırcevap kurtizanların bir başka örneğiydi. Birkeresinde, yaşlı, zengin birisi, onun Afrodite tapınağından salınarak çıktığını gördü. Vücudunu tecrübeli bir gözle süzen adam, ona, geceyi kendisiyle birlikte geçirmek için ne kadar istediğini sordu. Adamın pahalı giysilerine bakan Gnathaea, muazzam bir fiyat söyledi. Bu fiyat müşteriyi serseme çevirdi. «Bana savaş esiri gibi davranıyorsun» dedi. «Hadi gel, istediğin paranın yarısına anlaşılm ve hemen gidip bir yatak serelim.»

Adamın sabırsızlığı karşısında Gnathaea yumuşadı ve onu kendi evine davet etti. «Yürü koca adam», dedi. «Bana ne verirsen ver, zaten gece ilerledikçe, benim küçük hazineme uygun bir paha biçeceğine eminim.»

Az bulunur güzellikte bir başka kurtizan, Sicilyalı Lais'ti. Korent'e anayurdundan esir olarak getirilmişti ve çeşmeden su taşırken ressam Apelles tarafından keşfedilmişti. O kadar güzeldi ki göğüslerinin resmini yapmak için ülkenin her yanından ressamlar geliyordu. Kısa sürede Phryne'nin başlıca rakibi durumuna geldi. Zengin, yoksul ayrımı yapmadan sayısız bir sürü sevgili edindi. Bunların arasında söylevci Demosten, Hedonist* Aris-

(*) Hedonizm: Hayatın asıl amacını zevk kabul eden öğretisi.

tippus ve Sinik* Diyojen de vardı.

Athenaeus, hayli uygar bir kişi olduğu anlaşılan Aristippus'un tavrı konusunda eğlenceli bir öyküyü aktarır.

Bir arkadaşı Aristippus'u alaya alarak şöyle der: «Lais'e bunca para döküyorsun, oysa o Diyojen'le beş para almadan yatıyor. Ne diyorsun bu işe?»

«Doğru» der Aristippus. «Lais'e pek çok armağan veriyorum. Ama bu yalnızca kendimi eğlendirmek için, başkasının aynı şeyi yapmasını engellemek için değil.»

Diyojen'in de bu konuda sözü vardı. Aristippus'a, «Sıradan bir fahişe ile yatıyorsun. Ya benim gibi bir Sinik olmalısın, ya da bu işten vazgeçmelisin.»

«Bak Diyojen, daha önce başkalarının yaşadığı bir evde yaşamaya bir itirazın yok değil mi?»

«Elbette hayır.»

«Ya daha önce pek çok kişinin yolculuk yaptığı bir gemiye binmeye?»

«Ona da yok.»

«Madem öyle» diye yanıtladı Aristippus, «pek çok kişiyi memnun etmiş bir kadınla birlikte olmanın da itiraz edilecek yanı yok.»

Antik pornografi açısından aynı derecede aydınlatıcı ve eğlendirici bir başka öykü de, iki ünlü kurtizan olan Miletli Plangon ve Samoslu Bachis hakkında anlatılır. Bachis genç bir adamın sevgilisiydi ama bir süre sonra onun Plangon'a delice tutulduğunu farketti. Plangon ise, adamın sevgisini kendisinden uzaklaştırmak için, ücret olarak, Bachis'e ait olduğunu bildiği çok değerli bir kolyeyi istedi. Adamın bunu elde etmesinin imkânsız olduğunu düşünüyordu. Ancak Bachis, sevgi-

(*) Sinik: Yerleşik ahlâk ve edep kurallarını hiçe sayan anlayışa bağlı olan kişi.

lisinin ne denli üzüldüğünü gördüğünden, olağanüstü bir tavır gösterdi ve rakibesine götürmesi için kolyeyi ona verdi. Plagon da aynı ölçüde cömert davranarak, genç adamla yatmadan önce kolyeyi Bachis'e iade etti. Athenaeus öyküyü şöyle bitiriyor: «Ve bu zamandan sonra, iki kız çok iyi arkadaş oldular ve genç adamı birlikte mutlu ettiler.»

Aristophanes'in *Lysistrata* adlı oyunu, ilk oynandığı İ.Ö. 411 yılından bu yana içerdiği pornografik bölümlerle izleyicilerini sarsmıştır. Ve yirmibeş yüzyıldır sarsmaya da devam etmektedir. Geçerken şunu da belirtelim ki, kitabın sansür edilmemiş biçimiyle A.B.D. gümrüğünden geçmesi, 1930'lara kadar yasaklanmıştı. Hatta 1955'te dahi, A.B.D. Posta Merkezi yetkilileri eserin bu biçimiyle «açıkça müstehcen» olduğunu iddia ediyorlar ve «okuyanların ahlakını çökertmek, şehvet duyguları uyandırmak amacıyla yazıldığını» ileri sürüyorlardı.

Açıkça söylemek gerekirse, Atina'nın Isparta ile yaptığı uzun bir savaşın sonlarına doğru yazılan bu oyun cinsellik üzerinedir. İyi bilinen bir oyundur bu, yeniden anlatmak gereksizdir belki. Özetle, Atinalı bir kadın olan *Lysistrata*'nın, diğer Atinalı kadınlarla birlikte, devlet hazinesini ele geçirerek, barış yapılana kadar, savaşçı kocalarıyla yatmayacaklarını ilan etmelidir. Ispartalı bir kadın da, bir ziyaret sırasında olan biteni görünce, kendi ülkesinin kadınlarını, erkeklere aynı biçimde baskı yapmaya ikna etmek üzere işe girer. Son perdede, Ispartalı elçiler barış şartlarını görüşmek üzere Atina'ya geldiklerinde Atinalıların, onların pelerinlerinin altında mızrak sakladıklarını sanmaları, izleyicileri kahkahadan kırıp geçirmeye yeten bir sahnedir. Tabii aynı sahnenin, A.B.D. Posta Servisindeki savcının tüylerini diken diken ettiğini

tahmin etmek zor olmasa gerek!

Klasik Yunan yazarlarının eserlerinde pornografik pasajlar bulmak için uzun boylu araştırmalar yapmaya gerek yoktur. Euripides **Electra**'da, Sophokles **Kral Oidipus**'ta «insest» (aile içi cinsellik) konusunu işlemişlerdir. Aristophanes'in diğer eserlerinde de pornografiye çokca raslanır. Örneğin **Kurbağalar** oyununda hayli açık saçık pasajlar vardır.

İlk kez İ. Ö. 4. yüzyılın sonlarına doğru, edebi eserlerin sansür edilmesi önerisiyle karşılaşırız. Platon, ikibin yılı aşkın bir süre sonra Bowdler'in Shakespeare'e yapmayı başardığını, Homer'e uygulamayı önerdi, yani yazarın eserlerini, gençlerin okuyabileceği biçimde temizlemeyi!*

Diğer yandan, Atina İmparatorluğunun yıkılmasından çok sonra bile süren cinsel konulardaki sınırsız tavır, klasik Yunan döneminin açık saçık resim ve heykellerine de yansımıştır. Cinsel ilişkinin çeşitli pozisyonlarındaki kadın ve erkeklerin resimleri, çocukların maşrapalarını ve mama kaselerini bile süslüyordu ki çocuklar yemek yerken onları eğlendirecek bir şeylere bakabilsinler. Gerçek şudur ki, eski Yunanlılar cinselliğin her türünü denemişler ve bundan en küçük bir utanç duymamışlardır. Penisini temsil eden Priapus heykelleri sokak köşelerini süslüyor ve genç kızlarla kadınlar bu sunaklar önünde diz çöküp doğurganlık için dua ediyorlardı. Bu heykeller, taş bir kaide üzerindeki sakallı bir erkek başından ve dikilmiş bir penisten oluşuyordu. Kızlar bunun üzerine ata biner gibi otururlar ve bazen, düğün gecesi arifesinde bağlılıklarını göstermek için buna bekaretlerini sunarlardı. Ayakkabıcılar penisin deriden tak-

(*) Platon'un aynı zamanda **Devlet**'in yazarı ve ilk kuramcısı olduğunu anımsatalım. (ç.n.)

litlerini yaparlar ve bunu kendi özel zevkleri için kullanmak isteyen hanımlara satarlardı. Bütün bunlar açıkça ve hiç utanç duyulmadan yapıyordu. British Museum'da (Londra) bu deri aletlerden tutan bir kurtizanın resmedildiği bir vazo vardır. Aristophanes'in oyununda Lysistrata da, Miletli kadınların («olibos» denen) bu aletlerden yaptıklarını söyler ve bunların piyasada bulunmamasından yakınır. («Bugünlerde, bizim gibi kocalarından ayrı kadınlara birazcık teselli verebilmek için piyada bir tane bile bulunmuyor.»)

Hergün evlerde kullanılan, pişirilmiş topraktan yapılmış lambalar, pornografik sanatın en çok kullanıldığı yerlerdi. Aşk oyunlarının türüsünü resmederlerdi. Günümüze kadar gelen çömlek ve vazo resimlerinde çeşitli cinsel ilişki türlerinin yanı sıra, o günlerde özellikle revaçta olduğu anlaşılan «anal» birleşme tasvirleri de vardır. Ne yazık ki, konuyla ilgili erotik yazmalar yitip gitmiştir, oysa bunların çoğunun yazarlarının kadınlar olduğu bilinmektedir. Örneğin kadın şair Elephantis'in, dokuz değişik pozisyon saydığı sanılmaktadır.

Eski Yunan'da her iki cinsle ilişki serbestti. Erkek eşcinselliğini öven bir hayli belge vardır. Lecky bunları, özellikle de yaşlı erkeklerin oğlan düşkünlüğünü «Yunan uygarlığının en aşağılık ve en tuhaf yanı, doğal olmayan aşkın cehennemi» diye tanımlar. Homer ve Hesiod'un bilmediği bu cinsel uygulama, bugün Arnavutluk olarak bilinen dağlık ülkeden gelen Dor'lar tarafından öğretilmişti.

Platon, **Symposium** adlı yapıtında bu konuda hayli şey söylemektedir. Yunan filozoflarının en büyüğü Sokrat da erkek güzelliğine kayıtsız değildi. Genç Charmides'in duygularındaki etkisi bunu gösterir. Ayrıca, ruhun ölümsüzlüğü üzerine ünlü hitabesine il-

ham veren arkadaşı Phaedo'ya da Atina'daki erkek genelevinde raslamıştı. Oyun yazarları Aşil ve Sofokles oğlancılığı överler. Hatta Platon'un, bu ilişkiyi ideal biçimiyle sunması, bu tür aşkın en üst düzeyine onun adını vermiştir. Diğer yandan, kadın eşcinselliği ya da lezbiyenlik (sevicilik) sözcük olarak Lezboslu kadın şair Sappho'nun eserine atfen türetilmişse de, erkek eşcinselliği gibi yüceltilmemiş ve edebi eserlerin ilham kaynağı olmamıştır, yalnızca alışlagelmişin dışında bir ilişki olarak bilinegelmiştir.

Kadınların geniş anlamda pornografik olarak tanımlanabilecek yazılarından elimize ulaşanlar, tamamen heteroseksüel (karşıcinsellik) tutkuyla ilgilidir. Bu konuda tipik bir örneği Athenaeus aktarır. Bir oyun yazarı, açık saçık giysilerle dansettikten sonra, ayışığında yıkanan çiçeklerin üzerine uzanıp dinlenen kızları şöyle anlatıyor :

«Birisi ayışığına göğüslerini açmış yatıyordu, giysisi omuzundan sıyrılmıştı. Bir başkası dansederken giysisi sıyrılmış, sol yanı olduğu gibi gözler önüne serilmişti. Gökyüzünün bakışlarıyla soyunmuş, canlı bir tablo gibiydi. Rengi öylesine duru bir beyazdı ki, gölgeli karanlıkta parlıyordu. Bir başka kız güzel kollarını ve omuzlarını açmış, arkadaşının zarif boynuna sarılmıştı. Arkadaşının ise giysileri parçalanmıştı, kıvrımların arasından uylukları görünüyordu. Bu eşsiz güzellik karşısında, hiç umut olmasa bile arzuyla dolmuştum.»

Lucian'a atfedilen diyaloglarda, İ.S. 2. yüzyılın bu zeki Yunanlı hiciv ustası, erotik tutkuyu tüm yönleriyle ele almaya ve hem filozofların hem de aşağı sınıflardan insanların yaklaşımlarını özetlemeye çalışır. Sahne, Afrodit heykelinin bulunduğu bir tapınaktır ve heykele modellik edenin Afrodit olduğu kuşku götürmez. Di-

yalog bir Atinalı ile bir Korentli arasında geçer. Birincisi, «çekiciliğinin şahikasında gençler»le dolu bir işletme kurmuştu ve «oğlanlar için deli olduğu» söylenirdi. İkincisinin ise, dans eden ve flüt çalan kızlardan oluşan bir haremi vardı ve «kadınlar için» deli olmadığı söylenemezdi! Bu ikisi arasındaki tartışmalar, onları destekleyenlerin de katılımıyla sürüp gider.

Atinalı der ki, kadınlara duyulan sevgi doğaldır ve ömür boyu sürer. Her iki cinse de zevk veren yalnızca bu ilişkidir. Oysa oğlanlar sakallı kaba yaratıklar olup çıkarlar. Tazelikleri çabuk geçer. Kadınlara gelince, onlar daima ihtiras uyandırırılar.

Şimdi sıra Korentlidedir. Erkeklerle duyulan aşk, fazileti zevkle birleştirir. Kadınlara duyulan aşk ise yalnızca fiziksel bir gereksinmedir. Oğlan aşkı yüksek kültürün ürünü olup felsefe ile birlikte yürür. Oğlancılık da aşağı kalitede veya üst düzeyde olabilir. Ama üst düzeyde olanı iyi eğitim görmüş, kültürlü, nazik erkeklerin harcıdır. Konuşmacı bundan sonra tembel kadınla erkek gençliğini kıyaslar. Kadınlar daima şehvet uyandırmaya yöneliktir oysa erkek, erkeklerin yaşamında soylu çekişmeler için istek uyandırır.

Lucian sonunda Atinalının tarafını tutar. «Tüm erkekler evlenebilir ama oğlancılık yalnızca filozoflar içindir» der. Sonuca varmak için, aynı soru bi-seksüel (erdişi) bir hedoniste sorulur. Ona göre, Atinalı yalancının, sahtekarın biridir ve felsefe hakkında söyledikleri doğru değildir. «Zevk için, hem oğlanlar, hem de kadınlar gereklidir.» Ve, bizim için de belki en iyisi konuyu burada kesmektir.

Antik Roma'nın yarattığı ilk pornografi, katı anla-

mayla pornografik olmasa da son derece erotik eser, şair Ovid'in **Ars Amatoria'sı** idi. «Aşk Sanatı» anlamına gelen bu ünlü eser, İsa'nın doğduğu yıllarda yazılmıştı. Her ne kadar, bir dahinin yazdığı belki de en ahlak dışı kitap diye tanımlanmışsa da, hastalıklı sayılabilecek duygular içermez ve bu yüzden de ahlak bozucu olarak nitelendirilemez. Yazıldığından bu yana daima muazzam ve kesintisiz bir ilgi görmüştür, özellikle de Rönesans döneminde. Bu dönemde hümanistler, aşkı hayvansal bir içgüdü ya da yalnızca zorunlu bir görev olarak değil de, belli bir kültüre gereksinme gösteren insani bir duygu olarak işlemesi nedeniyle eseri yüceltmişlerdir. Boccacio, manastırın ortaçağ ruhuyla hâlâ baskının egemen olduğu bir dönemde, bunu gençler için bir eğitim kitabı haline getirmeyi başarmıştı. Yararlarına karşın, Havelock Ellis'in işaret ettiği gibi, bir ders kitabı olarak şöyle temel bir yanlışı vardır : Bireyin erotik taleplerini, iyi bir toplumsal düzen taleplerinden bağımsız olarak ele almaktadır. «Hiçbir zaman genel kabul gören bir aşk el kitabı niteliğini kazanmamıştır çünkü birçoklarının gözünde ilgi alanının ahlak sınırlarının dışında yattığı izlenimini uyandırmıştır.» Bunun nedeni, şairin gözünde, aşk sanatının evlilik dışı aşk ilişkileri ile sınırlı olmasıydı.

Baştan çıkarıcılık konusunda, edebiyatın herhangi bir döneminde herhalde **Arst Amatoria'nın** düzeyine erişilememiştir. Önsöz'de şöyle der :

«Aşk sanatını bilmeyen varsa benim şiirimi okusun, okusun ki bu konuda etkinleşsin. Gemiler nasıl hünerle yüzdürülür ve arabalar nasıl hünerle sürülürse, aşk da hünerle yürütülmelidir.»

Eser üç kısımdan oluşur. Birinci kısımda şair genç adamlar kendi zevkine uygun bir sevgiliyi nerede bula-

bileceğini, onun sevgisini nasıl kazanabileceğini, ikinci kısımda bu sevginin sürdürülmesi için neler yapılması gerektiğini anlatır. Üçünü kısım ise kadınlara hitap etmektedir ve onlara aşk konusunda öğütler verir. Yazar, öğütlerini yalnızca Romalı evli veya bekar hafifmeşrep kadınlar için kaleme almıştır. Saygın toplum kadınlarının bu öğütlerin kapsamı dışında kaldığını vurgular. Ancak, onun bu gerekçeleri, başta İmparator Augustus olmak üzere pek çok kişiyi ikna etmeye yetmemiş olmalı ki, Ovid bir kaç yıl sonra sürgüne gönderilmiştir.

Muhtemel bir sevgili edinilebilecek yerler olarak Ovid, yemek davetlerini, sokakları, tiyatroyu, arenayı, hatta mahkemede görevi olanlar için mahkemeleri bile önerir. Aşk yüzünden mahkemeye düşen ve şimdi kendini savunmak durumunda kalan bir görevliyle tanrıça Venüs'ün nasıl alay edeceğini anlatarak, yazar kendisi de espriler yapar. Ancak, davet ve ziyafetlerde şarabın etkisine karşı bir de uyarı ekler : «Şarap cesaret verir ve erkekleri heyecanlandırır... Kadınlar erkeklerin kafasını tam da böyle zamanlarda karıştırırlar ve şaraptaki Venüs, ateş içinde ateş olur. O anda lambanın solgun ışığına gereğinden fazla güvenme. Karanlık ve içki senin güzellik yargını zedeleyebilir... her kadın güzel görünür o zaman. Mücevher seçebilmek için günışığını bekle. Bir kadının yüzü ve vücudu için de öyle.» Şaire göre, sevgili bulmak isteyenler için ele geçirilemeyecek kadın yoktur. «Ağlarını hazırla ve bekle, mutlaka yakalarsın. Baharda kuşlar, yazın çekirgeler susabilir, bir av köpeği tavşandan kaçabilir ama ikna edici bir biçimde kur yapılan kadın karşı koyamaz... Kayadan sert, sudan yumuşak ne olabilir? Ama yumuşak su sert kayayı deler. Yeter ki azmedin ve Penelope'yi bile elde edebilirsiniz.»

Yararlı bir başlangıç olarak Ovid şunu önerir: Gön-
lünün kadınında bir kez karar kılındı mı, ilk yapılacak
şey hanımın hizmetçisini elde etme yolunun bulunması-
dır. Sözelimi, hizmetçisi saçlarını tararken eğer hanım
ona kocasının kendisini aldattığından yakınır, hizmetçi
incelikli bir ipucu verebilmelidir: «Ona kendi dilinden ya-
nıt veremeyişiniz ne kadar acı!» Sonra da, sezdirmeden
hayranının adını fısıldayıvermeli ve onun aşkından deli ol-
duğuna hanımı ikna etmeli. Bazen hizmetçi de baştan çı-
karılabilir ama Ovid, sonuçtan emin olmadıkça, işe ha-
nımdan başlamayı öneriyor. «Ya hiç girişmeyin ya da
başarın» diyor. «Bir kez suç ortaklığı ettiniz mi, ca-
susunuz bir süre ortadan yok olabilir... Ama, ortak
bir suçu paylaştığınız sürece, size ihanet etmeyecek-
tir ve hanımın tüm söz ve davranışları size ulaşacaktır.
Ama onun sırrına saygı gösterin; sırrını iyi saklarsanız,
size haber taşımayı sürdürecektir.»

Yaklaşım biçimleri üzerine, Ovid'in bir sürü ilginç
önerisi var: «Onun güzelliğini övmekten bıkip usanma-
yın, saçını, biçimli parmaklarını, küçük ayaklarını... na-
muslu kızlar bile bu konuda çok duyarlıdır.» Bir kez
daha yakınlaşma fırsatı doğduğunda, güzel sözlerle
öpücükler katılmalıdır. Baştan karşı koyabilir, hakaret
edebilir. Ama aslında, bu mücadelede yenik düşmeyi is-
temektedir. Şair şöyle sürdürür sözlerini: «Öpücüklerle
ulaşabilmiş erkek bunun gerisini getiremezse, elde ettik-
lerini de yitirmeye layıktır. Zor kullanabilirsiniz. Ka-
dınlar sizin zor kullanmanızdan hoşlanırlar. Çoğu zaman,
vermek istediklerini de isteksiz verme arzusundadırlar.
Ani bir fırtınayla yenik düşen kadın aslında hoşnuttur
ve bunu iltifat sayar. Ama zorlanabileceği bir aşamada
eldeğmeden kurtulan kadın, memnun görünse bile, iç-
ten içe mutsuzdur.»

Birinci bölüm, bu minval üzere sürüp gider. Oraya buraya uyarılar da sepiştirilmiştir: «Dostunuza sevgili nizi övmeyin, bir kere inanırsa sizin yerinize geçer» gibi. Bölüm sonunda Ovid, her kadının nabzına göre şerbet vermeyi öğütleyerek bitirir. «Her toprakta aynı şey yetişmez. Kiminde üzüm, kiminde zeytin, kiminde buğday... Yürekler de dünya kadar çeşitlidir ve akıllı adamı kendini bunlara uydurmayı bilir... Basit bir kadına çok akıllı görünürseniz, kendi kendine güvensizlik geliştirecek ve belki de sizden daha geri birinin kollarına atacaktır kendini.»

İkinci kitapta Ovid, «sevgilinizi benim öğütlerimle elde etmeniz yetmez, benim öğütlerimle de bu ilişkiyi devam ettireceksiniz» der. Şaire göre bunun sırrı, asla onu bekletmemek, onu istek ve tutkularını incelikle keşfetmeye çalışmaktır.

Bu arada, Ovid zevkin paylaşılması gerektiğine önem vermiştir. Bir fahişe ile yatmaktan hoşlanmamıştır örneğin. «Kadın da erkek de haz duymalıdır» der. «Her iki kişinin de hoşlanmadığı kucaklaşmalardan nefret ederim; bu nedenle oğlancılık benim için hiç de cazip değildir. Görev olarak yerine getirilen zevkin benim için hiçbir çekiciliği yoktur. Vermesi gerektiği için veren ve kendisi hiç etkilenmeden, bir yandan örgüsünü düşünerek sevişen kadından nefret ederim.»

Ovid, kadın psikolojisini duyarlılıkla seziyordu. «İstediyi zaman ona gidiniz» diyordu. «Ama bunaldığında bırakın. İyi yetişmiş hiçbir erkek bir başbelası haline gelmemelidir.» İkinci kitap boyunca sunduğu önerileri, bölüm sonunda kaldırdığı perde ile noktalar Ovid. Aşıkların kapalı kapısının ardına, onların yatağına süzülüşü bu aşamada, Ovid ustalığının ve pornografinin en üst noktasına ulaşır. Gemicilik ve binicilik terimleri-

ni mecazi anlamlarıyla kullanarak hayal gücünün etkisini yükseltir.

«Kendiliğinden güzel sözler dökülür ağızlarından ve aşığın sol eli boş durmamaktadır. Parmakları, aşkın silahlarını gizlice kullandığı yerlerde neler yapılabileceğini bulacaktır. Yiğit Hektor, Andromeda'ya böyle yaptı ve savaşta kazandığı başarılarla yetinmemiş oldu. Büyük Aşil, düşmanla çarpışmaktan usanıp da yumuşak divana uzandığında, Lirnes'li esiresine böyle davrandı.

İnanın bana, aşkta acele edilmemelidir. Ağır gidilmedir. Bir kadının, dokunulmasından hoşlandığı noktayı bulduğunuzda, utancın size engel olmasına izin vermeyin. Gözlerinin, güneşin duru suda parladığı gibi parladığını göreceksiniz. Önce şikayet edip sonra sevgiyle mırıldanacak, içini çekecek ve size güzel sözler söyleyecektir.

Ne yelkeni fazla açarak sevgilinizi geride bırakın, ne de o sizi geçsin. Hedefe birlikte ulaşın, haz ancak o zaman tamam olacaktır, paylaşılan bir zaferin tadıyla yanyana yatarken.

Korku yüzünden gizli iş yapmak gerekmiyor ve serbestseniz, tutulacak yol budur. Ama eğer süre kısıtlıysa, o zaman yapılacak en iyi şey, yelkenleri fora edip dörtnala giden atı mahmuzlamaktır.»

Ars Amatoria'nın üçüncü kitabı, diğer ikisinden daha uzun olup, kadınlara verilen öğütleri kapsamaktadır. «Bilmiyorsunuz nasıl seveceğinizi, hüneriniz eksik, oysa aşkı ölmezleştiren hünerdir.» Sonra şair, erkekleri çekebilmek için neler yapmaları gerektiği konusunda ipuçları önerir kadınlara: «Sol omuzunuzu ve kolunuzun üst kısmını çıplak bırakın. Tenleri beyaz olanlara bu daha da çok yakışır. Ben böyle bir omuz görsem, dayanamaz öperim.»

Hepsinden önemlisi, kadınlar yatakta nasıl davranmaları gerektiğini bilmelidirler. Bunu anlattığı bölüm, herhalde bu olağanüstü şiirin en tanınmış ve belki de en sık başvuru alan yeridir.

«Her kadın tanısın kendini ve herbiri bedenine göre seçsin uygulayacağı yöntemi. Birine yaraşan, yakışmaz ötekine. Yüzü güzel olanlar sırtüstü, diğerleri yüzükoyun yatsınlar. Milanion Atalanta'nın bacaklarını omuzlarına kaldırdı. Eğer sizin bacaklarınız da biçimliyse, böyle yapın siz de. Minyon bir kadın, erkek sırtüstü yatarken onun üzerine ata biner gibi oturabilir. Hektor'un Teb'li karısı asla böyle yapmadı, uzun boy-luydu çünkü. Vücudunun yan tarafı övgüye layık olan-lar, yatak örtülerini dizleriyle bastırıp boyunlarını biraz geriye atsınlar ve öylece yatsınlar. Eğer uylukları diri, göğüsleri de kusursuzsa, aşığı önünde ayakta dururken sereserpe uzansın divana.

Aşkın bin türü vardır. En az yorucu olan bir yol, kadının sağ yanına hafif meyilli yarttığı biçimdir. Bırakın kadın aşkı duyumsasın, iliklerine kadar hisset-sin onu ve bu haz her iki tarafça da paylaşılsın. Hoş mırıldanmalar kusur kalmasın ve oyun süresince heye-can verici sözler akıp gitsin.

Kimilerine aşk heyecanını nasip etmemiştir doğa. Siz de bunlardansanız, mırıltılar ve sesler çıkararak hoş-lanıyormuş gibi davranın. Kadın ve erkeğin birlikte haz alacakları o noktada duyarsız olan kadınlar mutsuz-dur. Ama, hoşlanıyormuş görünürken, yakalanmamaya bakın. Gözleriniz ve tavırlarınızla güven vermeye çalışın. Sözlerinizin ve soluğunuzun aldığınız hazzı açığa vurma-sına özen gösterin. Ama yine de... Maalesef bedeninizin o bölümünün sırları açığa vuran kendine has bir dili vardır.

Aşk hazlarından sonra aşığından ödül isteyecek kadın, ricalarında fazla ısrar etmemelidir. Odayı tüm pencerelerin ışığı ile doldurmayın, bırakın bedeninizin büyük kısmı gizli kalsın, böylesi daha iyidir.»

Yazılışından bindokuzyüz yıl sonra, Ovid'in klasiği A.B.D.'de yasaklandı; hem Gümrük, hem de Posta Servisi yetkililerince.

Ovid'in konusundaki tüm duyarlılığına karşın, Romalılar, Yunan görüşüne has haz duygusuna ve uygar inceliğe ulaşamadılar. Ovid'de bile kadını, fethedilecek ya da esir alınacak meşru bir kurban olarak görme anlayışı vardır. Aziz tutulacak bir sevgiliden çok, savaş taktik ve stratejileriyle ilerlenecek bir askeri hareket havası hakimdir. Neron ve Tiberius gibi imparatorların yüreklendirdiği yüksek sınıflar, Roma cinsel davranışında şehvi bir kabalık ve sadizmi de sergilediler. Tiberius'un bir pornografi tutkunu olduğu bilinir. Kapri'deki sarayını pornografik resim ve heykellerle donattığı aktarılır.

Sopanın günlük yaşamda bir ceza aracı olarak kullanılmasında da Romalılar doruğa ulaşmışlardı. Eski Yunan'da hiç bir bilinmeyen ve belki de Viktorya İngiltere'si dışında hiçbir uygarlıkta bu denli yaygınlık kazanmayan sopa, Romalılar için aynı zamanda sömürgelelerin bir simgesi idi. Çeşitli boy ve biçimlerdeki sopalar cinslerine göre, çocukları, öğrencileri, köle ve işçileri «adam etmede» kullanılırdı. Ucunda kurşun bulunan deri kırbaçlı sopalar en üst biçim olarak kölelere nasip oluyordu. Cumhuriyet döneminde resmi amblem bile sopalardan oluşuyordu. Romalı Şair Juvenal,, **Kadınlar Üzerine** başlıklı taşlamalarında, bir önce-

ki gece kocasından tatmin olmadığı için köleleri kamçılatan ya da aşığıyla gizlice buluşmadan önce tahrik olmak için kendisi kamçılayan bir Romalı kadını anlatır.

Romalıların kamçıya olan düşkünlükleri kesindir ama bunun cinsel davranışlarıyla olan ilişkisi tartışma konusudur. Viktorya döneminin ünlü pornografi katalogcusu Ashbee bu konuda kuşku belirtir. Ancak, tarihin yanısıra psikopatolojiyi de incelemiş olan kimi uzmanlar bu konuda sağlam kanıtlar ileri sürerler. Örneğin Krafft-Ebbing, Juvenal'in yazılarına işaret ederek, zorbalıktan hoşlanan erkeklerin yanısıra, kadınların da, doğurganlığı arttırmak için değil ama cinsel haz için, kendilerini kasıtlı olarak kırbaçlatmalarını örnek verir. Havelock Ellis de, Roma'da deneyimli fahişelerin, Venüs'ü ziyaret ettiklerinde Tanrıça'ya kamçı, dizgin veya mahmuz gibi «binicilikteki» hüneri simgeleyen adaklar sunmalarına işaret eder. (Romalı kadınların ata binner gibi sevişmeyi yeğledikleri, en azından Pompeii kentinin duvar fresklerinde sık sık görülmesinden de anlaşılmaktadır.)

Roma pornografisinin en büyük klasiği olan Petronius'un **Satyricon**'unda da kırbaçlamaya sık sık atıflar vardır ki, bunun cinsel uyarıcı olarak kullanıldığında kuşku bırakmaz. Başlangıç bölümlerinden bir genelev sahnesinde, kızlardan biri eteklerini toparlamış olarak ve elinde balina kemiğinden bir sopayla gelir. Öyküyü anlatan da, iktidarsızlığına çare olsun diye üç kez kırbaçlanır kadınlar tarafından. (Kırbağın iktidarsızlığı tedavi ettiği inancının kaynağı, cinsel organlara kan dolaşımının artması sonucu erkeklik organın dikleşmesi ve kamçılandanda şehvi bir tatmin hissinin doğmasıdır.)

Satyricon'da sayısız kırbaç sahnesi vardır. Bu ara-

da, sevdikleri kadına yakın olabilmek için köle pozunda onun evine giren asil erkekler de, eskaza kadının kocası tarafından açığa çıkarılacak olurlarsa, vahşi kırbaç seanslarından nasiplerini almaktadırlar. Evin erkeği, bu durumda, gerçeğin farkına vardığını açıklamamakla, fakat köle kılığında gizlenenin köleler içinde en ağır cezalara çarptırılmasını sağlamaktadır. Diğer yandan, **Satyricon**'daki en zalim kadınlardan Circe, gerçek kölelerin kollarına atılmaktan da çekinmez. Öyküyü anlatan, Circe'nin hizmetçisinin, hanımından daha müşkül-pesent olduğunu görerek şaşıracaktır. «Ben kendimi asla bir köleye vermedim» der hizmetçi. «Eğer hanımlar onların sırtlarındaki kırbaç yaralarını yalamaktan hoşlanıyorlarsa, bu onların kendi bilecekleri şey, Ama ben kendi hesabıma, asla bir komutandan aşağısıyla yatmam.»

Latin edebiyatının özellikle Gümüş Döneminde, Martial'ın **Epigramlar**'ı, Plautus'un **Komediler**'i, Apuleius'un **Altın Eşek**'i ve **Priapeia** adı altında derlenen şiirler vardır. Hepsinde bol müstehcenlik bulunan bu eserlerin hiçbiri, **Satyricon**'la kıyaslanamaz. **Satyricon** yazarı Petronius, Neron döneminde yaşamış ve intihar etmişti. İntihar etmezden önce, Neron'un kimlerle ne gibi iğrençlikler yaptığını bizzat İmparatora bildiren bir de mühürlü zarf yollamıştı. Bu belgelerin kaybolmuş olması, o dönemin tarihini araştıranlar açısından büyük bir şanssızlıktır. Bize ulaşan biçimiyle eksikleri olmasına karşın, **Satyricon** Hristiyanlığın ilk yüzyılında Roma yaşamını tanıtmaya açısından eşsizdir. Yazar, hayalgücüne pek az iş bırakacak bir açıklıkla, alışılmadık cinsel davranışları da anlatır: ağızla yapılan seks (fellatio), hayvanlarla cinsel ilişki (sodemi), küçük kızların bekaretini bozmak gibi. Çeşitli sefahat öykülerinin arasında, Pet-

ronius daha yüksek düzeyde öykülere de yer verir. Bunlardan birisi de, kocasını çok sevmiş olan Efesli bir dulun, kocasına olan bağlılığına karşın, yaşayan bir erkeğin çekiciliğine nasıl karşı koyamadığını anlatır.

Yalnız güzelliğiyle değil, erdemleriyle de ünlü Efesli bir kadın, kocasını yitirdiğinde, tabutun ardından saçını başını yolarak ve göğsünü yumruklayarak yürümek gibi alışılmış yas yöntemleriyle yetinmek istemez. Kocasının mezarında onun başını beklemek, ağlayarak ve oruç tutarak onla birlikte olmak ister. Akrabaları ve hatta yerel yöneticiler, onun açlıktan kendini öldürmek istediğini sezerek engel olmaya çalışır ama başaramazlar. Yalnızca hizmetçisi ona eşlik eder. Görevi, mezardaki lamba sönmeye yüz tuttuğunda ışığı canlandırmaktır. «Tüm kent yalnızca bunu konuşuyordu ve herkes, aşkın ve erdemin gerçek ve ısıltılı tek örneğinin bu olduğunda birleşiyordu.»

Tam bu sırada eyalet valisi bazı hırsızların mezarın yanbaşında çarmlıha gerilmelerini buyurdu ve çarmlıhların başına da bir nöbetçi kondu. Mezardaki ışığı gören ve inlemeleri duyan nöbetçi, merakını gidermek için görevini terketti. Dulu yatıştırmaya ve yemeğini onunla bölüşmeye çalıştı ama onun bu çabaları yalnızca kadının göğsünü daha bir hırsıyla dövmesine ve saçını başını yolup yolup saçları ölünün üzerine koymasına neden oldu. Nöbetçi daha sonra hizmetçiyi denedi. Şarabın kokusuna karşı koyamayan hizmetçi daveti kabul etti. Canlanınca, bu kez hizmetçi hanımının fikrini değiştirmeye çabaladı. Açlıktan ölmek ne işe yarayacaktı? Fırsat varken dünya nimetlerinden yararlanmaya bakmalıydı. Sonunda hanım da boyun eğdi ve az sonra, hizmetçisi kadar büyük bir iştihla yeyip içiyor, beklenme-

dik koruyucusunun yardım ve tesellisini kabulleniyordu.

«Eh,» der burada Petronius, «tok karnına insanı nelerin dürttüğünü bilirsiniz.» Nöbetçi yakışıklı, genç bir adamdı ve şimdi de Efesli kadının cinsel açlığını gidermeye azmetmişti, ki bunda hizmetçinin de yakın desteğini görmekteydi. Sonunda kadın buna da boyuneğdi ve gecenin kalanını birlikte geçirdiler. Sonraki iki gece de aynı biçimde hoş geçti, yiyip içmeyle ve sevişmeyle. Bu sırada mezarın kapısını kapatmayı da ihmal etmiyorlardı ki, gelen olursa bu erdem abidesi kadının şimdiye kadar kocasının cesedi üzerinde çoktan ölüp gittiğini sansın.

Bu sırada, çarmıha gerilenlerden birinin yakını, nöbetçinin yokluğundan yararlanarak cesedi çarmıhtan indirip gömdü. Nöbetçi olanları görünce paniğe kapıldı ve ihmalinden dolayı öldürüleceğinden korkarak kılıcıyla intihar etme kararı aldı. Sevgilisine de, kendisi için ikinci bir mezar hazırlamasını söyledi. Hanımın yüreği buna dayanamazdı, yapılacak tek şey vardı ve onu yaptı. «Sevdiğim iki adamın cesedine birden bakmaktan tanrı beni korusun» dedi. «Canlı olanın ölümünü görmektense, ölü olanı çarmıha gererim daha iyi.» Nöbetçiye, pratik zekalı kadının önerisini gerçekleştirmek için kolları sıvamaktan ve sonra zevk içinde bir gece daha geçirmek için mezara dönmekten başka yapacak bir şey kalmıyordu.

«Ertesi gün» diye sonuçlandırır Petronius bu ölümsüz öyküsünü, «kimileri, ölü bir adamın nasıl olup da çarmıhtaki yerine geri çıktığına şaşakaldılar.»

Sadomazohist bir öge taşıyan bu öykü, hem doğuda, hem de batıda çeşitli yapıtlarda, az-çok değiştirilerek yinelenmiştir. Bunlar arasında şaşırtıcı olanlardan

biri de, Piskopos Jeremy Taylor'un **Kutsal Ölüm** (1651) adlı eseridir. Bazı aktarmalarda, öldürülen hırsıza benzemesi için, kadının, kocasının görünümünde değişiklikler yaptığı da yer alır.

İFFETE KARŞI CİNSELLİK

Hristiyanlığın etkisiyle, Roma İmparatorluğunda, gelenek ve ahlak, ağır fakat önemli değişikliğe uğradı. Cinsel serbesti asla yok olmadı ama yeni inancın hem kadınlarda, hem de erkeklerde iffete verdiği önem edebiyata da yansdı. Yunanlılar gibi eski Romalılar da cinselliği yaşamın bir gerçeği olarak kabul etmişlerdi. Ovid ve Juvenal, Petronius, Martial gibi yazarların, özellikle taşlamaya yönelik yazıları dışında, klasik Roma edebiyatında pornografiye pek raslanmaz. Buna karşılık cinsellik konusu ilk Hristiyanların zihninde bir saplantı haline geldi. Kadınların ve erkeklerin iffet konusundaki imana karşın bir türlü bu düşünceden uzaklaşmıyorlardı. Elbette Hristiyanlık iffet vaaz eden ve uygulayan tek din değildi. Hristiyan papazlarının ortaya çıkışından önce de, eski Mısır'da ve diğer doğu ülkelerinde iffete büyük önem verilirdi. Ancak Hristiyanlığın, İ.S. dördüncü yüzyılda daha sonraki Roma ve Bizans imparatorluklarında resmi din olarak kabul edilışinden sonra, daha büyük canlılığıyla bu yeni dinin değer yargılarının tüm Avrupa'ya yayılması doğaldı.

Bu değişimin sonuçları pek de şanslı sayılamaz. 547 yılında ölene kadar kocası İmparator Jüstinyen'le birlikte Bizans'ı yöneten İmparatoriçe Theodora, daha önceleri arenalarda binicilik yapmış, sonra da sevgililerinin çokluğuyla dikkat çeken bir kurtizan olmuştu. Evlendikten sonra iffet akidesine dört elle sarılmış sefa-

hate karşı acımasız yasalar çıkarmış ve bir keresinde, eski mesleğinden beşyüz kadını, Konstantinopolis sokaklarından ve genelevlerinden toplayarak Boğaz'ın karşı yakasındaki bir «tövbe evi»ne kapatmıştı. Kadınlardan çoğunun kendilerini umutsuzluk içinde denize atmış olmalarına şaşmamalı. Theodora'nın cinsel arzuları, şimdi sadist acımasızlığın en iğrenç görünümlerine bürünmüştü, bunlar dönemin yazarlarınca anlatılmaktadır. Eski sevgilerinden birini işkenceye mahkum etmişti ve sık sık saray zindanını ziyaret ederek eczasının gereği gibi yürütülüp yürütülmediğini denetlerdi. En sık kullandığı emre, daima bir de tehdit notu eşlik ederdi. «Emirlerimin yerine getirilmesini aksatırsanız, kalıcı olan adına yemin ederim ki sırtınızın derisini soydururum.» Ve sözünün eriydi de. Kamçı uygulaması çoğunlukla onun nezaretinde olurdu. Bazen anlık bir kaprisi yol açardı buna. Örneğin, kadın gözdelelerinden birinin kocası, evlendiklerinde karısının bakire olmadığını söyleme gafletinde bulunduğu için İmparatoriçenin hışmına uğramıştı.

Kilise, Hristiyan iffetinin faziletini ilerletebilmek için iki yöntem uyguluyordu: İlk, bedene eziyet edilmeydi. Söylemeye gerek yok ki bu ulu amacın gerçekleştirilmesindeki baş alet kırbaçtı. Manastırlara kapananlar, papazlar ve rahibeler, vücutlarından şeytanı çıkardıklarına inanarak, kendilerini ve başkalarını olanca güçleriyle kırbaçladılar. Bir kadınla yalnız kalıp fazlaca samimi olan bir papaza verilen ceza, iki gün su ve katıksız ekmek cezası ya da ikiyüz kırbaçtı. Çoğu suçlular, yiyeceklerinden ve şaraptan vazgeçmemek için kırbacı yeğliyordu. Eski Roma Hristiyan tarihçisi Palladius **Kutsal Pederlerin Cenneti** adlı eserinde İskenderiye yakınlarında bir kiliseyi anlatır. Herbirinde bir kırbaç asılı duran üç palmye ağacı vardır. İlki, yerel yet-

kililer içindir. İkincisi, muhtemel saldırganlar, üçüncüsü ise ola ki kamçılanmayı hak eden gelip geçenler için. Bunların hepsinin de yerel keşiş ve papazlar tarafından hayli yoğun kullanıldıkları anlaşılmaktadır.

İlk zamanlar yalnız sırta ve omuzlara uygulanan nedamet kamçılması daha sonra buralara zarar verdiği anlaşıldığında, cezalandırma bölgesi daha aşağılara kaydırılmış, doğa tarafından sanki bu iş için özellikle ayrılmış bulunan yere indirilmişti. Böylece, kamçılaman ve kamçılanan giderek bu işten daha çok zevk almaya başladı, özellikle kamçılanan genç bir kadın suçlu ve kamçılaman da güçlü kuvvetli bir papazsa. Cezalandırma bazen mizahi biçimlere bürünüyordu. Günah çıkaran evli bir kadını ciddiyetle dinledikten sonra onu mihrabın arkasına götürüp, kendi elleriyle vereceği ceza için yeterli derecede soyan bir papazın öyküsü buna örnektir. Tam bu anda, kıskançlığa kapılıp karısını gizlice izleyen koca ortaya çıkıvermiş ve karısını bekleyen ne olduğunu anlayarak dayanamayıp onun yerine kendisinin cezalandırılmasını önermişti. Kadın, kocasının cezayı daha iyi kaldıracabileceğine ikna olmakta gecikmedi ve hemen şartları kendi lehine çevirmeye girişti. «O halde peder» dedi rahibe, «aman iyice vurun; benim günahlarım öyle az buz değil!»

Kilisenin ilk azizlerinin biyograficilerine göre, kutsal adamlar sık sık kadınların baştan çıkarıcı girişimlerine maruz kalıyorlardı ve bunlardan güzel olanları iyi bir kırbaçtan geçirmeden pek salmıyorlardı. Sonradan Canterbury Psikoposu olan St. Edmund, Paris'te okurken, güzelliğini önüne açık seçik seren bir kadın tarafından cinsel işkenceye uğratılmıştı. Buna daha fazla karşı koyamayarak onu odasına çağırması ve soyduktan sonra, bütün vücudunu kanlar içinde bırakıncaya kadar kır-

baçlamıştı. **Acta Sanctorum** kırbaçlama edebiyatı konusunda buna benzer örneklerle doludur. Sienna kentinde Aziz Bernardin de, bir yurttaşın karısı tarafından eve çağırılmıştı. Kocasının evde olmamasını fırsat bilen kadın, din adamını cinsel yönden tahrik etmek için elinden geleni yaptı. Rahip başta aldırılmaz göründü. Sonra, ihtimal kadın elbiselerinin bir bölümünü çıkardıktan sonra onu aniden yakalayarak yanındaki rahip kamçısıyla bir iyice dövdü. Biyografyacı, konunun inceliklerini kavramış bir sanatsallıkla şöyle bitirir öyküyü: «Kadın bundan sonra din adamına büsbütün tutuldu. İşlerin sonucunu öğrenen kadının kocası da öyle!»

Kırbaçlayarak cezalandırma öyle bir manyaklığa dönüştü ki, sonunda sekizinci yüzyılda Papa IV. Handrian papazların tözbekârları dövmelerini yasakladı. Papa VI. Clement de beş yüzyıl sonra benzer bir yasaklama kararı çıkardı. Ancak, Papalık düzeyindeki bu yasaklamalar pek bir işe yaramadı. Bedensel günahlar için en geçerli ve yaygın bir cezalandırma biçimi olarak kamçılama sürüp gitti. Ortaçağdan kalma bir tahta oyması, bir manastır başrahibesini bir piskoposun çıplak kaba etlerini falaka değneğiyle çılgınca döverken göstermektedir. Yüzlerindeki ifadelere bakılırsa, her ikisi de bundan son derece zevk almaktadırlar. Kendi kendini dövmeler de aynı biçimde sürüp gitti. Özellikle Karmelit tarikatına mensup rahibeler dayaktan vazgeçmediler. Bu tarikatten olan Azize Theresa, hem kamçılanmayı hem de kamçılamayla eşit derecede severdi. Pazzili Azize Maria Magdalena'nın en büyük zevki ise, başrahibeye ellerini arkadan bağlattırıp kendini öteki rahibelerin önünde bütün şiddetiyle kırbaçlatmaktı. Bundan başka yerde dikenlerin üzerinde yuvarlanmayı ve kendi kendine zincirlerle vurmayı da tutku haline getirmişti. Azize Maria, dayaktan

büyük zevk alan, cinsel açıdan sapık sofı kadınlara ve mazohist teşhirden sadistçe zevk alanlara klasik bir örnektir.

Kilisenin inananları iffetli olmaya ikna için uyguladığı ikinci bir yöntem, buna romantik bir hava vermekti. **Azizlerin Davranışları**, kırbaçlama öykülerinin yanı sıra, bir tür içe dönük pornografi oluşturan erotik iffet romantizmiyle de doludur. Öncelikle, iffet bu dünyadaki yaşamın bir gereği olarak, özgürlüğün bir ifadesi ve evliliğin kısıtlama ve zahmetlerinden bir kurtuluş olarak sunulur ve ancak ondan sonra iffetin gerçek ödülleri bu dünyada değil de öbür yanda görüleceği düşüncesi ileri sürülür. İlk dönemlerde, delikanlılar ve bakire kızlar aynı odada hatta aynı yatakta kardeş gibi yatarlardı. Geceleri loş ışıktaki kadınlar soyunarak vafizhanedeki havuza üç kez dalıp çıkarlar sonra beyaz giysili erkekler tarafından yağlanır ve törenle öpülürlerdi. Böylece ilk Hristiyanlar için, tümüyle cinsel ilişki perhizini yine de öngörmesine karşın, iffet kolay ve sevimli hale getirilmişti. Havelock Ellis'in mükemmel bir biçimde koyduğu gibi, ilk Hristiyanlık, çok tanrılı dönemin erotizmini lanetlemekle birlikte, onu kutsal bir biçimde defetmenin yolunu kendine has yeni ve incelikli bir erotizm koymakla bulmuştu.

Tours kentinden Aziz Gregory, altıncı yüzyılda yazdığı **Frankların Tarihi**'nde iffet sevgisinin romantizmini öyle bir şiirsellikte anlatmıştır ki, Barbarların Herodot'u lakabını almıştır. Kitaptaki ilginç öykülerden biri şudur: Yöredeki iki senatörün yalnızca birer çocukları vardı ve bunları birbiriyle nişanlamışlardı. Düğün günü gelip de gelinle damat gerdeğe girmek üzere yanyana yattıklarında, adete göre, gelin yüzünü duvara dönerek acı gözyaşları dökmeye başladı. Damat, hiç de şaşılma-

yayacak bir biçimde, geline ne olduğunu sordu. Gelin de hiç durmadan ağlasa bile kederini yıkayıp akıtamayacağını bedenini erkek eli değmeden tertemiz İsa'ya teslim etmeye yemin etmiş olduğu halde, şimdi ölümlü bir kocanın elinde bu kararından cayıp lanetleneceğini söyledi.

Öyküden anladığımız kadarıyla, bunu hayli uzun ve incelikli, ikna edici bir tarzda anlatıyordu. Sonunda damat ikna oldu ve gelin cinsel arzulardan uzak kalmakta kararlıysa kendisinin de buna uyacağını açıkladı. Kız müteşekkirdi ve ellerini kavuşturup öylece daldılar. Uzun yıllar birlikte yaşadılar ve aynı yatağı iffetle paylaştılar. Sonunda, birbirlerinden kısa süre arayla öldüler ve ayrı ayrı mezarlara gömüldüler. Sonra, «onların iffetli sevgilerinin yüceliğini gösteren» bir mucize oldu. Bedenleri inanılmaz bir biçimde birarada yatarken bulundu. Bu imkânsız öyküyü yutmuş görünen Aziz Gregory, onların «Auevergne'li iki aşık» olarak bilindiklerini yazar.

Onikinci ve onüçüncü yüzyıllarda, İngiltere, Fransa ve Almanya'da gezici öğrenciler tarafından yazılan şiirlerde şarabın, kadınların ve müziğin övüldüğünü görürüz.. Özellikle güzel göğüsleri bu gezginler için ilham kaynağı olmuştur. «Flora» adlı Latince bir şiirde, güzel göğüslere uzun övgüler düzülür.

Aynı şekilde, ortaçağ şövalyelerinin güzel kızları şatolardan kurtarmalarını konu alan ortaçağ şövalyelik öyküleri de yerlerini Rönesans'ın daha gerçekçi edebiyat ve resimlerine bırakmıştır. Bu da, şövalyenin gerçek eğitiminin ne olduğunu, (ki bu eğilimin hayata geçmesi de pek nadir değildi,) göstermiştir.

İffetli olma yolunda dünya zevklerinden arınma ideali, Orta Çağda kilisenin egemen gücü sayesinde ayakta

durmuştu. Ancak Ortaçağın sonlarına doğru bu da büyük ölçüde zayıflamaya yüz tuttu. İngiltere'yi fethetmiş Normanların yalnız kalan karıları haberler yollayarak, eğer dönmeye niyetleri yoksa kendilerine yeni koca bulacaklarını ilan ediyorlardı. Haçlı seferlerine çıkanlar da, en az iki yıl, ya da daha fazla uzaklarda kalacaklarından, karılarının sadakatsizlik etmesinden öylesine korkuyorlardı ki, bekaret kemeri denen nesneyi keşfetmişlerdi. Bu kemeri takanın, onu çıkarmadığı sürece cinsel ilişkide bulunması imkansızdı. Kocalar, kemeri kitleyip, anahtarını da yanlarına alırlardı. Din adamlarına gelince, Papalar papazların evlenmeme kuralını sürdürmekte büyük zorluklarla karşılaşılıyorlar ve giderek papazların kaçamakları artıyordu. Rahibeler, din dünyasındahi şehvet için pek açık bir hedef oluşturuyorlardı ve Papa özel sekreterlerinden birinin belirttiğine göre, Reform dönemine ulaşıldığında, manastırlardan çoğu genelevlere dönüşmüştü.

İşte cinsel ahlakın hem dindışı, hem de dini ahali arasında böyle iyice düştüğü bir dönemde modern pornografinin ilk eseri doğru. Bu, Giovanni Boccaccio'nun 1348-1353 yılları arasında yazdığı ve ilk kez 1371'de Venedik'te basılan **Decameron**'uydu. Bunun büyük önemi yalnızca canlı ve gerçekçi anlatımında değil, basılan ilk kitaplardan biri olmasında da yatar. Böylece **Decameron**, daha önceki erotik, ya da pornografik eserlerin hiçbirine nasip olmayan bir yaygınlığa ulaştı. Bundan önceki eserler çok sınırlı bir okuyucu kitlesine ulaşabilmişti.

Boccaccio, İtalyan tüccar bir baba ile Fransız bir annenin yasadışı çocuğu olarak dünyaya geldi. Babası, bir konukluk sırasında, Paris'te annesini hamile bırakmış ve sonra da terketmişti. Boccaccio küçük bir çocukken Napoli'ye gönderildi ve büyüyünce Kral Robert'in

hizmetine girdi. Burada Kralın güzel sarışın kızı Mario d'Aquino'nun kalbini kazanmayı başardı ve onu Fiammeta adıyla şiirlerinde, öykülerinde ölümsüzleştirdi. Sonradan Vatikan'ın diplomatik hizmetine girdi ve değişik Papalar için yüklendiği görevler nedeniyle dünya görüşünü zenginleştirdi. Sonunda, babasının yaşadığı Floransa dolaylarına yerleşti ve aralarında pornografik başyapıtının da bulunduğu eserlerini yazdı. Amacı kendi deyimiyle, «yaşamı olduğu gibi aktarabilmek»ti.

Decameron, tek roman çerçevesinde çeşitli öyküler içerir. Kendine has edebi biçimi, başka ülkelerde pornografik ya da pornografiye yakın içerikleri olan diğer eserlere örnek oluşturmıştır. İngiltere'de **Canterbury Masalları**, Fransa'da **Heptameron**, İran'da **Arap Geceleri** bunlar arasında sayılabilir. Boccacio'nun eseri, 1348'de Floransa'da çıkan bir veba salgını sırasında geçer. İlk bölümde Baccacio bu salgını büyük bir canlılıkla tasvir eder. Salgından kurtulmak için yedi genç kadın ve üç genç adam Floransa yakınlarında lüks bir villaya sığınır- lar. Zamanı geçirmek için birbirlerine on gün içinde tam yüz masal anlatırlar. Zaten **Decameron** adı da buradan gelir (Deca-on anlamına gelir. Ç.n.) Masalların hepsi pornografik değildir hatta bazılarında erotik bir nitelik bile yoktur. Ama çoğunda yazar, iffet kavramının çeşitli konumlardaki durumuyla eğlenir, zamanın İtalya'sından türlü kesitleri inceler.

Baccacio genç hanımların utançla kızarmalarına dahi izin verir. Uygunsuzluk belirtisi olan ilk ipucu, ilk günün dördüncü masalında ortaya çıkar. Bu masal üzerine, villadaki bayan konuklar, erkek masalcıyı hanımların önünde böyle şeylerden sözetmemesi için belli belirsiz uyarırlar. Masal, güzel bir çiftçi kızı hücreğine götürüp sevişirken gürültü ayyuka çıkınca başrahip tarafın-

dan yakalanmakla kalmayan ama kızı başrahibe kaptırıp aynı işi onun sürdürmesine yolaçan bir rahibi anlatır. Villadaki hanımların bu masala gösterdikleri tepkinin, gerçek olmaktan çok biçimsel olduğu izlenimini ediniriz. Doğal kadın davranışı olarak düşündükleri tepkiyi göstermekle görevli hissetmişlerdir kendilerini sanki. Ama az sonra onlar da Boccacio'nun şehvetli dehasıyla kendilerini kapıp koyverirler.

Masalların çoğunda, evli kadınların aşıkları tarafından baştan çıkarılmalarının inanılmayacak kadar çok çeşidi anlatılır. Ama, konu kesinlikle «ahlak dışı» gibi görünse bile, çoğu zaman ahlaki bir mesajı vardır. bu masalların. Sekizinci günün sekizinci öyküsünde olduğu gibi. Bu masalda, karısını aldatıp sandıkta kilitli kalan bir koca, sandığın üzerinde aşığıyla sevişen karısının çıkardığı haz seslerini dinlemek zorunda kalır, arada yalnızca bir sandık kapağı olmak üzere. Ama Boccacio'nun en ince alayları daima Kilise üzerinedir. En neşeli masallardan birisi bir gece hüccresinde iken birkaç rahibe tarafından kapısına vurularak uyandırılan başrahibeyle ilgilidir. Rahibeler, İsabetta adlı rahibenin odasında genç bir adam yakaladıklarını haber vermeye gelmişlerdir. Ne var ki, başrahibenin odasında da, yakalanan talihsiz genç adamla aynı işi sürdürmekte olan bir rahip vardır. Alelacele toparlanıp giyinmeye çalışan başrahibe, karanlıkta kendininki yerine rahibin cübbesini geçiriverir sırtına. Tam rahibe İsabetta'yı ağır bir biçimde cezalandırmaya hazırlanırken, yaptığı hata, öbür rahibeler tarafından keşfedilir. «Bunun üzerine başrahibe kendini temize çıkarmanın imkansızlığını gördü ve o anda sesine yumuşaklık geldi. Önceden kullandığı dille taban tabana zıt bir üslupla, bedensel ihtiyaçlara karşı koymanın imkânsızlığını ve o zamana kadar olduğu gibi

gizliliğe dikkat etme şartıyla herkesin çıkan fırsatları değerlendirebileceğini anlatmaya koyuldu. Sonunda, İsabetta'yı sevgilisinin kollarına yollarken, kendi de rahibinin yanına koştu. Ondan sonra, kem gözlere inat, İsabetta pek çok kez aşığıyla buluştu. Aşığı olmayanlar ise, yararlanabilecekleri fırsatlar yaratmak üzere kolları sıvadılar.» (Dokuzuncu gün, ikinci öykü)

Yalnızca bir tek öykü (dokuzuncu günde dokuzuncu) sado-mazohist bir anlayışa az çok yakın bulunabilir. Masalı anlatan kadın, anafikrini şu tekerlemeye özetler :

İyi küheylan-kötü küheylan, mahmuz gerek hepsine
İyi karı-kötü karı, sopa ister hepsi de

Masal, eve arkadaşı Melisso ile birlikte gelip, karısından iyi karşılama ve güzel bir yemek bulamayan Giosefo'yu anlatır. Giosefo bunun üzerine hemen bir meşe dalı keser, karısını saçlarından sürükleyerek yere atar ve onu dövmeye girişir. Kadın, kocasının onu öldürmemesi için yalvarır, bundan böyle gereği gibi hizmet vereceğine yeminler eder. Ama kocası, tek bir kemiği sağlam kalmayana ve kendisi yorgunluktan bitip tükenene kadar dövmeyi sürdürür. Ertesi sabah, kadın uysalca gelip efendisinin emirlerini sorar. Giosefo ile arkadaşı yemek odasına girdiklerinde, herşeyi yerli yerinde bulurlar. Mükemmel bir kahvaltı hazırlanmıştır. Kadın masalcı, buradan, kadınların, doğa gereği sopayla terbiye edilmeleri gerektiği sonucuna varır.

Bu masalın, erkek dinleyicilerin gülümsemeleri ve bayanların da hafif yollu homurtuları ile karşılanmış olmasına şaşmamalı.

Bu derlemede saf pornografiye en yakın düşen, zamanın sınavından geçmiş olan «Şeytanı Cehenneme Nasıl Sokmalı» masalıdır. (Üçüncü gün, onuncu öykü) An-

latıcı «Zarif Hanımlar» diye başlar, «belki de şeytanın cehenneme nasıl sokulduğunu duymadınız. Şimdi bunu size anlatacağım ki ilham kaynağı olsun. Hem şunu da öğreneceksiniz: Her ne kadar Tanrı görkemli sarayı ve temiz odayı pis barakaya yeğlerse de, bazen yüceliğini ormanlık yerlerde, kayalık ve mağaralarla dolu yaban ellerde göstermekten de çekinmez. Böylece tüm kainatın onun buyruğunda olduğunu kanıtlar.»

Alibech, Tunuslu güzel bir kızdı. Bu genç kız put-perestti ama Hristiyan inancına ilgi duyuyordu ve Hristiyan bir arkadaşına Tanrı'ya en iyi nasıl hizmet edebileceğini sordu. En iyi hizmet yolunun Thebai çölündekiler gibi tüm dünyevi nimetlerden vazgeçmek olduğunu öğrendi. Kızcağız kimselere bir şey demeden çöle çıktı ve sonunda Rustico adında bir münzeviye rasladı. Rustico, kızın güzelliğini görünce çarpıldı ve onu odasına davet etti. Alibech'in sorularını yanıtlamaya başlayan adam, ona Tanrı ile Şeytan arasındaki büyük çelişki üzerine uzun bir söylev vermekle işe başladı. Sonra, Tanrı'ya yapılacak en iyi hizmetin, Cehennemde yaşamaya mahkum edilmiş olan Şeytanı hakettiği yere sokmak olduğuna ikna etti kızı. Kız ayrıntıları sormaya başlayınca, «Sabret şimdi öğreneceksin, yalnızca benim yaptığımı yapmalısın» dedi. Sonra tüm elbiselerini çıkarak dizçöktü ve aynı şeyi yapan kızla yüzyüze kaldı.

Decameron'un çoğu İngilizce çevirilerinde, Boccacio'nun bundan sonra olup bitenle ilgili anlattıkları yoktur. Aşağıdaki bölüm, 1886'da, gizlice basılan bir İngilizce çeviriden aktarılmıştır:

«İşler bu halde iken, Rustico kızı çırılçıplak karşısında görmekten ötürü büsbütün heyecanlandı ve ayaklandı. Alibech bunu görünce şaşkınlıkla sordu: 'Rustico, o sende gördüğüm ileri doğru fırlayıp uza-

nan ve de bende olmayan şey nedir?’ ‘İnan sevgili kızım, diye yanıtladı, ‘İşte sana sözünü ettiğim Şeytan!’ Görüyorsun, öylesine kızdırıyor ki beni artık onla başa çıkamıyorum. Bunun üzerine kız dedi ki: ‘Tanrı’ya şükürler olsun... Senden daha erdemliyim mutlaka, baksana, senin Şeytanından bende yok!’ ‘Doğru, diye karşılık verdi Rustico’ ‘ama sende de bende olmayan bir şey var ki, işte sen onu bunun yerine taşıyorsun.’ Sordu Alibech : ‘Nedir O’ ‘Sende Cehennem var. Ve Tanrı seni bana benim ruhumun sükuneti için yolladı. Bu şeytan bana bunca eziyet ederken, sen merhametini esirgeme benden. Rahatlat beni ve hoşnut et Tanrıyı. Hizmet et Tanrıya ki zaten senin istediğin de bu değil mi?’ Kız inançla cevap verdi : ‘Cehennem bende olduğuna göre, seni hoşnut edecek neyse yap öyle! Rustico kızı kutsadı ve ‘Haydi,’ dedi, ‘gidip koyalım onu yerine, koyalım ki bana huzur versin.’ Böyle diyerek kızı yataklardan birine yatırdı ve ona, Tanrının lanetlediğini hapsedmek için ne yapması gerektiğini gösterdi. Daha önce hiç Cehenneme Şeytan sokmamış olan kızın önce biraz canı acıdı ve Rustico’ya dedi ki: ‘Aziz peder, bu Şeytan gerçekten de pek habis olmalı ve Tanrının tam bir düşmanı. Yuvasına girince bile Cehennemi katıp karıştırmaktan, acı vermekten geri durmuyor, baksana.’ ‘Korkma kızım’ dedi Rustico. ‘her zaman böyle olmaz.’ Ve de her zaman öyle olmasın diye, Rustico huzur bulsun diye, Şeytan Cehennemden çıktıkça onu geri oraya soktular, belki altı kez, belki daha fazla. Ama o hınzır Şeytan ondan sonraki günlerde de rahat durmayıp Rustico’ya geri döndü habire. Ve her dönüşünde itaatkâr kız, Şeytan Rustico’dan çıksın diye

Cehennemini açtı ona. Gelgelelim, sürüp gittikçe bu iş kızı da hoşnut etmeye başladı ve dedi ki: 'Şimdi görüyorum ki, Tunus'taki o iyi insanlar doğruyu söylemişler. Tanrı'ya hizmet etmek ne büyük bir zevkmış gerçekten! Daha önce hiçbir şeyin bana Tanrıya hizmet etmek kadar zevk verdiğini hatırlamıyorum. Tanrının hizmetine girmekten başka işlerle uğraşanlar ne ahmak kişiler...'

Böylece kız sonraları sık sık Rustico'ya gelmeye başlar. 'Aziz Peder ben yine Tanrıya hizmet etmeye geldim. Hadi Şeytanı Cehenneme sokalım.' Ve de bu işi yaparken şöyle demekten kendini alamaz: 'Rustico hiç anlamıyorum bu Şeytan Cehennemden niye kaçıp duruyor! Oraya girmedeki hevesine bakılırsa, ve de Cehennemin onu içine almadaki hüsnü kabule bakılırsa, girdiği yerde durup dursa ya.' Kızcağız bu kutsal görev için Rustico'yu öyle sık işbaşına çağırmaya başladı ki, adam, kafasını inatla kaldırmadıkça, Şeytanın boyuna iffetlendirilip Cehenneme sokulmayacağını açıklamak zorunda kaldı. 'Ve biz onu öylesine şaşırttık ki, o şimdi yalnızca Tanrı'nın onu birazcık huzur vermesini diliyor.' Ve öylece Rustico kızı bir süre için susturdu. Ama sonra, bir gün kız yine Şeytanı Cehenneme sokmalarını isteyip de 'olmaz' yanıtı alınca şöyle dedi: 'Rustico, senin Şeytanın uslandı, sana sıkıntı vermiyor. Ama bu kez de benim Cehennemim azdı ve beni rahat bırakmıyor. Ben sana nasıl bir zaman senin Şeytanını uslandırmakta yardım ettiysem, sen de şimdi bana yardımcı olmalısın.'

Yalnızca bitki kökleri ve suyla beslenen Rustico, kızın isteklerini karşılamakta yetersiz kalınca, Cehennemi susturmak için bir çok şeytana gerek ol-

duğunu ama yine de elinden geleni yapacağını söyledi. Ve elinden geleni de yaptı ama çabaları, aslanın ağzına fasulye taneleri atmak gibi kızın dişinin kovuğunu bile doldurmuyor ve Tanrı'ya hizmet etme ateşiyle yanıp tutuşan kız, gönlünce hizmet verememenin sıkıntısıyla homurdanıp duruyordu.»

Decameron, ilk bakışta sanılacağı gibi, Kilise tarafından hemen yasaklanmadı. Onbeşinci yüzyıl sonlarına doğru Savonorola'nın ateşine atılıp yakıldığı doğrudur ama ne de olsa bu yalnızca bir çılgının marifetiydi. Onaltıncı yüzyıl ortalarına doğru, Reform dalgası Avrupa'yı kaplayıp buna karşı gerici Anti-Reform hareketi de gelişmeye başladığında, Papa VI. Paul sansür edilmediği takdirde kitabın yasaklanması gerektiğine karar verene dek, **Decameron** ciddi bir engellemeyle karşılaşmadı. O zaman da, müstehcenliğinden dolayı değil, Kiliseyi küçük düşürdüğü gerekçesiyle sansüre uğratıldı. Böylece sansürcüler kolları sıvadılar ve Papanın denetiminde yeni bir baskı hazırladılar. Sonuçta şehvetli papazlar tövbe-kârlara, yolunu, şaşırmış rahibeler kibar hanımefendilere dönüştürüldü.

İlk yayımından beşyüz yıl sonra, eser hem A.B.D.'de hem de İngiltere'de yasaklandı. 1922'de Cincinnatti'deki Posta yetkilileri kitabın sansür edilmiş nüshalarına el koyarak kitapçıya 1000 dolar para cezası verdiler. İngiltere'de de sık sık yasaklanmıştır. 1951 ile 1954 arasında, 1857 Müstehcen Yayınlar yasasına göre, kitap için tam sekiz imha kararı verilmiştir. 1960'larda bile, Avustralya'da hâlâ yasaktı ve A.B.D. Seçkin Ulusal Edebiyat Örgütünün kara listesindeydi.

Boccacio'nun eserinin son sözü olarak çok gerçek bir biçimde ifade ettiği gibi: «Çürümüş bir kafa yapısı

hiçbir sözü sağlıklı anlamıyla anlamaz. Ve Nasıl böyle bir kafaya ne dersiniz deyin farketmezse, sağlıklı bir kafayı da hiçbir şey çürütemez, tıpkı güneşin balçıkla sıvanamayacağı gibi.»

Büyük Britanya'da pornografinin ilk izleri, Anglo-Saxon edebiyatının ilk kaynaklarından biri olan **Exer Kitabı** adlı eserde görülür. Bu kitap, manastır edebiyatının örnekleri olduğunda kuşku bırakmayan şiirler ve bilmece-lerden oluşur. Exeter Katedralinin ilk piskoposu tarafından yaklaşık doküzyüzyıl önce derlenmiştir. Kimi bilmece-lerin yansıttığı kaba mizah anlayışı, asırlar boyunca erkekler arasında sürüp giden anlayıştan pek de farklı değildir.

Örneğin, 44 numaralı bilmece şöyle birşeydir:

«Adamın giysinin altında, kasıklarından sarkan tuhaf bir şeydir. Önü deliklidir, katıdır ve tam uyum sağlayacağı bir yer vardır. Adam, giysisini kaldırıp, onu çıkardığında, bu sallanan aleti tanıdık bir deliğe sokmak ister, ki eşit uzunlukta olan bu deliğe daha önce kimbilir kaç kez aynı biçimde sürmüştür.»

Fesat fikirli okuyucuyu şaşırtabilir ama bu bilmece- nin cevabı «anahtar»dır. Örijinal hali Exeter Piskoposunun elinde bulunan metinde, bu bilmece-lerin yanıtları verilmemiştir. Dolayısıyla, sıradan günlük eşyalar anlatılıyorsa bile, okuyanın düşgücüne bırakılmış olsa gerektir.

Boccacio'nun ölümünden kısa bir süre önce, Floransa'ya diplomatik bir görevle bir İngiliz şairi geldi : Geoffrey Chaucer. İtalyan pornografi ustası ile karşılaşp karşılaşmadığı bilinmiyor ama onun eserlerinden etkilendiği

kesindir. Hatta, Boccacio'nun masallarından ikisini de kendisine mal ettiği bilinir. Chaucer esas olarak bir aşk şairiydi. Aşkın bedensel ve tinsel tüm yönleriyle ilgiliydi ve İngiltere'ye dönüşünde dünyaya ölümsüz şiirsel eseri **Canterbury Masalları'nı** armağan etti. Bunlar, Canterbury'de Aziz Thomas'ın türbesini ziyarete giden hacıların yolculuk sırasında anlattığı masallardan oluşur. Chaucer'in güçlü mizahı, bu masalların kiminde hayli pornografik bir görünüm kazanır, beş kocalı kadın masalında olduğu gibi. Bekârlığı şiddetle kınayan bu kadın, beş kez evlendiği yaşamının öyküsünü anlatırken, kendisini çok dövmesine karşın, en fazla beşinci kocasını sevdiğini vurgular.

İtalyan Rönesansı, onbeşinci yüzyılda ünlü bilgin ve hümanist Bracciolini'nin kimliğinde hatırı sayılır bir müstehcen edebiyatçı çıkardı ortaya. Uzun yıllar Papa'nın sekreterliğini yürüten Bracciolini'nin **Facetiae** adlı açık-saçık eseri, piskoposlar, kardinaller hatta Papa'nın kendisi tarafından çok beğenilmişti.

«Yeterli donanıma» sahip olmadığı için kocasını suçlayan genç gelinin öyküsü yazarın mizahi zekâsına bir örnektir. Genç evlilerin onuruna verilen bir ziyafette, gelin, kocasından yakınıır. Karısının, arkadaşlarıyla yaptığı konuşmaya kulak misafiri olan damadın sabrı tükenir ve «donanımını» masanın üzerine çıkararak sergiler. Bu gösteri etkileyici olur ve davetliler gelini haksız bulduklarını söylerler. «Beni ne diye suçluyorsunuz»? der kızcağız. Ve vaktiyle çayırda gördüğü bir eşeğin üstünlüğünü anlatmaya girişir. Tüm bilgisizliğiyle, insan gibi gelişkin bir yaratığın, daha aşağı hayvan türlerine göre çok daha iyi donanımlı olması gerektiğine inanmıştır!

Heptameron ise onaltıncı yüzyılda Fransa'da, Navar Kralı IV. Henry'nin karısı Margaret tarafından kaleme

alınmış ve ancak ölümünden sonra basılmıştı. **Decameron**'dan esinlenerek yazılan ancak hiçbir zaman tamamlanamayan **Heptameron**, sel nedeniyle Piranalarda bir manastırda mahsur kalan bir grup beyefendi ile hanımefendinin yedi gün boyunca birbirlerine anlattıkları yetmiş-iki öyküden oluşur. Öykülerin tümü de maddi aşkla ilgilidir. Boccacio'nun incelikli üslubuna ulaşmasa da, hünerle kaleme alınmışlardır. Üstelik, gerçekten bir kadın tarafından yazılmış ilk erotik edebiyat örneklerinden biri olması açısından da ilginçtir.. Boccacio'dan iki yüzyıl sonra yazılmış olmasına karşın, konu yine kilise çevresinin üstü kapalı sefahat alemleridir.

Kraliçe Margaret'le aynı dönemde yaşamış olan üç pornografi yazarı daha vardı ki kısaca anılmaya değer. Bunlar, François Rabelais, Pietro Aretino ve Benvenuto Cellini'dir.

Rabelais, önceleri papazdı, sonra fizikçi oldu. **Pantagruel** (1532) ve **Gargantua** (1534) adlı iki eseri Fransız yöneticileri öylesine irkiltti ki, bu iki kitap derhal Sorbon'un yasak yayınlar listesine alındı. Ancak, yasaklanma nedenleri müstehcen olmaları değil, kiliseye karşı saygısız davranmalarıydı. Rabelais ancak Kraliçe Margaret ve Kral I. Francois'le yakınlığı karşısında daha feci sonuçlardan kurtulabildi. Zaten, öyküler kralın müthiş hoşuna gitmişti. Örneğin Rabelais, öykülerinden birinde, Paris kenti duvarlarının, taş yerine, daha ucuz olan kadınlık organlarından yapılmasını önerir. Ve de bunların büyüklük sırasına göre nasıl istif edileceğini ince ince anlatır.

Aretiono da Bracciolini gibi Papalık çevresindendi ama ondan farklı olarak gözden düştü ve Roma'dan Venedik'e göçmek zorunda kaldı. Bunun nedeni, Romano adlı bir ressamın bir dizi açık saçık resmine eşlik etinek

üzere onaltı pornografik ve müstehcen sone besteleme-siydi. Konu, cinsel birleşme pozisyonlarıydı. (İngiliz Kralı II. Charles'ın, Aretino'nun bilgisini küçümseyip, kendi metresinin pozisyon tecrübesini daha üstün bulduğu söylenir.) Aretino Venedik'te hayli sükse yaptı. Kendisine bir dolu çocuk doğuran, bu arada başkalarıyla gönül eylemekten çekinmeyen ve Aretino'yu soyup soğana çeviren kurtizanlarla dolu bir haremi vardı. Ünlü (**Ragionamente**'sini de Venedik'te yazdı. Bu kitap, Nanna ve ve Antonio adlı iki kurtizanın diyaloglarından oluşur. Tanıdıkları ünlü kadın ve erkeklerin marifetlerini tartışarak Pippa adlı genç bir kadına öğütler verirler. «İnan Pippa, sana öğreteceğimin bir zeresini bilen kadın, zarların ve kartların kazandırabileceği paranın kimbilir kaç katını aşığından tereyağından kıl çeker gibi çekecektir») Aretino 1556'da, söylentiye göre, kızkardeşi hakkında anlatılan açık saçık bir hikâyeye gülerken sandalyeden düşüp boynunu kırarak öldü.

Cellini'nin Otobiyografisi, ünlü İtalyan heykeltıraşının aşk serüvenlerini, tam anlamıyla pornografik olmasa da, hayli renkli ayrıntılarla anlatır. Kral I. Francis'i ziyarete gittiğinde kendisine modellik eden güzel Fransız kızı Caterina ile ilişkilerinde bir sadizm ögesi de vardır. Cellini bu kızı Paolo adlı bir gençle yakalayıp sille tokat hırpalayınca, kız da intikam almak için Cellini'yi suçlar. O sıralarda, İtalyan usulü birleşme, Fransız yasalarına göre büyük suçtur. İtalyan usulü birleşme suçlamasıyla mahkemeye çıkarılan Cellini, Catherina'nın silahını ustaca geri çevir. Ve birleşmenin 'Fransız usulü' olduğuna hakimi ikna eder.

Cellini Catherina'yı Paolo ile ikinci kez yakalayıncı, onları kılıç zoruyla evlenmeye zorunlu bırakır. Ama, her sabah kahvaltı öncesi kıza saatlerce poz verdirip aç-

lıktan kıvrandırmakta, sonra da onunla yatmaktadır. Kızda kocasının daha iyi olduğunu söyleyip Cellini'yi çileden çıkarmaktadır. Otobiyografi böylece sürüp gider.

Navar Kraliçesi Margaret'in nedimlerinden birinin Pierre adlı bir oğlu vardı. Sarayda büyütülen bu çocuk eğitimini tamamladıktan sonra Brantome manastırı da dahil olmak üzere —ki adını da burdan almıştır— çeşitli kiliselere yollandı. Ama hiçbirinde uzun süre kalmadı. Çünkü dini bir uğraşı sürdürme niyeti yoktu. Askerliği seçti ve bu görevi nedeniyle birçok Avrupa ülkesini ve savaş meydanını gezdi. 1589'da attan düşünce emekliye ayrıldı ve geri kalan yirmibeş yıllık yaşamının büyük bir bölümünü anılarını yazmaya ayırdı. Bunlar, dönemin saray yaşantısını son derece canlı bir biçimde dile getirir. Özellikle, **Güzel ve Çapkın Hanımların Yaşantısı** başlıklı cilt, yüzü kızarmadan aktardığı ayrıntılarla gerçeğin üzerindeki örtüyü silkip atar.

Bir kadın, kocasına bağlılık yeminini ağzıyla ettiği için aşğının onu dudaklarından öpmesine asla izin vermemektedir. Ama, tek söz etmemiş olan diğer organları için hiç de benzer sınırlamalar koymamaktadır. Brantome bunun hemen ardından aşkta Roma pozisyonunu yeğleyen bir başka kadının öyküsüne geçer. Bu kadının derdi de, kocası kendisine binen olup olmadığını sorduğunda, iç rahatlığıyla «hayır» diyebilmektedir. «Hayır», çünkü hep o binmektedir!

Brantome, o dönemin Fransız sarayındaki hanımların Lezbiyen eğilimleri üzerine de aydınlatıcı ayrıntılar aktarır. Aristophanes'in oyunundaki Lysistrata ve arkadaşlarının kullandığı **olisbos**'un bir türü (**godemiche**) Fransız kadınları arasında da revaçtadır. Bir keresinde Louvre Sarayında gizli silahlar aranırken bu aletlerden tam dört tanesi asil bir hanımın sandığında bu-

lunarak, kimilerini kahkahaya, hanımı ise şaşkınlığa boğar. Bir başka olayda ise, Prenslerden biri iki hanımı bu aletle iş üstünde yakalar. Öylesine dalmışlardır ki Prens'in gelişini farketmezler. Prens de üzerindeki bağcıklar-la hanıma bağlanan ve aslına şaşılacak kadar benzeyen bu aletin nasıl iş gördüğünü merak ettiğinden, kendisi yokmuşçasına sürdürmelerini rica eder.

Ve sonuçta Brantome, pornografinin erotik bir uyarıcı olarak kullanıldığına işaret eder. Kocasının izniyle Aretino'nun çizimlerinden birini odasında saklayan bir hanım, 'kitapların ve araçların ona iyi hizmet sunduğunu' aşığına itiraf eder. Bir başka saray mensubunun ise, saraydaki kadınları, Aretino'nun ünlü yirmiyedi pozisyonunda resmeden bir cilt dolusu çizimi metresine verdiği söylenir.. Kitap sarayda elden ele dolaşmış ve müthiş bir etkisi olmuştu. Brantome'un aktardığına göre, iki arkadaşıyla birlikte resimlere bakan bir kadın o kadar heyecanlanır ki, ilk dört resimden sonra, daha beşinciye bakmadan bayılıverir.

Brantome, Fransa'daki güzel ve çapkın kadınların marifetlerini derleyedursun, Shakespeare de, Elizabeth dönemi İngiltere'sindeki cinsellik temalarını oyunlarının ve şiirlerinin bir kısmında işlemekle meşguldu. İngiltere'de yayınların tekeli tek bir firma elinde toplandığından, istenmeyen kitapların sansüre uğratılması da kolay oluyordu. Ancak buradaki sansür de, tıpkı Papa indeksinki gibi, pornografiden çok kutsal değerlere saygısızlığı temel alıyordu. Sofular onyedinci yüzyılda Shakespeare'in oyunlarındaki müstehcen bölümlere karşı çıkmadılar. Daha sonraları, bazı sahne oyun ve danslarını, cinsel ahlakı bozdukları gerekçesiyle onaylamadıkları doğrudur Ancak bu dönemdeki sansür anlayışını da onaylamamışlardır. Sofu yazarlardan John Milton'un tavrı bu

na örnektir. Aslında XVII. yüzyıl sonlarına doğru yayınlar üzerindeki sıkı sansürün kaldırılması da John Milton'un sürekli mücadelesi sonunda sağlanmıştır.

Shakespeare'in, **Troilus ve Cresside** ile **Anthony ve Cleopatra** oyunlarında, heteroseksüel ihtiras ve şehvet ağır basar ve kimi pasajlarda pornografik imalar vardır. Ünlü Mısır kraliçesinin uyandırabildiği erotik arzu, en iyi şu dizelerle dile getirilmiştir:

Yaşlılık solduramaz onu ve bayatlatmaz alışkanlık
Sonsuz değişkenliği. Öbür kadınlar bıktırır
Besledikleri şehveti, O ise açlığı bilir.
En doygun kılarken.

Shakespeare'in gerçek pornografiye en çok yaklaştığı yerler şiirleridir. **Venüs ve Adonis** şiirinde güzel delikanlının tanrıça Venüs tarafından baştan çıkarılması, **Lucrece'ye Tecavüz**'de ise Kral Tarquin'in oğlu Sextus'un kızın odasına gizlice girdiği sahne buna örnektir. Lucrece'nin tecavüze uğradıktan sonra onurunu korumak için intihar etmesiyle, Tarquin sülalesinin sonu gelir. Şairin iffete düzdüğü övgülere karşın, Elizabeth döneminde gerçek hayatta ağır basan, iffetten çok çapkınlıktı. «Bakire» Kraliçenin bile aşıkları vardı ve bunların cinsel organlarının boyu, devrin müstehcen fıkralarına konu olmuştu. Sonraki kuşakların sofuları, dilde hiç de iffete önem vermemekle birlikte, fiziksel iffetsizlik nedeniyle, özellikle kadınları çok ağır cezalara çarptırmışlardır. 1660'da başlayan Stuart Restorasyonu döneminde çapkınlık yine iffete ağır basma yolunu tuttu. Kral II. Charles'ın sarayındaki şehvet salgınını, kralın ve saray görevlilerinin Fransa'da geçirdikleri uzun sürgün dönemine bağlayanlar vardır. Onyedinci yüzyıl sonlarına doğru yazılmış kimi oyunlarda, zamanın değişen eğilimleri canlılıkla yansıtılmıştır ve bunlar kavrayış

olarak, daha az sonraki Fransız yatak edebiyatının tohumları gibidir. Kralın kendisi bile bu edebiyata örnekler katmıştır.

Yine de, Saraydaki aristokratlar arasında olmasa da, orta sınıflar ve bir dereceye kadar da daha yoksullar üzerinde, Cromwell Sofularının hatırı sayılır etkinliği sürmüştür. Belki de bu nedenle, cinsel zevk daima bir utanç duygusuyla anılır olmuştur.

Bu utanç duygusu, Viktorya döneminin «ıffet taslama» modasına dönüştü. Onsekizinci yüzyıl başlarında, edebi eserlerde müstehcen sözcüklerin yerine yıldız işaretleri ve çizgiler boy göstermeye başladı. Bu araca en çok başvuranlar, Swift ve Sterne gibi yazarlardı. Uygulamanın başsorumlusu, yine orta sınıflardır.

«İffet taslama» modası süredursun, «zevk erkeği» olmakla övünen Boswell gibi yazarların, geçirdikleri aşk gecelerini ayrıntılı bir biçimde tasvir eden çapkınlık öyküleri de yine onyedinci yüzyıl sonlarında yaygınlaştı. Fakat kuşkusuz, bu dönemin en ünlü serüvencisi, Avrupalı hanımların gönlüne taht kuran Casanova'ydı. Erotik otoöbiyografyaların en ünlüsünü yazan Casanova, sırasıyla, gazetecilik, papazlık, diplomatlık yapmıştı ama çapkınlığa hiç ara vermemişti. Yaşamını kokuşmuş olarak tanımlayanlar vardır ama bu doğru değildir. Bir sefih değildi o, hünerli bir aşıktı. Pek çok kadını mutlu etmiş ve pek az kalp kırmıştı. 1797'de, yaşam öyküsünü yazmaya koyulduğu zaman, kendini, «yaşamdaki ana amacı duyguların hazzını yeşertmek» olan bir bekâr olarak tanımlıyordu. Casanova, yazdıklarını okuyanların, kendisinin yaşarken duyduğu hazları paylaşabileceklerini umut ettiğini açıkça belirtiyor ve iffete büyük değer veren, gençliklerinde aşık oldukları zaman aldıkları tadları anımsamak istemeyen, erotik hazzdan tiksini-

ti duyan ve onu utanç verici bulan kişilerin anılarını okumasını istemiyordu.

Casanova'nın **Anılar**'ının ilk Fransızca baskısı, 1826-1838 yılları arasında oniki cilt olarak yapılmasına karşın, sansüre uğramamış biçimi ancak bu yüzyılda yaygınlık kazanmıştır. Yine de bazı bölümleri elde etmek mümkün değildir. Oysa, pornografik imalı bir çok pasaj olmakla birlikte, yazar hiçbir zaman açıkça, müstehcen kelimeler kullanmamıştır. Örneğin, cinsel eğitim verdiği iki kıza erkeklik organını gösterirken, bunu, «insan türünün sürmesinde başlıca araç» diye tanımlar. Kadınlık organı ise, adak sunulan «aşk mabedi»dir.

Paris'te genç bir Fransız kızını baştan çıkarmasını şöyle anlatır :

«Beni odasına götürdü. Güzel bir yatağı, küçük bir dua köşesi ve kocaman bir İsa heykeli vardı.

'Yatak senin için çok küçük değil mi, canımın içi '
'Hiç de değil, ben çok rahat ediyorum.'

Bir yandan böyle derken, bir yandan da boylu boyunca yatağa yattı.

'Ne tatlı bir karım olacak! Kıpırdama. Bırak senin tadını çıkarayım.' Ellerim, Tutsaklıklarından şikayetçi görünen iki minik, tatlı yuvarlağı hapseden sıkı bir korsaja değdi. Bir adım daha gidip bağcıklarını çözmeye başladım. Durmak mümkün mü?

'Bak dostum, kendimi savunamıyorum. Ama sonra beni sevmeyeceksin.'

'Ömrüm boyunca.'

Ateşim onu da sardı ve denetimini yitirerek kollarını açtı. Bir yandan da ona saygı duyacağıma söz verdirmeye çalışıyordu. Ama o anda insan nelerle söz vermez ki? Kadınların doğuştan gelen if-

feti ve erkeklerin maymunîştahlılığı konusundaki doğal içgüdüleri, sonuçlardan duydukları çekinti, onları önce böyle sözler istemeye itiyor. Aşk bütün mantıklı düşünceleri yok ettiği sırada, hayat tümüyle herşeyi saran o arzuda yoğunlaşmışken, bu sözlerin verilmesi için ısrar edecek kadın nerede?

Böyle bir kadın bulunamaz.»

Bir başka durumda, Cenova'da bir arabulucunun bulunduğu üç genç hanımla karşılaşmasında, Casanova yeni ve çok etkili bir doğum kontrol aracını tanıtır ki, bu aracın çok başka marifetleri de vardır.

Kızlarla buluşmaya giderlerken, iki adam kendi aralarında iffet konusunu tartışmaya dalarlar. 'Çocukluktan beri örtmemiz gerektiğine inandığımız yerleri göstermemizi engelleyen duygu çoğunlukla erdemden kaynaklanabilir» diyordu aracı. «Ama, ne yaptığını bilen birinin girişimlerine karşı koyacak kadar güçlü de değildir. Bana kalırsa erdemle başa çıkmanın en kolay yolu, onu yok saymaktır, onu gülünçleştirmek ve onu fırtınayla yenmektir. Zafer kesindir. Hamle yapanın sertliği hamle yapılanı alteder, ki zaten o da yalnızca fet-hedilmeyi ister ve senin zaferin için neredeyse teşekkür eder sana. Ünlü bir filozofun dediği gibi, kadınların yüreğinde derin kökler saldığı sanılan iffet aslında giysilerinden öteye gitmez ve giysileri çıkarıldığı anda izi kalmaz.»

Buluşma yerine vardıklarında, kızları geniş bir kanapede sere serpe otururken buldular ve karşılına geçip oturdular. Bolca şampanyanın eşlik ettiği hoş bir girişten sonra, akşamın asıl ciddi işine geçtiler. Önce, aracı, kolaylık olsun diye getirdiğı prezervatifleri ortaya çıkarıp bunların tanıtımına girişti. Kızların bunlarla ta-

nışık olduğu belliydi. böyle bir önleme karşı koymadılar. Hatta, üflendiğinde bunların aldığı garip baloncuk şekillerine bakıp gülüyorlardı. Ama Casanova, çok daha etkili olduğuna inandığı bir başka seçeneği göstermek üzere bunları bir kenara itti. «Sevgili kızlar,» dedi.. «Sizin onurunuza güzelliğinizden daha fazla önem veriyorum. Ama yaşadığımı kanıtlayabilmek için kendimi ölü bir deri parçasının içine hapsetmeye de hiç niyetim yok.»

Sonra elini cebine soktu ve altından yapılmış üç minik küre çıkardı. «İşte burada, sizi istenmeyen sonuçlardan koruyacak olan daha emin ve daha az tatsız bir yöntem». dedi. «Onbeş yıllık tecrübeden sonra size şunu garanti ederim ki, bu minik toplar en küçük bir tehlike olmaksızın sizin verip almanızı sağlayacaktır. Gelecekte, bu onur kırıcı prezervatiflere ihtiyacınız olmayacak. Bana güvenin ve sizi çok seven bir Venediklinin bu küçük armağanını kabul edin.»

Kendilerini deney için teslim etmezden önce, ünlü aşık, aletin aşk tapınağının gerisine doğru yerleştirilmesi gerektiğini anlattı. (Yani, rahim ağzına, vajina içine konmalıdır.) Casanova'nın yerel bir mücevherciye özel olarak yaptırdığı ve her biri yaklaşık 50-60 gr. gelen bu toplar, önceden bir tür alkali karışımına batırılmıştı. Bu karışım, gebeliği etkin bir biçimde önüyor, fakat fiziksel aşkın tadını bozmuyordu. Kızları, düzgün konuştuğu takdirde, iş bitene kadar topların yerinden oynamayacağına da ikna etti Casanova.

Onsekizinci yüzyılda Fransa'da **pommer d'amour** (aşk topu) olarak bilinen bu topların Avrupa'ya Uzak Doğu'dan, muhtemelen Hindistan'dan, Hindistan'a ise Japonya'dan geldiği hemen hemen kesindir. Japonlar bunlara **rin-no-tama** derler ve hâlâ kullanırlar. Doğum

kontrolünün yanısıra, bunların kadınlar için özellikle ilkinden sonra hemen bir ikincisi konduğunda, çok haz verici bir masturbasyon aracı olarak kullanıldığı da bilinir. (Havelock Ellis'e göre, bir hamakta ya da sallanan koltukta, hatta kalça ve bacakların hafif hareketleriyle elde edilen sallanma, uzun süreli bir gıcıklanmaya yol açmakta ve cinsel heyecanın en üst düzeyini sağlamaktadır.)

Casanova'nın bu topları kızlara verirken bir amacı daha vardı. Onların saygın ailelerden gelmekle birlikte, zengin olmadıklarını biliyordu. Bu toplar, verdikleri zevk için, onları mahcup etmeden karşılığını ödemenin bir yoluydu. Böylece, ihtiyaç duymadıklarında, bir mücevherciye bozdurabilirlerdi.

Casanova'nın üstün edebi gücü, politik ve endüstriyel devrimlerin dalgalarıyla boğulmazdan önce cinselliğini son kez çiçek açtığı bir çağın adetlerini ve ahlak anlayışını sergileyen öykülerini son derece değerli kılar. Ünlü serüvenci, Venedik'teki bir hapishaneden kaçışını da, çeşitli aşk oyunlarını da aynı rahatlıkla anlatır. Otobiyografisindeki erotik gerçekçilik, en açık pornografiye ulaşır ama zamanının toplumsal bir tarihi olarak değerini daima koruyacaktır. Aşk hayatının sonunda şöyle yazar: «Bu anıları bastırmaktan utanç duymam gerektiğini söyleyenler olacaktır. Ama, hiç de öyle hissetmiyorum.» Havelock Ellis'in dediği gibi, «onurlu olmayan deneyimlerin onurlu bir anlatımında tam bir ustaydı.» Ya da, Casanova'nın kendi deyimiyle, «bir filozof gibi yaşadı ve bir Hristiyan gibi öldü.»

Doğunun insanları, aşk sanatını daima özel bir inceleme alanı olarak almışlardır. Dolayısıyla, erotik pornografi hakkındaki ilk ayrıntılı eserin doğulu bir yazar tarafından kaleme alınmış olmasına şaşmamak gerekir. Vatsayana'nın, **Kama-Sutra** adlı ünlü eserini İ.S. 4. yüzyılda Batı Hindistan'da yazdığı sanılmaktadır. Eserin yazılışı, Hindistan'da Gupta Hanedanı sırasında edebiyatın ve sanatın çok geliştiği bir döneme raslar. Önce Sanskritçe yazılmış, sonra pek çok dile çevrilmiştir. Onaltı yüzyıl sonra bile, aşk sanatı üzerine yazılmış en ayrıntılı sosyal ve psikolojik inceleme olma niteliğini belki de korumaktadır. Özellikle Hindistan'daki etkisi muazzam olmuştur. İlkeleri, üst sınıfların yüksek cinsel eğitim ve temizlik anlayışında ve ülkedeki Hindu mabetlerinde görülen erotik heykellerde yansıtılmıştır. Bu bağlamda **Kama-Sutra'yı** pek çok kitapçada birkaç rupiye satın almak mümkün olduğu halde, sevişmenin batılı biçimini içeren **Lady Chatterley'in Aşığı** adlı kitabın Hindistan'da yasaklanmış olması da dikkat çekicidir.

Vatsayana'nın eseri hayattaki en büyük üç amaçtan biri olarak kabul ettiği **kama**nın (yani cinsel zevkin) titizlikle incelenmesini içerir. Diğer iki amaç ise **dhama** (din ve ahlak) ve **artha** (zenginlik ve refah)dır. Yazar, cinsel zevkin din ve refahı engelleyeceği görüşünü savunanlara karşı çıkar. Cinsel doyumun, tıpkı gıda gibi sağlık için gerekli ve bu nedenle de din ve refah ka-

dar vazgeçilmez olduğunu savunur. Hayatın her üç amacına da önem verilmesi gerektiğini, ancak diğer ikisine zarar verecek biçimde bunlardan herhangi birinde aşırıya kaçılmaması gerektiğini vurgular.

Kama-Sutra böylece, Vatsayana'nın yaşadığı dönemin cinsel yaşamını tümüyle ve yansız bir biçimde yansıtır. O dönemde toplum feodal bir yapıya ulaşmış ve miras yoluyla zenginliği elde edebilen yüksek sınıf, kentlerde hayli görmüş-geçirmiş bir yaşam biçimi geliştirmişti. Poligami yaygındı ve kurtizanlar (ganika) toplum yaşamının bir parçasıydılar. Zaman zaman ebeveyn tarafından çocuk evlilikleri (beşik kертmesi) ayarlanmakla birlikte, bu pratik henüz yaygınlaşmamıştı. Bir çok kentsel alanda kızlar bakire olarak yetiştirler ve kendi sınıflarının içinden ya da dışından istedikleri biriyle aşk evliliği yapabilirlerdi. Kurtizanlar saygıdeğer erkeklerle evlenebilirler, dullar da kocalarının ölümünden sonra kendilerini yakacakları yerde yeniden evlenebilirlerdi. Diğer yandan, saygın bir zevce, birkaç kadının cinsel isteklerini yerine getirmek durumunda olan tek bir erkeğe bağlıydı. İki seçeneği vardı: Kocası üzerinde tekel sağlayabilecek sanatlarda gelişmek ya da aşığının kollarında gizlice teselli aramak. Vatsayana her iki çözüm için de akıl öğretmektedir. Şaşılacak derecede modern düşünebilen Vatsayana aşk evliliklerini onaylamakta ve normal bir kocanın tüm cinsel isteklerini karşılayabilmesi için kadına yol göstermektedir. Bu bakımdan, cinsel eğitimin öncüsü sayılmalıdır. Örneğin, Vatsayana'nın «aşk oyunları» hakkında yazdığı hemen her şey, bugün cinsel psikoloji uzmanları tarafından onaylanmaktadır.

Vatsayana'nın devrinde kültürlü bir erkeğin (**nagara-ra**) birden fazla kadınla ilişki kurma gereği yoktu. Ancak, Eski Yunan'da olduğu gibi, erkeklerin metres-

leriyle ve kurtizanlarla ahbablık etmeleri doğal sayılırdı. Vatsayana bir nagaraka'nın bir gününü şöyle anlatıyor:

«Yemeklerini sabah, öğleden sonra ve akşam yemelidir. Sabah kahvaltısından sonra arkadaşlarıyla oyunlar oynamalı ve öğle uykusuna yatmalıdır. Uyanınca saçını taramalı, giyinmeli ve arkadaşlarıyla buluşacağı bir kurtizanın evine, oyun oynanacak bir yere veya bir kurtizana birlikte olabileceği bir arkadaşına gitmelidir. Orada edebiyat hakkında tartışmalar yapabilir, şarap içebilir, parklarda gezintiye çıkabilir veya su sporları yapabilir. Akşam müzik ve şarkılar dinlemelidir. Daha sonra salon hazırlandıktan ve tütsüler yakıldıktan sonra metresini beklemelidir. Eğer gecikecek olursa, ona ya bir kadınla haber göndermeli ya da kendisi gitmelidir. Metresi geldiği zaman arkadaşıyla birlikte onunla sohbet etmeli ve onu nazik jestlerle ve armağanlarla ağırlamalıdır. Yalnız kaldıklarında, onun erotik gereksinmelerini karşılamak için elinden geleni yapmalıdır.»

Vatsayana'ya göre, tırmalama, ısırma ve başka «aşk oyunları» birlikte, cinsel birleşmenin altmış-dört çeşit aksesuarı vardır. Bütün bunlar, burada tekrarlanmasına gerek olmayacak kadar ayrıntılı bir biçimde anlatılmaktadır. Başkalarının yanında bile aşıklar yalnızca kendilerinin anlayabileceği gizli işaret ve mimiklerle sevgilerini dile getirebilirler. Vatsayana, böyle oyunların aşkı güçlendireceğini ve uzun ömürlü kılacağını söylüyor.

Vatsayana'ya ve erotik konularda yazan yazarlara göre, dişi güzelliğinin en mükemmel türü «lotüs-kadın» (**padmini**) denen türdür. Çeşitli ön-oyunlar ve birleşme türlerinin yanısıra —ki bunların arasında, filler gibi su

altında sevişme bile vardır— saray hanımlarından fahişelere kadar çeşitli kadın türlerini de incelemektedir. Hatta, kelleyi koltuğa alabilecek kadar cesur olanlar için, hareme girip oradaki kadınların vereceği zevkleri tatına üzerine bir bölüm bile vardır. Ve elbette, başka bir adamın karısına yaklaşma teknikleri üzerine de söyleyecekleri vardır.

Dudaklar öptüğü sürece ve gözler gördükçe,
Yaşayacaktır bu ve hayat verecektir size.

Kama-Sutra'nın bir bölümünü ve **Arap Geceleri**'ni çeviren ve kendisi de Doğu erotik edebiyatı üzerinde otorite olan Sir Richard Burton, yukarıdaki dizelerin, yüzyılların sınavından geçen ölümsüzlüğüne kanıt olduğunu ve Vatsayana'yı «ölümsüzler» arasına kattığını ileri sürmektedir. Bu övgüye herkes katılmayabilir ama eseri okumuş olanlardan pek azı yazarının, konusundaki uzmanlığını yadsıyabilir. Yazarın kendisi hakkında bütün söylediği, kitabı bir din öğrencisi iken yazdığıdır. **Ancak, yazdığı sırada** genç birisi olması pek akla yakın gelmemektedir çünkü kitapta dile getirilen cinsel deneyim ve düşünceler ancak olgunlukla elde edilebilecek türdendir.

Vatsayana'nın ilkeleri, Khajuraho ve Konarak mabetlerindeki erotik heykellerde ve Ajanta mağaralarındaki renkli resimlerde dile getirilmiştir. Yerel sanatın bu örnekleri, çoğu Viktorya dönemi orta sınıf mensupları olan daha sonraki İngiliz yönetimleri tarafından hiç de hoş karşılanmamıştır. Ancak, Sofu görüşlerle bu sanata karşı çıkan yöneticilere karşın, bazı İngiliz arkeologların bu eski anıtları korumak için hatırı sayılır bir uğraş verdiklerini de itiraf etmek gerekir. Bağımsızlıktan sonra, ülkenin yeni yöneticileri de, kendilerinden önceki-

lerin Sofu eğilimlerini sürdürmüş hatta daha da ileri boyutlara vardırmışlardır. Öyle ki yerel yasalar, toplu yerlerde karşılıklı sevgi gösterilerini tümüyle yasaklamıştır ve tutuklanma tehlikesini göze almadan, karı koca olanlar bile toplu yerlerde elele tutuşamaz ya da öpüşmezler. Yine de, atalarının sanat anlayışını resmi olarak bir utanç belgesi saysalar bile, Hintli yetkililer bunları Batılılar, özellikle de Amerikalılar için turistik bir malzeme olarak kullanmaktan son derece hoşnut olmaktadır.

Ancak «pornografik» sanatın bu örneklerini yerinde görmek üzere Hindistan'a gitmeyi göze alamayan Amerikalılar, fotoğraf olarak, ya da **Kama-Sutra**'nın kimi pahalı baskılarında olduğu gibi kitap deseni olarak Vatsayana'yı tanımak isterlerse işleri iştir. Hint kültürünün belirli bir döneminde «suç ve gizlilik» kavramına karşı çıkan bir anlayışın ürünü olan bu örnekler, A.B.D. yasalarına göre gümrüklerde ve Posta'da el konacak malzemeler arasında sayılmıştır.

Kama-Sutra'nın ilk İngilizce çevirisi 1875 yılında **Kama-Shastra** ya da **Hindu Usulü Aşk** adıyla yapıldı. Metni gören yayıncıların korkusu yüzünden ancak bir kaç kopye olarak el altından dağıtılabildi. On yıl sonra basımı yapıldığında, basım yeri İngiltere olmakla birlikte Hindistan'da basıldığı izlenimi verildi. Her halükarda, son iki yüzyılda İngiltere'de yeraltı ve yerüstü çeşitli kaynaklarla beslenen pornografi edebiyatını hatırı sayılır derecede arttıracak kadar etkisi oldu.

Pornografiyi yeraltına süren, Sofuların cinsel ilişki ile utanç duygusunu birleştiren anlayışlarıydı. Ve, bu tavrın sürmesi de, daha önce gördüğümüz gibi, İngiltere'de giderek önem kazanan orta sınıfın marifeti oldu. Tarihçi Macaulay, arındırma sürecinin, onyedinci yüzyıl

sonlarında basım üzerindeki sınırlamaların kaldırılmasıyla başladığına işaret ediyor. Arındırmanın açık bir sansür biçimini almadığını, kültürlü İngilizlerin iyi ile kötü arasındaki ayırımına dayandığını ileri sürüyor. Macaulay'in bu satırları yazdığı 1855 yılından iki yıl sonra, sözünü ettiği süreç, İngiliz Parlamentosundan Müstehcen Yayınlar Yasasının geçişiyle doruğuna ulaştı. «Müstehcen» kavramının olumsuz bir etiket olarak geliştirilmesiyle birlikte, bu yasa, yetkililere, ünlü tarihçinin sözünü ettiği sansür boşluğunu doldurma olanağı sağladı. Şunu da eklemek gerekir ki, İngiltere'de pornografinin elaltından gizlice yayınlanıp yayılması da tam bu dönemde altın çağını yaşadı.

Bilinen ilk gizli pornografi yayını girişimi 1674'tedir. **Bazı** cesur öğrenciler, Oxford Üniversitesi matbaasını kullanarak Aretino'nun Romano'nun cinsel pozisyonlarını resmeden ünlü çizimleriyle süslü **Soneleri**'ni basmaya kalktılar ancak son anda yakalandılar. Okul Dekanı beklenmedik bir anda matbaayı denetime gelip, basılmış altmış kopyeyi görünce aklı başından gitti. Basılanlara derhal el koyup sorumlularını çağırdı. Öğrenciler, okuldan atılmadıysa, bunu İlahiyat Okulunda okumalarına borçluydular!

Macaulay'in övdüğü «edebi arındırma» birdenbire hayata geçmedi. Onsekizinci yüzyılın popüler romancıları hâlâ hatırı sayılır bir özgürlük içinde yazmayı sürdürdüler. Defoe (**Moll Flanders**), Fielding (**Tom Jones**), Smollett (**Roderick Random**) ve Sterne (**Tristram Shandy**) gibi yazarların eserlerinde Macaulay döneminin iffet düşkünlü okurlarının tüylerini diken diken edecek bölümler vardır. Ancak, örneğin bir **Moll Flanders**'e müstehcen olduğu gerekçesiyle A.B.D. gümrüğünde el konmuş olsa bile bu eserler pornografik sayılamaz.

İngiliz pornografisinin ilk başyapıtı ve bazılarına göre bu dildeki en iyi erotik eser, onsekizinci yüzyıl ortalarında çıkan **Bir Zevk Kadının Anıları** ya da diğer adıyla, **Fanny Hill'in Yaşamının Anıları**'dır. John Cleland'ın bu ünlü kitabının geçmişi karanlıktır. Bilinen en eski baskısı 1749 tarihini taşıyor ancak bunun ilk baskı olmadığı kesindir. 1749'dan bu yana çoğu gizli ve bir kısmı da sansüre uğramış biçimiyle yapılan sayısız baskının tarihçesini çıkarmak imkânsızdır. İngiliz erotiğinin bir başyapıtı sayılmakla birlikte, eserde ilk sayfadan sonuna kadar tek bir müstehcen sözcük ya da kavram olmaması önemlidir. Ve belki asıl erdemi de buradadır.

1709'da doğan Cleland, Westminster okulunda eğitim gördükten sonra, İzmir'de İngiliz konsolosluğunda görev yaptı ve dahasonra da Bombay'da Doğu Hindistan Kumpanyasında çalıştı. Kumpanya ile arasında çıkan bir anlaşmazlık sonucu işinden ayrılan Cleland, oldukça sıkıntılı bir yaşam sürdü ve sonunda borçları nedeniyle tutuklanarak İngiltere'de bir süre cezaevinde kaldı. Fanny Hill hakkında açılan bir soruşturmadan da, yoksulluğunu öne sürerek ceza almaktan kurtuldu. Cleland'ın kaleminden, basın için bir hükümet yazarı olarak yararlanmak isteyen bir yetkilinin 100 İngiliz Sterlini bağışlamasıyla biraz soluk alabilen Cleland, sonraki yaşamında bir kaç oyun ve filoloji üzerine bilimsel bir inceleme yazdı ve pornografiden uzak kalma, akıllılığını göstererek başını dertten kurtardı.

Öykü, kitabın kahramanı Fanny Hill tarafından, iki uzun mektupla anlatılır: Yoksul bir aileden gelen Liverpoollu kız, onbeşinde öksüz kalır. Londra'ya gelirken posta arabasında kendinden deneyimli bir kızla da tanışan Fanny, iş aramaya koyulur. İş bulma bürosuna başvurduğunda, Bayan Brown adlı bir kadının yanına hiz-

metçi olarak yerleştirilir. Fanny, çok geçmeden buranın bir genelev olduğunu anlayacaktır. Charles adlı bir müşteri Fanny'e delicesine tutulur ve onun sevgisini kazanarak kızlığını alır. Onu Bayan Brown'un evinden kurtararak metresi olarak bir daireye yerleştirir. Fanny hamileyken, Charles'in babası, oğlunu bu kızıdan kurtarabilmek için Güney Denizlerindeki bir fabrikasına gönderir. Aşığından ayrılmasının acısıyla Fanny düşük yapar. İyileştiğinde bir başka erkeğin gönlünü fethederse de bu ilişki uzun sürmez: Yeni aşığının, hizmetçisiyle kendisini aldatmasının öcü olarak onun genç uşağı William'ı baştan çıkaran Fanny, bu kez de aşığını William'la suç üstü yakalar ve ilişki biter. Yeniden ortada kalan Fanny sonunda, Bayan Cole'un işlettiği bir genelevde çalışmaya başlar.

İkinci mektup, Bayan Cole'un Covent Garden'da büyük bir hünerle şapkacı dükkanı görünümüne sokulmuş olan randevu evindeki yaşamı anlatır. Bayan Cole'un emekli olmasından sonra, biraz para biriktirmiş olan Fanny Marylebone'da «sevimli bir uygun ev» açar. Kendisini uzun bir denizyolculuğuna çıkmış bir beyfendinin eşi olarak tanıtan Fanny, çok geçmeden yeni bir koruyucu bulur. Yaşlı ve zengin bir adam olan «koruyucusu», bir gün aniden ölürek Fanny'e büyük bir servet bırakır. Sonunda Fanny'e duyduğu aşk solmadan uzak ülkelerden dönen Charles'la yeniden birleşir. Herşeyi itiraf eden Fanny ile onu bağışlayan Charles evlenirler. Evlendikten sonra son derece mazbut bir yaşam sürer Fanny. Kitap, Fanny'nin ahlakı öven sözleriyle ve okuyucuya ders vererek biter. Ama bu, kitabın son derece zararlı sayılmasını engelleyememiştir. Çünkü, ceza olarak zindanlarda çürümesi veya Tanrının gazabına uğraması gereken Fanny, sonunda hem mutluluğa, hem

de refaha kavuşmuştur!

Fanny Hill yazarının, sonradan erotik edebiyatın kullandığı hemen hemen bütün araçları kullanarak okuyucunun şehvet merakını uyandırdığı ve ilgisini çektiği ileri sürülmüştür. A.B.D.'de, müstehcen yayınların satışıyla ilgili ilk davanın **Fanny Hill**'le ilgili olarak açılışı da ilginçtir. 1818-1820 yıllarında, bir kitapçı para cezasına, bir başkası ise altı ay hapis cezasına çarptırıldı. 1840'larda ise, İrlandalı bir göçmen olan William Haynes **Fanny Hill**'in basımıyla büyük bir servet sahibi oldu. Bu kitabın satışından sağladığı kârla üçyüzden fazla erotik eserin basımını sağlayarak, A.B.D.'nin ilk büyük pornografi yayıncısı haline geldi. Ancak **Fanny Hill**'in yeri daima ayrı kaldı ve Amerikan içsavaşı sırasında kışlaların en çok okunan kitabı oldu. A.B.D. gümrükleri ve Posta servisleri bu kitabın binlerce nüshasına el koymuşlarsa da bu işin sonunu getirememişlerdir. Nihayet 1963'te çıkarılan bir yasayla, ilk kez New York eyaletinde kitabın satışı serbest bırakıldı.

Fanny Hill'in ortaya çıkışından sonra, İngiltere'de pornografik kitap ve malzeme sel gibi aktı. En yüksek düzeyine de belki Viktorya döneminin sonlarında ulaştı. Kurumsal ahlak daha sıkı kurallara bağlandıkça, elaltından gizlice basılıp tezgâh gerisinden satılan bu yayınların ticareti de o kadar dallanıp budaklandı. Bu dönemde yayınlanan muazzam pornografi yığınının listesi, daha önce adı geçen **İlginç ve Alışılmadık Kitaplar Üzerine Notlar** adlı üç ciltlik katalogda (1877 - 1885- yılları arasında, Pisanus Fraxi takma adıyla H.S. Ashbee tarafından derlenen katalog) ve 1936'da yayınlanan iki ciltlik **Erotik Eserler Katalog**'unda bulunabilir.

İlk örneklerden biri, **1762 Yılı İçin Yeni Atlantis** adlı beş öyküden oluşan derlemedir. Bu dönemdeki diğer ya-

yınların pek çoğu gibi, bunlar da edebi ve sanatsal değeri düşük örneklerdir. Sözelimi, dördüncü öykü yazarının, pornografiye olan ilgisinin coğrafya bilgisinden üstün olduğu kesindir: Angola'yı bir ada sanmaktadır! Yine de bu örnekler dönemin toplumsal yapısını aydınlatmaları açısından ilginçtirler.

Bu açıdan dikkati çeken bir örnek, **Şehvet Kabinesi** adlı dört ciltlik derlemedir. Derlemeyi yapan Mary Wilson adını kullanmıştır, elbette takma bir ad. Mary Wilson aslında o dönemdeki ünlü bir genelev patronunun adıdır. Derlemeyi yapmış olmasa da, içeriğini onayladığı ve müşterilerine önerdiği anlaşıyor gerçek Mary Wilson'un. Bu derlemede asıl ilginç olan, içerdiği öykü ve çizimlerin de ötesinde, kitaptaki duyuru ve reklamlardır. Örneğin, kitaba eklenebilecek çizimler konusunda şöyle bir çağrı vardır:

«Bu kitap, insan figürleri çiziminde usta bir sanatçının eline geçecek olursa, hemen derleyiciye başvurmakta gecikmesin. Şehvetli modellerin ustaca bir çizimi için son derece tatminkâr bir ücret ödenecektir.

Vücudu genelde veya özel olarak bazı bölgeleri çekici olan hanımlar da, ressama poz vermek üzere başvurabilirler. Erkek bir ressama poz vermekte kendilerini rahat hissetmeyenler, doğrudan derleyiciye poz verebilirler.»

Bir diğer duyuru ise, tümüyle hayal ürünü gibi görünmekle birlikte, «Tanrı Priapus'a Şen Bir Adak» başlığını taşımasının yanı sıra, o dönemin gerçek bir kurumuna ışık tutması açısından da ilginçtir:

«İki büyük cadde arasında, girişleri her iki yandan ve yalnızca hanımların alışveriş edebileceği dükanlardan olmak üzere, gayet geniş bir tesis satın al-

dım. İki ev dizisinin arasında inşa edilen mabedin zarafeti söze dökülemez. Ortadaki geniş salonları, son derece zevkle döşenmiş yatak odaları çevreliyor. Bu salonlarda, her biri kendi türünün en iyi örneklerinden seçilmiş, çeşitli sınıflardan erkekler sergilenmektedir. Zevklerine uygun uğraşlarla zaman geçiren bu erkekler, iyi bir yaşam düzeyinin sağladığı yüksek heyecanı da korumaktadırlar.

Hanımlar, maskeyle olsa bile bu salonlara asla girmeyecek, yalnızca yatak odalarının karartılmış pencerelerinden içeriye gözleyebileceklerdir. Örneğin, birinde, gayet şık giyinmiş beylerin iskambil oynadıklarını ya da müzik dinlediklerini, bir diğerinde atletik adamların tamamen çıplak olarak güreştiklerini veya yıkandıklarını görecektirler. Sözüün kısıası, bu yaratığın öyle bir çeşitlemesi sergilenecektir ki, her hanımın eğilimlerine göre bir örnek seçmesi işten bile değildir. Hangisini seçeceğine karar verdiği anda, hanımın bütün yapması gereken, zili çalarak oda hizmetçisini çağırmaktır. Hizmetçiye pencereye götürüp nesneyi işaret etmeli ve onun hemen getirilmesini beklemelidir. Onun tadını, karanlıkta veya aydınlıkta, isterse maskesiyle, çıkabilir. Yetmiş hatta seksen yaşındaki bir hanım bile, yirmisindeki genç bir delikanlının keyfine varabilir. Aşkın en ince tadlarına zihinsel olarak da varabilmek için, her oda, Aretino'nun pozisyonlarının Romano ve Caracci tarafından yapılmış çizimleriyle donatılmış ve aynalarla kaplanmıştır. Ayrıca, bir köşede, en güzel etlerle ve en nadide şaraplarla donatılmış bir masa bulunmaktadır. Kurumun tüm masrafları, her hanımdan alınan yıllık aidatlarla karşılanacak, yemek masrafları ise ayrıca ödenecektir.

Düzenin ve güvenliğin sağlanması için hiç bir feda-kârlıktan kaçınılmamıştır. Polisin ya da herhangi bir kendini bilmez kuruma girerek huzuru kaçırmaması imkânsızdır. Üyelik öncesi, alınan önlemler ayrıca her hanıma açıklanacaktır. Üyeler, Fransızca, İtalyanca ve İngilizce geniş pornografi kütüphanemizin kataloğunu ve diğer bilgileri, kurumumuzun müdür yardımcısı Bayan de Gomez'den elde edebilirler. Değişik salonlar, çağımızın en ünlü ressamlarından biri olan Knight tarafından, Tanrı Priapus'a tapınma sahnelerinden alınma eserlerle süslenmiştir. Yalnızca bu bile salonlarımızı Avrupa'nın en dikkate değer sergi salonlarından biri haline getirmektedir. Salonlar dışında kurumun hiç bir köşesine hiçbir erkek yaratık sokulmamaktadır, ki zaten bunlar da denenmiş ve hizmetlerinin karşılığı son derece tatminkâr biçimde ödenen, merak etmemeyi öğrenmiş görevlilerdir.

Hemsinlerime önemli bir noktada hizmet sunduğuma inanıyor ve bu önemli girişimde, cesaret verici desteklerini esirgemeyeceklerine güveniyorum. Hanımların hizmetinde, MARY WILSON»

Bu erotik fantazi karmaşasının önemi şurada yatmaktadır ki, o dönemin Londra'sında gerçekten de erkek genelevleri vardı. Ünlü bir ressamın eserleri konusundaki gönderme de gerçeğe uymaktadır çünkü ressam Richard Payne Knight gerçekten de, «**Priapus'a Tapınma üzerine Broşür**» adlı eserinde, konuyla ilgili onsekiz çizime yer vermiştir. 1786'da yayınlanan eser, dönemin eleştirmenlerince yerden yere çalınmış ve «bir aydın, bir filozof denebilecek bir kişi için bir utanç belgesi» diye lanetlenmiştir. Bu eleştiriler yazarını öy-

lesine etkilemiş ki, ömrünün geri kalan kısmını, broşürün nüshalarını toparlayıp satın almakla harcamış.

A.B.D.'ye gelince, 1840'lara kadar bu ülkede pornografi yayını yapılmadı. Amerikalılar, İngiliz ve Avrupa erotiğinin örneklerini bolca ithal etmekle yetindiler. 1846'da, **Fanny Hill**'den edindiği servetle işe başlayan Haynes bu tür bir yayın endüstrisinin başını çekti. 1870'e gelindiğinde, yılda 100.000'i bulan satışıyla pornografi yayını almış yürümüştü. Bu dönemde A.B.D.'de basılan pornografik eserlerden sözü edilmeye değer bir örnek, **Tom Sawyer** ve **Huckleberry Finn**'in **Serüvenleri** gibi kitaplarıyla tanınan ünlü Amerikan yazarı Mark Twain'in **Ocakbaşı Sohbetleri** ya da kısaca **1601** diye bilinen erotik taşlamasıdır. Mark Twain, İngiltere Kraliçesi I. Elizabeht ile Shakespeare, Bacon, Ben Johnson ve kimi hayali kişileri biraraya getirerek konuşturur. «Dönemin sözcüklerini kullandım ve geçmesi muhtemel bir diyalog inşa ettim» diye anlatır kitabını. 1950'lerde A.B.D. bakanlarından John Hay'in deyimiyle, taşlama «son derece çekici ve elbette son derece ahlâk dışıdır.»

Görsel malzeme doğal olarak erotik ve pornografik yayınlarda önemli bir yer tutar. Kimi zaman resimler ve çizimler kitapların zenginleştirilmesinde kullanılmış, kimi zaman ise ayrıca basılmıştır. Birkaç istisna dışında, pornografik konuları işleyen usta sanatçılar İngiltere ve Amerika'dan çok, Fransa, Belçika ve İtalya gibi Avrupa ülkelerinden çıkmıştır. Fragonard'ın «**Salıncak**» ve Boucher'nin «**Sabah Tuvaleti**» adlı tabloları, bu alanda klasikleşmiş eserlerdir. Heykel alanında da, daha önceki çağlarda İtalyan Cellini'nin ulaştığı düzeye yaklaşabilenler yalnızca Fransızlar olmuştur. İngiltere'de, Falconet, Bachelier, Auguste Rodin gibi sanat-

çılarla kıyaslanabilecek erotik heykel örnekleri doğmadığı gibi, 1898'de daha yirmialtı yaşındayken ölen Beardsley'in resimlerinde yakaladığı ince erotik imalara ulaşabilen de çıkmamıştır. İngiliz sanatçılar arasında yalnızca Rowlandson'un adı anılabilir, ki o da Beardsley'in inceliğine ulaşamamışsa, bunda yaşadığı dönemin adetlerinin ve ahlak anlayışının hayli kabalaşmasının payı olsa gerek.

Onsekizinci yüzyıl ortalarına kadar, İngiltere'de pornografi sanatçısı çıkmadı ve İngilizler Aretino'nun, Romano ve Caracci tarafından resimlenmiş örnekleriyle yetinerek zevklerini o yönde oluşturdular. İlk İngiliz pornografi sanatçısının ismi bilinmiyor. 1755'te basılan **«Aşkın Zevkleri: Venüs'ün Yatak Odasındaki Eğlence Ayrıntılarından Çeşitlemeler»** başlıklı derlemede onyedi resim vardır. Kapak resminde, şişman bir kadın yatak perdelerini açıyor ve perdenin arasından dört çıplak bacak görünüyor. Perdenin üzerinde ise «Aşkın zevkleri-1755» ibaresi görülüyor. (1881'de Londra'da, **«Bir Sefihin Serüvenleri»** başlığıyla yeniden yayınlanan derleme, arada geçen yüzyılda görsel pornografideki zevk gerilemesini sergileyecek biçimde kabalaştırılmıştır.)

Bu dönem, ünlü İngiliz ressamı Hogarth'ın, ününün doruğunda olduğu zamandır. Kimi eserlerinde erotik temalar işlemişse de, bunlar pornografik sayılamaz. Yalnızca gir genelev sahnesini yansıtan **«Sefahat Süreci»** tablosunda pornografiye hayli yaklaştığı söylenebilir. Bu tabloda, bir kadın tahrik edici tavırlarla soyunmakta ve masaya çıkmaya hazırlanmakta, uşak ise, bir ınım ve tabak getirmektedir. Hogarth, resimlerine ahlaki bir hava vermek için günahları dehşet verici renklerle resmetmişse de Viktorya döneminin katı ahlak anlayışı için bu bile yetmemiş ve resimleri değiştirilip sansüre uğra-

tılmıştır.

Ondokuzuncu yüzyıl ortalarında, erotik gerçekçiliğin sanatsal anlatımında yepyeni bir olanak doğdu: fotoğraf tekniği. Fotoğrafın keşif ve yaygınlaşması, erotik ve açık-saçık fotoğrafların muazzam boyutlarda yaygınlaşmasına yol açtı. Bu akım, artarak sürüp gitmiştir. 1860'larda ve 1870'lerde «yaşamdan fotoğraf çalışmaları» ile üne kavuşan Henry Hayler, Londra Polisinin evine düzenlediği baskına kadar yoğun çalışmalarını, sürdürdü. Atölyelerinde, kendisi, karısı ve iki oğlu da poz veriyordu. 1874'te, bir ihbar üzerine polisin yaptığı baskında, tam 130,248 müstehcen resim ve 5000 saydam (slide) ele geçirildi. Hayler akıllıca davranarak; tutuklanmaktan kurtulmak için kıta Avrupa'sına kaçtı ve kendisinden en son Berlin'de görüldüğüne dair haber alınabildi.

Bu sırada, Rosetti ve çalışma arkadaşları, yeni bir duyarlılık, biçimini görsel olarak yansıtmaya çalışıyorlardı, bir tutku imasıydı bu, ama suçlu bir tutku iması. Herhangi bir sanatçıdan çok daha çarpıcı bir biçimde, Rosetti bir kadın elinin çekiciliğini, hain dudaklarını ya da gözlerindeki acımasız bakışları resmedebiliyordu. İngiliz cinsel ahlakının incelemesini yapan Alman tarihçi Ivan Bloch, Rosetti'nin yeni bir aşk psikoloğu olduğunu ve günlük yaşamın monoton akışından kurtulmak isteyen erkeklerin sığınmak istedikleri ölümsüz aşk imajını yansıttığını dile getirir. Aynı akımdan etkilenen Beardsley ise genç yaşta ölmesine karşın, beşyüz kadar önemli eser bırakmıştır ki, bunlarda ustaca bir dokunuş görülür.

Tahmin edileceği gibi, Beardsley, döneminin sanat eleştirmenlerince yerden yere çalınmış ve çoğu resimleri sansüre uğratılmıştır. Bir yayıncının ısrarıyla değiştirmek zorunda kaldığı çiziminin «daha edepli» biçiminin kenarına düştüğü notta şöyle der Beardsley:

Giysisi yok diye birinin
Baskıya uğradı bu minik resim
Acımasızlık bu
Ama aldırın kim
Belki de böylesi, daha iyi.

Baskıya uğrayan diğer resimler arasında, Oscar Wilde'in **Salome**'si için yapılan çizimler vardı (1894). Bunlardan birisi, «Salome'nin Tuvaleti» başlığını taşıyordu ve hanımla yanındakileri tahrik edici bir çıplaklık durumunda gösteriyordu. Komodinin üzerinde ise birkaç kitap duruyordu. Resmin sansür sonrası biçiminde ise Salome giyinmişti, ancak kitaplar yerli yerinde duruyordu ve Beardsley, bunların başlıklarını özel olarak gösterip intikamını alıyordu. Kitapların hepsi de, şu ya da bu biçimde pornografik olarak nitelenmiş ya da tartışmalara yol açmış olanlardan seçilmişti: **Altın Kalça**, **Manon Lescaut**, Zola'nın ünlü fahişelik romanı **Nana**, ve **Sade** Markisinin bir cildi.

Beardsley, Aristophanes'in **Lysistrata**'sını da resimlemişti. Ayrıca, **Venus ve Tahhauser'in Öyküsü** adlı bir roman yazıp resimlemeye girişti. Beardsley'in yarım kalan bu eseri, sonradan koleksiyoncuların nadide parçalarından biri haline geldi. İngiliz erotiğinin gelmiş geçmiş belki de en incelikli örneği olarak kaldı.

Wilde, Beardsley için imzaladığı **Salome** kitabında, ressamın dehasını şu sözlerle dile getiriyordu: «yedi peçe dansının ne olduğunu ve bu görünmez dansı görebilen, benim dışımdaki tek sanatçıya.»»

Erotik pornografinin ana hatlarıyla taranmasından oluşan bu bölümün sonunda, üç otobiyografiye de şöyle bir göz atmakta yarar vardır.

Bunlardan ilki, Edward Sellon'un, «Yaşamın İniş Çı-

kışları» adlı kitabıdır. Yazar kitabını, kırksekiz yaşındayken Londra'da bir otelde beynine tabancayla ateş ederek intiharından kısa bir süre önce, pornografi yayıncısı Dugdale'e satmıştı. Yetenekleri olan Sellon'un böyle bir akıbetle uğramış olması üzücüdür. Az çok servet sahibi bir beyefendinin oğlu olan Sellon, babasını küçükken yitirdi ve Hindistan'a giderek orduya girdi. Daha yirmibirine gelmeden yüzbaşı olmayı başardı. Hindistan'da geçirdiği on yıldan sonra ülkesine geri dönerek güzel bir kızla evlendi ancak kısa süre sonra onun tahmin ettiği kadar zengin olmadığı keşfedince kızı bıraktı. Sonradan birkaç kez daha birleşip ayrıldılar ve en sonunda bir daha dönmek üzere karısını terketti. Ömrünün son yıllarını Dugdale için pornografik eserler yazarak geçirdi. Bu arada eskrim dersleri de verdi ve demiryolları posta arabalarını ortadan kaldırmadan önce, takma adla Londra-Cambridge arasında araba sürücülüğü yaptı. Hindistan üzerine tarihi bir roman ve Hindu edebiyatı ve arkeolojisi üzerine iki kitabın yanı sıra, **Decameron**'un bazı bölümlerini çevirdi. Birkaç da erotik kitap yazdı. Otobiyografisinde, hayatına giren çeşitli kadınları anlatır. Üst düzeyden Hintli fahişeleri anlattığı bölüm bunlardan biridir:

«Genel tarife iki rupidir. Beş rupi verdiğinizde, en güzel müslüman kızlardan birini veya yüksek kastlardan bir kurtizan bulabilirsiniz. «Beşlikler», Avrulı meslektaşlarından çok farklı özelliklere sahiptirler. İçmezler, son derece temizdirler, özenli giyinir ve gayet pahalı mücevherler takarlar, iyi eğitim görmüşlerdir, çok güzel şarkı söylerler, şarkılarına eşlik etmek üzere bir tür gitar çalarlar, saçlarına inci ve pırlanta ile süslenmiş hoş kokulu çiçekler takarlar. Aşk sanatının bütün incelik ve oyunlarını bi-

lirler ve her zevke hitap edecek kadar yeteneklidirler. Yüzlerinin ve vücutlarının güzelliği, dünyanın başka hiç bir kadınında yoktur.

Bir özellikleri de, tüyü bitmemiş toy bir kız izlenimi verecek kadar özenle temizlenmeleridir. Bazıları, eski Yunan kadınlarının yaptığı gibi cımbız kullanırlar ki, bence bu traş yöntemine göre çok daha iyidir.

Bu sirenlerin kollarında tattığım zevkleri anlatmak imkânsızdır. Sonradan, İngiliz, Fransız, Alman ve Polonyalı kadınlarla birlikte oldum. Ama, toplumun çeşitli katmalarından gelen bu kadınların hiçbirisi, uzak doğunun o şehvetli hurilerinin eline su bile dökemez.

Sellon'un otobiyografisinden on-oniki yıl sonra, onun kadar iyi yazılmamış olmakla birlikte çok daha ayrıntılı olan onbir ciltlik bir başka otobiyografinin yirmi-otuz adet özel baskısı çıktı. Yazarı bilinmeyen bu otobiyografi, **Gizli Yaşamım** başlığını taşıyordu ve muhtemelen Belçika'da basılmıştı. Kitabın girişinde yazar, anılarını yirmibeşinde iken yazmaya başladığını ve iç dünyasını kâğıda dökme ihtiyacıyla sürdürdüğünü anlatır. Anılarını yazmaya başladığında, Fenny Hill dışında hemen hemen hiçbir pornografik eser okumamıştır. «Toplum ne derse desin, bunu yakmaya yazıktır» der ve şöyle sürdürür sözlerini: «Bu yalnızca, insani bir yaşamın anlatılmasıdır ve itiraf edilebilseydi belki de binlerce insanın paylaştığı bir yaşam olduğu görülecekti.»

?

Öykü, yazar henüz beş-altı yaşlarındayken başlar. Cinsel deneyimlerin tümü, hayalgücünden yoksun olsa da, dikkatle sıralanmıştır. Olayların çoğu Londra'da ge-

çer. Yazarın tatil için gittiği anlaşılan başka yerlerden de kesitler vardır. Dönemin Londra'sındaki cinsel yaşam ve fahişelik üzerine ayrıntılı ve aydınlatıcı gözlemler içerir.

Yazarın cinsel deneyimlerinin çoğu, alışılmış, normal olaylardır. Ancak zaman zaman, diğer kadın ve erkeklerle alışılmadık girişimleri de olur. Bir de, çok genç kızlara özel zaafı vardır. Thames nehri kıyılarında havaifişek gösterisini izlemeye gittiğinde başına gelenleri anlattığı bir öykü zamanın adet ve eğilimlerini göstermesi açısından ilginçtir.

Gösteride gördüğü on yaşlarındaki güzel bir kıza gözünün takıldığını gören orta yaşlı bir kadın yazara göz kırpar. Ve isterse kızı soyunuk görebileceğini söyler. Randevu ayarlanır, adam kadının verdiği adrese gider. Eve gittiğinde, o zamanlar evlerde az bulunan gaz ışığını görerek şaşırır. İyi döşenmiş bir evdir burası. O gece, orta yaşlı kadın ve küçük kızla birlikte hoşça vakit geçirir. Kadın, kızın ne anası ne de teyzesidir. «Bu iş nasıl olsa günün birinde başına geleceğine göre, ha üç gün önce, ha üç gün sonra» mantığını güden birisidir. Yazar, on beş gün sonrası için randevu alıp ertesi sabah ayrılır. Üzerinde frakla güpegündüz Londra sokaklarında yürürken çektiği sıkıntıyı ve on beş günün geçmesini sabırsızlıkla bekleyişini anlatır. Ancak randevu günü eve geldiğinde, kapıyı açan bir başkasıdır. Yazarın kimi aradığını anlayınca öfkelenir ve kapıyı yüzüne çarparak onu kovar.

Gizli Yaşamım yazarı, kendisine Casanova süsü vermekle birlikte ,onun cinsel konulara yaklaşımındaki incelik ve uygarlıktan yoksun olduğu gibi, edebi dili de Casanova ile kıyaslanamaz. Kitabın değeri, dönemine ışık tutması ve belki bir yazarın tanımıyla, «insani bir

belge» olmasıyla sınırlıdır.

Üçüncü otobiyografi, Frank Harris'in **Yaşamım ve Aşkларım** adlı kitabıdır. Bu kitaptaki erotik bölümler ayrıca basılmış ve kitabın diğer bölümlerinden bağımsız olarak sayfa numarası verilmiştir. Ancak, bu önlemler, Harris'i önceleri bir gazeteci ve yazar olarak tanıyıp seven arkadaşlarının şok geçirmelerini engelleyememiştir. Alışılmadık ve gözü kara yöntemler kullanmıştır. Daha yirmi yedi yaşındayken (söylentiye göre gazete sahibinin karısını baştan çıkarması sayesinde) Londra'da basılan **Evening News** (Akşamı Postası) gazetesinin yayın yönetmeni haline geldi ve çok kısa bir sürede gazetenin tirajını hatırı sayılır miktarda arttırdı. Bu işi nasıl başardığı sorulduğunda, şöyle yanıtladığı söylenir: iki konuya ağırlık vererek, şehvet ve kavgı. Bu birleşim, gerçekten de mesleğinin ipuçlarını vermektedir. Sözünu ettiği kadınların çoğı, askeri bir fetih hareketiyle ele geçirilmiş gibidirler. 1890'larda, mesleki başarısının zirvesinde olduğı yıllarda **Saturday Review** gazetesinin yönetmeniyken Oscar Wilde şöyle demiştir **onun hakkında**: «Harris duygusuz bir adam, başarısının sırrı burada yatıyor. Ve, gelecekteki başarısızlığının sırrı da, diğer insanların da duygusuz olduğunu sanmasında.»

Harris, tartışmalı otobiyografisini, yıpranmış, yoksul ve sağlığını yitirmiş halde, yaşlılığında yazdı. Dört cildin ilki, Amerika'da yazılıp Almanya'da basılmış, diğer üçü ise, Fransa'da yazılıp basılmıştır. Harris kitaptan umduğu kârı elde edemedi. Bunun başlıca nedeni, birçok pornografi yayıncısının kitabın korsan basımını yapmaları oldu. Bu arada, aşırı iffet düşkünü olmakla kolay kolay suçlanamayacak olan Fransız yetkilileri de Harris'in evini basarak gizlediğı ikinci cildin kopyalarına el koydular ve ayrıca kamu ahlâkını bozduğu

gerekçesiyle hakkında dava açtılar. Başta Henri Barbusse olmak üzere bazı Fransız yazarlarının şiddetli tepkisi sonucu dâvâ geri alındı. Ancak bütün bu sürecin yol açtığı yıpratmaya, kitabın örneklerinden gönderdiği arkadaşlarının küçültücü ve acı eleştirileri eklenince, Harris'in kalan ömrü hayli kısaldı. Amerialı yazar Upton Sinclair şöyle demişti kendisine : «Elime geçen en iğrenç kitap... Bağışlanamaz olduğunu düşünüyorum... zehirli!»

Otobiyografisinde yazar kırkbeş yaşına kadar yaşadığı serüvenleri anlatır. Her ne kadar bir otuz yıl daha yaşamışsa da, bu yaratıcılığının son bulduğu yaştır. Kibirli yaklaşımına ve şişinmesine karşın kitap, yazarın tanıdığı ünlü kişileri tanıtmaya açısından ilginçtir.

Aşağıdaki bölüm, yazarın gazetecilikten ayrıldıktan sonra İtalyan Riviera'sında satın aldığı bir villada başından geçenleri anlatır. 1896'da, San Remo'daki bu eve henüz yerleşmiştir ki, bahçıvanın toprakla uğraşmanın yanısıra, daha renkli becerileri olduğunu keşfeder. İtalyan bahçıvan kız ayarlamakta ustadır. Bir güzellik yarışması yapma bahanesiyle beş kızı villaya getirir. Harris, dereceye girecek olanlar için para ödülleri de koymuştur. Deneyin başarısı konusunda kuşkuya düşen Harris'i ikna eder bahçıvan : En güzeli bulmak için kızların soyunması gerekmeyecek midir? Ve bir kez soyunan kız, gerisini reddedemeyecektir.

Sonuç olarak kızlar villada ayrı ayrı odalara sokulurlar ve soyunmaları söylenir. İlk iki yarışmacıyı inceledikten sonra, Harris ve bahçıvan üçüncü odaya girerler. Kızı soyunmaya ikna etmek için biraz zorlanırlar. Sonunda kız soyunur. Harris gözlerine inanamaz. Flora adındaki kız olağanüstü güzeldir. Kitap, sonra olup bitenin ayrıntılı bir tasviriyle sürer. Flora birinci ödüle

layık görülür ve yarışmacılar, ev sahipleriyle birlikte çıplak olarak poz verip fotoğraf çektirirler.

Harris'in otobiyografisi, A.B.D. ve İngiltere'de daima yasaklar listesinin başlarında oldu. 1930'larda, Senato'da, sansür edilecek kitapların tartışılması sırasında, sansürün ateşli bir savunucusu, liberal bir senatöre iki kitabı öne sürerek saldırdı. Şöyle diyordu: «Yeryüzünde böyle kitaplar olduğunu bilmiyordum Tam da New Mexico senatörünün Amerikan kütüphanelerinde bulunması gerektiğini savunduğu türden kitaplar. Hayvandan bile aşağılık şeyler!»

New Mexico senatörü sordu: «Hangi kitaplar?»

«D.H. Lawrence'ın **Lady Chatterley'in Aşığı** ve Frank Harris'in **Yaşamım ve Aşkларım**.»

«Eğer senatör bu kitapların adını referans verdiğimi kanıtlayabilirse, önerimi geri çekmeye hazırım.»

New Mexico senatörü sonraları D.H. Lawrence'ı ateşli bir biçimde savundu. Ancak, Harris için hiçbir şey söylemeyerek sessiz kaldı.

Bu dönemde Harris'in yegâne dikkate değer savunucusu Bernard Shaw'du. Ancak o bile, **Yaşamım ve Aşkларım** konusunda bazı kuşkular taşıyordu, yine de ne özel ne de açık olarak eseri açıktan açığa lanetlemedi. İşin canalcı noktasını ise ancak Shaw'a yaraşır bir yanılmazlık ve hassasiyetle şöyle saptıyordu: «Açık sözlü bir itirafname olduğuna yürekten inandığı **Yaşamım ve Aşkларım**'ın, bize Frank Harris'e özgü olan hiçbir ipucu vermediği konusunda neden o kadar ısrar ettiğimi, Harris hiçbir zaman anlayamadı.»

CİNSEL SAPMALARİ KONU ALAN PORNOGRAFI

Saf erotik pornografinin yanısıra, pornografi edebiyatında olağandışı cinsel davranışları konu alan örneklerle de raslanır. Bunlar, sade-mazohist tutumlar, eşcinsellik, yakın akraba ile cinsel ilişki, kadınsı giyim ve fetişizmin türleridir. Sado-mazohist sapmanın en belirgin görünümü ise, elbette, kırbaçlamadır. Bunun Antik Roma ve Orta Çağlarda nasıl uygulandığını gördük. Sonraları, özellikle de ondokuzuncu yüzyıl İngiltere'sinde öyle popüler hale geldi ki, Kıta Avrupasında «İngiliz günahı» diye anılır oldu.

En yaygın iki sapmaya adlarını veren bireylerin yaşamları ve kişilikleri ise incelenmeye değer: sadizm, yani acı çektirme ve aşağılama isteğiyle ilişkili olan cinsel duygu ve mazohizm, yani acı çektirilmeyi ve bir başkasının üstünlüğüne boyun eğmeyi isteyen cinsel duygu. Yazılarıyla bu iki sapmayı adlandıran iki kişi, Fransız Sade Markisi ve Avusturyalı Sacher-Mazoch'tur.

Sade Markisi, 1740'da Paris'te doğdu ve 1814'de, uzun yıllar kaldığı bir akıl hastanesinde öldü. Cezaevinde de uzun yıllar geçirdi. Asil ve ayrıcalıklı bir aileden geliyordu ve henüz pek gençken Fransız ordusunda subay olmuştur. Adını verdiği cinsel sapmaya tutkusunu da bu sıralarda geliştirmiş olsa gerekir. Yirmiüç yaşındayken evlendi ancak karısı kendisine çok tutkun olmasına karşın, **Juliette** adlı romanında anlattığı kızkardeşinin ölümünden sonra kendini büsbütün sefahate

kaptırdı ancak gerçek yaşamı, düşlemekten hoşlandığını ya da yazılarında dile getirdiği kadar korkunç değildi. En ciddi suçu, kendisinden sadaka isteyen otuz altı yaşındaki Rosa Keller adında bir kadını kandırıp evine götürerek zorla kırbaçlamaktır. Burada kadını yatağa bağlamış kırbaçla dövmüş ve küçük bir çakıyla vücudunda yarıklar açarak bunlara mum doldurmuştu. Birkaç yıl sonra Marsilya'da, bir kaç fahişe ile birlikte bir kırbaçlama ordisine katıldı ve orada onlara, cinsel istekleri arttıran bir ilaç verdi. Ancak bunun dozunu o kadar yüksek tutmuştu ki, fahişeler hastalandılar ve yerel savcıya şikayette bulundular. Bu ve buna benzer nedenlerle, Sade Markisi Bastille'de ve diğer cezaevlerine yattı.

Mahpusluğu sırasında yazmaya başladı ve şunu söylemek herhalde abartma olmayacaktır; Onun kadar az okunduğu halde adından bu denli çok söz edilen bir başka yazar belki de yoktur. Havelock Ellis, Sade Markisinin kitaplarını, onsekizinci yüzyıl cinsel sapmalarının bir tür ansiklopedisi gibi görür.

De Sade, yalnızca bir şehvet düşkünü değildi. Edebiyatın her alanında bilgili olmakla kalmıyordu, cinselliğin patolojik yönlerinin ilk farkına varan kişiydi belki de, şöyle diyordu: «Eğer bu kişilerin davranışları alışılmış önyargılara ters düşüyorsa, onlara vaaz vermekten veya cezalandırmaktan kaçınmalıyız... çünkü onların tuhaf zevkleri yalnızca kendilerine değil, size de bağlıdır: zeki mi aptal mı, sağlıklı mı sakat mı olunuza.» Sade Markisi için, çiftleşme ve zulüm, en azından düşgücünde, eşanlamlı hale gelmiştir. Kendi sözlerini aktarmak gerekirse, «evlilik dışı ilişkiye giren her adamın gönlünde, zorba olma isteği yatar.»

Leopold von Sacher-Masoch 1836'da Avusturya'da bir polis şefinin oğlu olarak doğdu. Baba tarafından,

onaltıncı yüzyılda Prag'a yerleşmiş olan soylu bir İspanyol ailesinden geliyordu. Kızlık adı von Mazoch olan annesi ise Alman-Rus karışımı bir kökenden geliyordu ve yine aristokrasidendi. Çocukluğunda Leopold vahşet tablolarına büyük bir ilgi duyuyordu ve idam resimlerine bakmaktan hoşlanıyordu. Kendisini zincirleyen ve ona işkence eden güçlü bir kadının denetiminde olduğunu düşünüyordu. On yaşındayken, düşgücünde büyük bir iz bırakan bir olaya istemeden tanık oldu. Baba tarafından yakını olan güzel fakat şehvet düşkün bir kontesin evinde konuk olduğu sırada başına şunlar geldi. Kızkardeşleriyle saklambaç oynarken, kontesin odasındaki dolaba giysilerin arasına saklanmıştı. Birden kontes aşıyla birlikte odaya girdi ve divanın üzerinde sevişmeye başladılar. Hemen ardından, iki arkadaşlarıyla birlikte kont da odaya daldı. Kontes ayağa fırlayıp kocasının yüzüne öyle bir yumruk attı ki adam neye uğradığını şaşırıp yere savruldu. Sonra eline geçirdiği kırbaçla kocasıyla iki arkadaşını odadan kovmaya girişti ve bu hengame sırasında aşığı da kaçtı. Tam bu sırada elbise askısı düşünce korkudan dili tutulmuş küçük Sacher-Masoch açığa çıkıverdi. Bunun üzerine Kontes, bu kez de çocuğu ele geçirerek yere yıktı ve vahşice kırbaçlamaya başladı. Acı katlanılır gibi değildi ama oğlan bu süreçten yine de zevk aldığını farketti. O arada Kont geri dönmüş ve diz çökerek karısının kendisini affetmesi için yalvarmaya başlamıştı. Odadan kaçarken, çocuk kadının kocasını tekmelemeye başladığını gördü. Odaya tekrar dönme merakını yenemeyerek geri geldiğinde kapı kapalıydı ancak içerden kırbaç sesleri ve karısının darbeleri altında inleyen Kontun inlemeleri geliyordu.

Mezun olduktan sonra Üniversitede tarih profesörü

olarak göreve başladı ancak kısa süre sonra yazarlık uğruna Üniversiteyi terkettti. Çoğu mazohist eğilimli olan bir dizi roman yazdı. Bunlardan en çok bilinen, **Vizonlu Venüs**'tür. Kamçı ve kürk en sevdiği duygusal sembollerdi ve bir dönem, üzerinde kürklü ve kamçılı kadın resmi bulunan yazı kağıtları kullanmıştı. İki kez evlendi ve her karısından birer çocuğu oldu. Bir eldiven yapımcısı olan ilk karısı onu kamçulamayı reddetti önceleri. Ancak, kocasının bu işi hizmetçiye yaptırtmasını seyretmek zorunda kalınca, hizmetçi kovulduktan sonra fikrini değiştirdi. Karısının her gün bir kaç kez, özel olarak tasarlanmış ve kimileri çivili çeşit çeşit kırbaçla dövmesinin, edebi çalışmaları için büyük bir dürtü oluşturduğu söylenir. Ancak bununla yetinmeyerek, karısının kendisini aldatması için sürekli ısrar etti ve hatta yerel bir gazetede, genç ve güzel bir kadının enerjik bir beyle tanışmak istediğine dair bir de ilan verdi. Kocasını hoşnut etmek istemesine karşın kadın, işleri bu düzeye vardırarak istemeyince, sonunda ayrıldılar. Sonradan, tamamen mutlu bir yaşam sürdürdüğü anlaşılan sekreteriyeye evlendi. Cinsel tuhaflıkları bir yana bırakılırsa, mazbut bir adamdı. İçkisi sigarası yoktu ve çocuklarına çok düşküncü. Fiziksel korkaklığı da yoktu. İtalyan Bağımsızlık Savaşı sırasında Avusturya ordusunda savaşmış ve kahramanlığı nedeniyle savaş alanında madalya almıştı. 1895'te öldüğünde, Avusturya'lı cinsel psikolog Kraft-Ebbing, yaşamda ve edebiyatta onun tavırlarını tanımlamak üzere «mazohizm» kavramını kullanmaya başlamıştı bile.

Roman üslubunda yazılmış olmasına karşın, **Vizonlu Venüs** aslında bir otobiyografidir. Hali vakti yerinde Severin diye bir toprak sahibinin, Wanda adındaki kalpsiz bir kadının kölesi haline gelişini ve onu kendisini

bir köpek kamçısıyla dövmesi için ikna edişini anlatır. Wanda kamçı almaya gittiğinde kürkler içindedir ve oradaki çeşitli kamçılar arasından, Rusya'da kölelerin dövüldüğü türde bir kamçı seçmek ister.

Severin, Gregory takma adıyla ve onun uşağı görünümünde metresiyle birlikte bir Avrupa gezisine çıkmayı kabul eder. Floransa'ya vardıklarında, Severin kendisini kölesi olarak tamamen metresinin ellerine teslim ettiğine dair bir belgeyi imzalar. Kadın onu istediğince cezalandırabilecektir. Buna karşılık kadın da, «kölesinin yanında, mümkün olduğu kadar sık kürk giymeyi ve kölesine en zalim davrandığı şartlarda bile kürklü olmayı» taahhüt eder. Sonunda Wanda yakışıklı bir Yunanlı sevgiliyle gider ama ayrılmadan önce, bu kez Yunanlının elinden olmak üzere, Severin son ve şiddetli bir dayak yeme zevkini tadar. Bir süre sonra Wanda eski sevgilisine kürklü bir resmini yollar. Geçmiş günleri anımsatmak için elinde bir de kamçısı vardır. Aynı zamanda şöyle yazar: «Umarım kamçım seni tedavi etmiştir. Tedavi acımasızdı ama aynı zamanda etkiliydi de.» Severin bu sözlerle katılır. Tedavi olmuştur.

Kitabın sonuç bölümünde, Sacher-Mazoch öyküden bir de ders çıkarır: Doğanın onu yarattığı biçimiyle ve erkeğin ona karşı davranışları nedeniyle, kadın erkeğin düşmanıdır. Ya kölesi ya despotu olmak zorundadır erkeğin, ama asla eşit konumda bir arkadaşı olamaz. Ancak kadın eğitim ve iş alanında erkeğe eşit konuma gelince ve erkek gibi haklarını savunabilir duruma geldiğinde, onunla yoldaş olabilecektir. İşlerin mevcut konumunda, çiviyle çekiç arasında bir seçim yapmak zorundayız; kendi hesabıma ben bir kadının kölesi haline gelerek eşeklik ettim. Anlıyor musunuz ne demek istediğimi? Çıkarılacak ders şudur: Kamçılanmasına izin veren,

bunu hak ediyor demektir. Görüyorsunuz ya, kamçılanmanın ne demek olduğunu biliyorum. Dersimi aldım...

Sacher-Masoch'un pornografik başyapıtı türünün en açık biçimi olmakla birlikte, ne çok yaygın olarak bilinir ne de bu konudaki ilk eserdir. Ondan bir yüzyıl önce, Fransız filozofu Jean Jacques Rousseau **İtirafiar** adlı ünlü eserinde, küçük bir çocukken öğretmenî ile olan ilişkisini anlatarak okuyucularını şaşkına çevirmişti. Henüz sekiz yaşındayken, o zaman otuzlarında olan öğretmeni Matmazel Lamercier'den, müthiş bir kırbaç dayığı yemişti. Çocukça bir haylazlık yüzünden başına gelen bu olay, 1720'de oluyordu.

Şöyle yazıyordu: «Bir kez bittiğinde, bu deneyimin hiç de beklentisi kadar feci olmadığını gördüm. Ve daha da garibi, bu olay bana cezayı verene duyduğum sevgiyi arttırdı. Dayağın acısı ve hatta utancı bende bir duyarlılık izi bıraktı. Öyle bir duyarlılık ki, aynı elden aynı deneyimi bir kez daha yaşama korkusuna ağır basıyordu. Şu bir gerçek ki, bütün bunlarda zamanından önce gelişmiş bir cinsel öge vardı ve aynı ceza öğretmenin kardeşi tarafından bana verilmiş olsaydı hiç de o denli zevkli görünmeyecekti.»

Kırbaqlama bir kez daha yinelendi fakat son olarak. Öğretmen, cezanın uyandırdığı sonuçları gözlemekten geri kalmamış ve bu tür bir cezalandırmaya derhal son vermişti. Yine de, Matmazel Lamercier'nin elinden yediği bu iki kırbaç ziyafeti Rousseau üzerinde kalıcı bir etki bıraktı. Sonraları şöyle itiraf ediyordu: «Bu çocukça cezanın, yaşamımın geri kalanında benim zevklerimi, isteklerimi ve tutkularımı biçimlendirebileceğini kim tahmin edebilirdi?» Küçük kızların arkadaşlığını

aradığı ve oyunları arasında en hoşuna gidenin de, bu kızları öğretmen rolüne sokup kendini dövdürmek olduğu söylenir Rousseau için. Giderek, her kadına öğretmeni ya da üvey annesi gözüyle bakmaya başladı. Cezalandırılma isteğini düşlerinin genç kadınlarına açmakta çekingenlik duyduğunda, bu oyunu zihninde sürdürmeyi yeğledi. Ancak, gerçek isteğini açıklamaya daima utanıyordu.

Daha önce de belirtildiği gibi, kırbaçlamanın en çok yaygınlık kazandığı ülke İngiltere oldu. Sopa ve kırbaç, evde, okulda, genelevde, ceza yasasının çiğnendiği hallerde ve ordu ile donanmada, başlıca cezalandırma yöntemi olmakla kalmadı, kırbaçlama konusunda müthiş bir edebî birikim de yarattı. Kıta Avrupasından göziemciler, bunu İngiliz okul sistemindeki bedeni cezaya aşırı düşkünlükle açıklıyorlar. Onsekizinci ve ondokuzuncu yüzyıllarda, Londra'daki erkeklerin kamçılanmak için gittikleri özel evler vardı. Hatta, buralara Kral IV. George'un bile devam ettiği bilinirdi. Erkeklerin kadınlar tarafından kamçılandığı kitaplar da çok rağbet görüyordu. Bunların en ünlülerinden birisi, **Okul-Öğretmeni Venüs** ya da **Sopa Sporu** idi ve 1810'da yazılmıştı. Bu kitapta, özel bir kamçılama evi olan Bayan Berkley'in, kamçı ve sopa çeşitlemesinin eşsizliği anlatılmakta, sopalının sürekli su içinde tutularak daima yeşil ve taze bir görünümü korumaları için gösterilen özen dile getirilmektedir. Yine bu kitapta, çok yüksek mevkilerdeki erkeklerin bu evlere devam ettikleri vurgulanmaktadır. Başka kitaplarda da değinildiğine göre, kamçıyı kullanan kadının zarif ve kültürlü olması, her iki tarafın da aldığı zevki arttırmaktadır. Ayrıca, çeşitli dergilerde bu konuya ilişkin yaygın bir yayın yapıyordu.

Kamçılama konusundaki kitaplara ilginç bir örnek

de, **Dolly Morton'un Anıları'dır. Köleleri Özgür Kılmada Bir Kadının Öyküsü** altbaşlığını taşıyan bu kitap şöyle tanıtılıyordu: Amerika'da içsavaş öncesinde kırbaçlamaların, ırza geçmelerin ve vahşetin bir dökümü, kadınların boyuneğışindeki köklü farklılaşmalar ve farklı kadınların dayağa direnci konusunda ilginç antropolojik gözlemler. İlk kez yirminci yüzyıl başlarında Paris'te basılan ve sonradan hem Avrupa hem de Amerika'da sayısız baskısı yapılan **Dolly Morton**, kimilerince, «konusu kırbaçlama olan kitaplar içinde kuşkusuz en iyisi» olarak tanımlanmıştır. Dolly Morton, plantasyon ortamını çok iyi yansıtan ilginç ve etkileyici bir kitaptır. Hatta, yoğun ahlaki mesajına karşın kamçı tutkunlarının özel ilgisini çeken **Tom Amcanın Kulübesi** romanından daha çarpıcı ve ikna edici olduğu söylenebilir. Kitabın ilk basımcısı, mevcut örnekleri içinde, «kırbaçlama romantizmini en muhteşem biçimde anlatan» diye tanımlamıştır.

Dolly Morton'un Anıları şöyle bir öyküyü anlatır: Öksüz olan Dolly, onsekizinde Virjinya eyaletine, köleliğin hüküm sürdüğü eyaletlerin tam göbeğine gider. Önce, köleleri kurtarmaya çalışan bir kadına arkadaşlık etmektedir. Sonradan, köleleri kurtarma çabası açığa çıkıp, kimi köle sahipleri tarafından aşağılık bir biçimde dövülmesinin ardından, büyük bir plantasyona gider ve pek çok köleye sahip olan Randolph adında bir adamın metresi olur. Burada, yalnızca pek çok kırbaçlama ve dayak olayına şahit olmakla kalmaz, bunlara kendisi de katlanmak zorunda kalır. Hatta Randolph ve arkadaşlarının erotik isteklerine de boyun eğer. Randolph şöyle der ona: «Sen Kuzeyli bir kızsın. O yüzden biz Güneylilerin köle kadınlarımıza nasıl baktığımızı anlamıyorsun. İlginizi çektiklerinde, kendimizi hoşnut ederiz onlarla. Ama uygunsuz davrandıklarında kırbaçlamaktan da çe-

kinmeyiz. Bedenleri bize aittir, o nedenle nasıl istersek öyle kullanırız. Kişisel olarak, kölelerim benim için atlarımından ya da köpeklerimden farklı değildir.» Kırbaçlamanın kendisini daima tahrik ettiğini de ekler Randolph ve böyle seanslardan sonra genellikle Dolly ile ilişkide bulunur. Öykünün sonunda, Dolly «dünyanın en eski mesleği» sayesinde az bir para biriktirerek Randolph'dan ayrılır. Kendisinden bir kaç yaş büyük, iş sahibi bir adamla evlenir ve mazbut bir hayata başlar.

Kırbaç edebiyatı, «İngiliz günahı» olarak Atlantığın her iki yakasında da uzun süre etkin olmuştur. 1950'lerde bile bu konudaki yayınlar yoğun bir ilgi görüyordu ve doğal bir cinsel eğilim için ne denli aşağılık görülürse görülsün. Kral IV. George zamanındaki şu dizeler hâlâ güçlü bir pornografik çekime sahip görünüyordu:

Muhteşem spor! Asla eksilmeyen cazibesi
Tutuşturur genç kanı ve yaşlı kanı ıltır.

Olağandışı cinsel davranış biçimleri arasında eşcinselliğin kırbaçlamadan çok daha yaygın olduğu rahatlıkla söylenebilir ancak eşcinsellik edebiyatı kırbaçlama edebiyatı kadar gelişkin değildir. Bunda da, ortalama bir pornografi okuyucusunun daha çok heteroseksüel erkeklerden oluşmasının rolü olsa gerek. Ancak, eşcinselliğin Anglo-Saxon ülkelerinde çok eski zamanlardan beri gelişkin olduğuna dikkat çekmekte de yarar var. İngiltere'de, kırbaçlama gibi, eşcinselliğin kökeni de okullardadır. Eşcinselliğe bilerek gözyumulmuş, ya da hoşgörül müştür erkek okullarında. Wilde'ın yargılandığı sıralarda, 1895'te bir gazete yazarı şöyle diyordu: «Eğer Wilde'ın yargılandığı şeyle suçlu olanların tümü deliğe tıkmaya çalışılısaydı, tüm okulları cezaevi yapmak gere-

kecekti.» Londra'da ünlü eşcinsel kulüplerinin ve derneklerinin olduğunu bilmeyen yoktu ancak bunların gazetelere geçmesi, ancak sahiplerinin ya da sorumlularının yargılanmaları döneminde oluyordu.

Eşcinsel olduklarını açıkça kabullenen Christopher Marlowe ve Francis Bacon gibi yazarların eserlerinde eğilimleri konusunda açık ipuçları vardır. Onyedinci yüzyılda sarayda da eşcinsellik hayli revaçtaydı. Hatta, Rochester Kontunun eşcinselliği öven oyunu **Sodom**'un ilk kez Kralın huzurunda oynandığı söylenir. Sodom ilk kez 1684'de basıldı. Bir yüzyıl sonrasına kadar eşcinselliği açıkça konu alan başka bir yayının dikkati çekmedi. İlk örnek **Fanny Hill**'de ortaya çıkmaktadır. Ancak, İngiliz erotikasının bu ünlü eserinde de, çoğu basıklarda sözkonusu sahne sansüre uğratılmıştır. Oysa yazarı, mümkün olan her tür erotik deneyimi katmaya özel bir önem vermişti. Fanny, eşcinselliği onaylamadığını açıkça dile getirmektedir ve kuşkusuz görüşü kitabın yazarınca da paylaşılıyordu.

Bir yüzyıl sonra ise, Lord Byron'a atfedilen ünlü eşcinsel şiir **Don Leon**'da, eşcinselliğin yüzükızarmadan yapılan bir savunusu vardı. 1465 dizelik bu uzun şiir ilk kez 1886'da basıldı. Yayıncısı Dugdale bu şiiri yıllar önce, Byron'un olduğuna inanarak ve Lady Byron'dan, basılmaması karşılığında yüklü bir para koparmayı umarak satın almıştı. Ancak, bir arkadaşı tarafından bu fikrinden caydırıldı. Şantaj suçuyla hapse girebilirdi; hem şiirin Byron'a ait olduğu da kesin değildi. Üslup açıkça «Byronvari» olmakla birlikte, Byron'un ölümünden sonra geçmiş olan ve dolayısıyla onun bilemeyeceği olaylara da göndermeler vardır.

Don Lennon'un ilk basımından onbeş yıl sonra, Oscar Wilde da aralarında olmak üzere konuyla ilgilenen-

lerin yaygın bir biçimde okuduğu bir itirafname yayınlandı. **Mary-Anne'in Anımsadıkları** adıyla 1881'de çıkan bu kitap, bir eşcinselin itiraflarıydı.

«Bu notların sahibi olan yazar, geçen Kasım ayının güneşli -bir öğle sonrası Leicester meydanında yürürken, efemine birisi bir anda dikkatini çekti. Çok hoş bir çocuktuktu bu, zaman zaman vitrinlere bakıyor ve arada sırada, sanki dikkat çekmek için etrafı kolluyordu. Adonis'e benzeyen düzgün vücudunu açıkça ortaya seren dapdaracık giysileri vardı... Küçük ve zarif ayaklarına güzel deri çizimleri giymişti, taptaze sakalsız yüzünün hatları adeta dışıydı. Kumral saçları ve pırıl pırıl mavi gözleriyle adeta tam benim zevkime hitap ediyordu...»

Böyle bir girişle başlayan anılar, gencin yazara gönüllü olarak eşlik ederek onun odasına gitmesiyle sürer. Burada, mükemmel bir biftek ve midye sosundan oluşan yemeği en iyi cins şampanya eşliğinde afiyetle yedikten sonra, başka işlere geçerler.

Asıl adı Jack Saul olan oğlanın, yaşamını «Mary Anne» olarak kazandığı ortaya çıkar. Başka erkeklerle de doyum sağlamanın yanı sıra, serüvenlerini ve deneyimlerini yazması için de kendisine para ödenir. Jack'in anılarında zaman zaman başkalarının anlatımlarına da yer veriliyor.

Kitaptaki kimi olaylar abartılmış olsa bile, eserin esas olarak gerçeklere dayandığı ve Londra'nın pek bilinmeyen bir yanına ışık tuttuğu kesindir. Yazarın dediği gibi, «Londra'da beylerle genç oğlanlar arasındaki ilişkinin ne denli yaygın olduğu, olayın dışındakiler tarafından düşünemez bile.» Bu kitap, İngiliz dilinde, ana konusu eşsincellik olan bir kaç erotik eserden birisidir. Bir diğeri ise, Oscar Wilde'ın da katkısı olduğu ileri sü-

rülen ve 1893'de iki cilt olarak basılan **Madalyonun Tersı** adlı romandır.

1899 civarında, Charles Hirsch adlı bir Fransız, Fransızca yayınlar satmak üzere Londra'ya gelerek bir dükkan açar. Uzun yıllar bu işi başarıyla sürdürür. 'İlk müşterileri arasında, Zola ve Maupassant gibi o dönemin önde gelen Fransız yazarlarının eserlerini alan Oscar Wilde da vardı. Daha sonraları, aralarındaki güven ortamı geliştiğinde, Wilde «sokratik» diye tabir ettiği daha özel türdeki kitapları da istemeye başladı ki kitapçının bunları temin etmesi hiç de zor olmuyordu.

1890'larda bir gün, Wilde kitapçıya, dikkatle sarılıp mühürlenmiş küçük bir paketle geldi. «Bir arkadaşım bu elyazmaları için gelip size kartımı gösterecek» dedi ve gelecek olanın adını da verdi. Birkaç gün sonra, kitapçının daha önce Wilde'la birlikte gördüğü bir genç adam gelerek paketi alıp gitti. Bir süre sonra paketi geri getirerek şöyle bir ricada bulundu : «Aynı kişi adına uğrayacak olan bir arkadaşımıza iletiniz ve paketi lütfen.»

Bu süreç üç kez tekrarlandı. Sonuncu kişi, daha öncekiler kadar dikkatli davranmayarak paketi sarmadan ve yalnızca bir iple bağlanmış olarak geri getirdi. Hirsch açıp okumak için duyduğu müthiş isteğe karşı koyamadı. Elyazmalarının homoseksüel bir roman taslağı olduğu ortaya çıktı ve kitapıyı şaşırtan da, bundaki elyazalarının, dzeltilerin, eklemelerin çeşitliği oldu. O zaman aldığı bir notta kitapçı şöyle diyordu : «Eşsiz edebi yetenekteki birkaç yazarın bu isimsiz fakat son derece ilginç eser için işbirliği yaptığı son derece açıktı.»

Kısa süre sonra kitapçı elyazmalarını sahibine ilet-ti ve üç yıl sonra takma bir adla aynı eseri basılmış olarak görene kadar da varlığını unutup gitti. Yayını

incelediğinde, öykünün aşağı yukarı aynı olduğunu gördü. Yalnızca yer olarak Londra'dan Paris'e aktarılmıştı ve bu da ilk yazmalardaki son derece İngilizvari bazı özelliklerin zedelenmesine yol açmıştı.

Roman, iyi bir aileden gelen Des Grieux adlı bir genç adamla, Teleny adlı ünlü bir piyanistin aşk öyküsüdür. Teleny'nin başka erkeklerle olan samimiyetini gören genç adam umutsuzluk içinde kendini nehre atmak üzere iken Teleny tarafından kurtarılır. Bir süre, eşcinsel bir tutkuyla birarada yaşarlar. Ancak bu arada Des Grieux sevgilisinin bir kadınla ilişkisi olduğundan kuşulanır ve bu kadının kendi annesi olduğunu keşfedince dehşet içinde kalır. Bunun üzerine giriştiği ikinci intihar denemesinde kendini nehre atmayı başarır. Kendine geldiğinde morgdadır. Bu arada, Madam Des Grieux ile yalnızca maddi nedenlerle ilişkiye girmiş olan Teleny vicdan azabıyla kendini hançerler. Yarası öldürücüdür ancak Des Grieux'nün son nefesinde yetişip onu affettiğini söylemesi için yeterli zaman yine de kalır.

İngiliz erotiği tarihçisi Dawes, romanın Wilde'ın arkadaşları tarafından yazıldığına ve Wilde'ın denetiminden geçtiğine kesin gözüyle bakmaktadır. Ancak, Wilde'ın denetiminden geçmiş olan bir eserin daha kaliteli olması gerektiği konusunda da görüş belirtmektedir. Bunun belki de Wilde'ın geri planda kalmış en kötü ve en duygusal yanı için bir çıkış oluşturduğunu belirtmektedir.

Eşcinsel eğilimleri olan pek çok yazar, eserlerinde bu yönde ipuçları vermişlerdir. Amerika'da Walt Whitman, İngiltere'de Oscar Wilde, Fransa'da Baudelaire, Verlaine ve Rimbaud bunlar arasında sayılabilir. Ancak hiçbirinin de pornografi yazdığı söylenemez. Daha sonraları, dişi eşcinselliği, ya da lezbiyenlikle ilgili eserler

de yazılmıştır. Bunlardan **Yalnızlık Kuyusu**, 1928'de yargılanıp mahkum edilmesine karşın, İkinci Dünya Savaşı sonrasında kitapçılarda tekrar görüldüğünde herhangi bir yasaklanma konmamıştır. Konu ciddi ve bilimsel bir biçimde ele alındığında veya duygusal bir yaklaşım olsa bile onaylamayıp mahkum eden bir üslup hakim olduğunda, Atlantığın her iki yakasında da kitabın kitapçılarda yaşayabildiği görülmüştür.

Sado-mazohistik ve eşcinsel pratiklerin yanısıra diğer cinsel sapmalar da pornografiye konu olmuşlarsa da bu çok daha enderdir. Bunlar arasında, özellikle yakın akraba ile cinsel ilişki konusuna ağırlık veren **Parisli Bir Arkadaştan Mektuplar** (1874), çok genç bir kızın baştan çıkarılma öyküsünü anlatan ünlü **Lolita** romanı (1955) sayılabilir. Amerikalı bir cinsel eğitim uzmanı, **Lolita** için, «uç noktadaki heteroseksüel fetişizmin belki de ayrıntılı ve en ikna edici savunusu» demiştir.

Şimdi de, baskının keşfinden bu yana, erotik ya da pornografik olduğu iddia edilen yayınları çeşitli sansür ve yasa yollarıyla engellemeye ve cezalandırmaya çalışan farklı yöntemleri ve yetkililerin hışmına uğrayan bazı eserlerin durumunu incelemeliyiz. Tarihteki en güçlü sansürcü Roma Katolik Kilisesidir. Onun bu yöndeki girişimlerine ilham veren ise Reformasyon hareketidir. 1559'da Papa IV. Paul Engizisyona, «yasakladığı» kitapların bir listesini gönderdi. Liste bir konsey tarafından incelendi ve 1564'te Konsey bu tür kitapların bilinen ilk geniş listesini ilan etti. Zaman zaman eklemeler yapılan bu liste, **Yasak Yayınlar Listesi** olarak bilinegeldi. Bu dönemde, ve hatta hayli sonrasına kadar, Kilise erotik ya da pornografik yayınlarla pek uğraşmıyordu. Müstehcenlik, ancak Decameron'da olduğu gibi, Kiliseye karşı bir alay, bir taşlama ya da bir saldırıyla birleştiğinde eser yasaklanıyor, ya da «arınıncaya» kadar okunmasına izin verilmiyordu. Bu Vatikan'ın resmi politikası olarak az çok sürüp gitmiştir. Müstehcenliğin yasal yönleri konusunda bir uzman ve aynı zamanda kendisi de bir Katolik olan St John-Stevas şöyle diyordu: «Kilisenin reformasyonla uğradığı şok ve parçalanıp yokolma tehlikesi karşısında kendini savunma gereği dikkate alınırsa, **Liste'nin** dönemi için hiç de mantıksız bir kurum olmadığı anlaşılır. Bunun bugün bir işe yarayıp yaramadığı ise ayrı bir sorundur.» John-Stevas'ın bu tespiti yaptığı

1960 larda, **Liste** Katolik camiasında yasaklanmış olan yaklaşık dört bin eser içeriyordu. Özel izinle ve ancak tek kopya olarak sağlanabilecekler dışında, bu eserlerin herhangi bir dildeki çevirisinin okunması ya da bulundurulması kesin olarak yasaklanmıştı.

1948'de yayınlanan liste, yasal olarak yasaklanmış olan katı pornografi dışında, içinde erotik ya da erotizme yakın göndermeler içeren pek çok eseri yasaklamaktadır. Bunların arasında, Richardson'un **Pamela'sı** ile Balzac, Dumas, Stendhal ve Zola'nın tüm eserleri vardır. 1952'de bu listeye Alberto Moravia'nın eserleri de eklenmiştir.

İlk listenin altındaki temel fikir, yani pornografinin ancak kurumsal otoriteye eleştiri yönelttiği takdirde yasaklanması anlayışı, Reform sonrası İngiltere'sinde bir süre daha devam etti. Müstehcenlik kokan herhangi bir yayının kaderi dini yargı eline terkediliyordu. Bu yargı kurumlarının etkisini yitirmesiyle, denetim, tüm yayınların yasal izne bağlanmasıyla Sarayın eline geçti. 1695'de **İzin Yasası**'nın hükmü kalmadı ancak bunu yenilemek için bir çaba da gösterilmedi. Müstehcenlik etiketinin cezalandırılmasına, ilk kez 1727'de ünlü kitapçı ve yayıncı Edmund Curll'ün İngiliz sivil mahkemelerinde mahkum edilmesiyle başladığında birçok yazar görüş birliğindedir. Ancak mahkeme başsavcısı ise, İngiliz genel yasasına göre müstehcenliğin daima bir suç oluşturduğunu savunmuştur. 1727'nin bir dönüm noktası gibi görülmesinde, Curll davasının **Devlet Mahkemeleri**'nde ele alınacak kadar önemli bulunmasının payı olsa gerek. Çünkü gerçekten de, daha önceden çeşitli davalar mahkemelerin gündemine gelmiş ve kimi başarıyla, kimi başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Ama er-geç, 1662 **İzin Yasa**'sının gündemden kalkmasıyla yerel mah-

kemeler müstehcenlik sorununu ele almak durumundaydılar ve uygunsuz yayın suçunun yasal tanımıyla birlikte bu sürece girdiler.

1662 **İzin Yasası** müstehcen eserleri de kapsamına almakla birlikte bu tür suçlar için öngördüğü cezalar oldukça hafifti. **Basın Habercileri** olarak bilinen Hükümet görevlileri, uygunsuz veya istenmeyen yayınları, Yasa gereğince izleyip açığa çıkararak Devlet Başkanlığına bildirmekle görevliydi. 1677'de genç bir kitapçı, Amsterdam'dan ithal edilen bazı erotik kitaplar sattığı için rapor edilmiş ancak, yalnızca dükkanının Hükümet tarafından bir kaç saatliğine kapatılmasıyla kurtarmıştı. 1683'te bir başka kitapçı küçük bir para cezasına çarptırılmıştı. 1689 ve onu izleyen yıllarda bir kaç ceza daha verildi ve onyedinci yüzyılın sonlarına doğru, genellikle 1857 Lord Campell Yasasıyla yürürlüğe konduğu sanılan imha emirleri görülmeye başlandı. Örneğin, dönemin gazetelerinde, 12 Ekim 1696'da, bir araba dolusu kitabın Westminster'da yakıldığı belirtilmektedir.

Kraliçe Anne döneminin başlarında, hükümet birdenbire yasak yayınlar listesini Kraliyet Mahkemesine aktarmaya karar verdi. Daha alt düzeydeki mahkemelerin verdiği cezaların hafif olmasından duyulan rahatsızlık nedeniyle olsa gerek. Amaç gerçekten bu idiyse, hükümeti bir düşkünlüğü bekliyordu. Çünkü daha ilk davada, Jürinin suçlu bulmasına karşı Mahkeme beraat kararı verdi ve sonraki davalar da aynı biçimde mahkeme gündeminden çıkarıldı.

Onsekizinci yüzyıl başlarında pornografi yayını genel yasalara göre suç ilan edilmesine karşın, yargılamalar rasgele ve dağınıktı. Yasanın sistemli bir biçimde uy-

gulanması, ancak çeşitli fuhuş kurumlarının ortaya çıkması ve Parlamantonun genel yasayı özel kararnamelerle güçlendirmesi üzerine bir yüzyıl sonra mümkün olabildi. Bu arada,bizim bugün pornografik olarak değerlendirebildiğimiz bir çok yayın, özellikle onsekizinci yüzyılın ikinci yarısında, herhangi bir engelleme ile karşılaşmadan serbestçe dolaşabiliyordu. Genel olarak bakıldığında, açıkça isyana veya günaha teşvik etmediği sürece, pornografi yasal koğuşurmaya uğramıyordu.

Pornografiye karşı İngiliz kamuoyundaki ilk belirgin değışiklik, onsekizinci yüzyıl sonlarına doğru oldu. Bu değışiklik, bizzat hükümdarın kendisi tarafından ilan edildi. 1787'de, Kral II. George fuhuşa karşı bir bildiri yayınlayarak, kamuoyunu gençlerin ve gafillerin zihnini zehirleyen her türlü açık-seçik ve müstehcen baskı, kitap ve yayını yok etmeye ve yayıncılarıyla satıcılarını cezalandırmaya» çağırdı. Bir parlamento üyesi tarafından, Kralın çağrısını desteklemek üzere özel bir Dernek kuruldu. 1802'de, Fuhuşun Yokedilmesi için daha kapsamlı bir dernek kurularak, ilk derneğı de bünyesine aldı.

Dernek Programının girişinde, müstehcen kitap ve baskı yayıncılarının cezalandırılmasıyla ilgili bir bölüm vardı. Dernek sekreteri, 1817'de Avam Kamarası Polis Komitesi önünde yaptığı bir açıklamada şöyle diyordu:

"Dernek, bu konudaki ticaretin araştırmasına ilk olarak 1802'de başladı. Bu dönemde bu tür suçlar için koğuşurma o kadar azdı ki, sözkonusu satıcılar, faaliyetlerini gizlemek için hiçbir özel çaba koymuyorlardı. Sonuç olarak, kısa sürede olayın yapısı ve boyutları konusunda önemli sonuçlar çıkması hiç de zor olmadı."

Onbeş yıllık çalışma süresinde, Dernek otuz ile kırk arasında koğuşturma açtırdı ve bunların hepsi de cezalandırma ile sonuçlandı. Sekretere göre ticaretin önemli bir bölümü yabancılar tarafından yapıliyordu. Aracı olarak işgören otuz kadar İtalyanın da adı veriliyordu. Ticaretin boyutları, Dernek Raporuna göre, tek bir kışide 1200 müstehcen baskıya elkonmuş olması örneklenerek veriliyordu. Oxford ve Cambridge Üniversitele-rindeki öğrencilerin, kapaklarında müstehcen resim ve oymalar bulunan enfiye kutuları başta olmak üzere, pornografi pazarının önde gelen alıcıları olduğuna işa-ret ediliyordu. Bu tür malzemenin, genç kızların oku-duğu okullarda da çok revaçta olduğu belirtiliyordu.

Endüstri Devriminin ürünü olarak geniş bir okur-yazar orta sınıfın doğmuş olması, kamuoyunu karıştırdı ve yetkilileri pornografi ticaretini engellemek için önlem-ler almaya zorladı. Bazıları tehlikeleri abartsa bile, yar-gıçların çoğu hayli hoşgörülüydü. Tehlikeyi abartanlara örnek olarak, bunlardan birinin Avam Kamarasında yaptığı şu konuşma gösterilebilir:

«Bu tür suçlarla topluma verilen zarar, cinayetlerin yol açtığı hasardan kat kat fazladır. Cinayette, zara-rın sınırları vardır ancak ahlakın tümünden çökmesi-ne yol açan mahvedici sonuçlara ise sınır çizilemez.»

Derneğin faaliyetleri kuşkusuz önemli bir etki yap-mıştı. Dönemin gazetelerinden birisi, 1811'de, daha bir kaç yıl önce saygın kitapçıların vitrin ve tezgahlarını süsleyen kirli yayınların, Dernek sayesinde ancak satıcı-sını tehlikeye sokarak ve elaltından satılabildiğini yazı-yordu. Diğer yandan Dernek, üyelerini «işgüzar» olarak tanımlayanların hatırı sayılır tepkisini de çekiyordu. Bu tepkilerden en ince ve gerçekçi olanı ise Sydney

Smith'in şu gözlemiyle dile getirilmiştir: «Yıllık geliri 500 İngiliz Lirasını geçemeyenlerin günahlarını önleme Derneği».

Napolyon Savaşlarının sona ermesi, Kıta Avrupa'sından İngiltere'ye yeni bir müstehcen yayın akınına başlattı ve sonuç olarak dernek de çalışmalarını iki katına çıkardı. 1817 ile 1825 yılları arasında yirmi koğuşturma açıldı. 1824'de Dernek Parlamentodan yeni bir kararname çıkarılmasına önyak oldu. Buna göre, kamuya açık yerlerde müstehcen malzemenin sergilenmesini yapanlar, hemen yargıç önüne çıkarılarak para cezasına ve ağır işte çalıştırılmak üzere iki yıllık hapis cezasına çarptırılabilirdi. 1838'de kararnamenin kapsamı, vitrinlerde sergilemeyi de içine alacak biçimde genişletildi. Ancak, 1857'ye kadar, zaman zaman polisin tersine davranışları olmasına karşın, yargıçların kitap imhası emri vermeye hakları yoktu.

Dernek, çalışmalarının sonunda, özellikle 1824 yasasından sonra, pornografinin yeraltına kaydığından yakınmaya başladı. Ancak, Dernek başarılarıyla ne kadar övünse yeri ydi. 1802 ile 1857 arasındaki ellibeş yılda, 159 saruşturma açılmasını sağlamıştı ki her yıl için ortalama üç soruşturma demekti bu. Açılan davalar sonucu verilen toplam mahkumiyet, para cezalarının yanısıra, öndört günden iki yıla kadar değışmek üzere her yıl için ortalama sekiz ayı buluyordu. Bütün bu dönem içinde yalnız beş beraat olabilmıştı. Aynı zamanda şu da hatırd tutulmalı ki, Dernek kendisini yalnızca, bugün saf pornografi diyebileceğimiz yayınlarla sınırlamıştı. Ciddi bir edebi eserin sansür edilmesi için yaptığı yegane girişim başarısızlıkla sonuçlanmıştı.

Derneğin faaliyetlerine karşın, pornografi ticareti gelişmesini sürdürdü. Örneğin 1845'te mahkum olan tek

bir satıcıdan tam 12,346 baskı, 393 kitap, 351 bakır levha, 188 taşbaskı ele geçirilmişti.

1857 İngiltere’de pornografinin tarihi açısından diğer bir önemli dönüm noktasıdır. 1857 Müstehcen Yayınlar Yasasının, ki bazen yasayı önerenin adıyla Lord Campbell Yasası olarak da bilinir, çıktığı yıldır.

Lord Campbell’in beklentileri bir dereceye kadar gerçekleşti. Yasanın uygulamaya konulmasından birkaç ay sonra, günlüğüne şu notu düşüyordu :

«Başarısı fevkalade oldu. Uzun süre yasayı ve saygınlığı susta durduran Holywell Sokağı, birkaç saldıridan sonra yelkenleri suya indirdi. Dükkanların yarısı kapandı. Açık kalabilenler ise, ahlak ve din kitaplarından başka bir şey satamıyorlar. Yasanın etkisiyle, Dublin’deki benzer pislikler de temizlendi. Hatta Paris’te dahi yankı buldu ve bizim yaptıklarımızı gören Fransız Polisi, Palais Royal ve Rue Vivienne yörelerini temizlemeye girişti.»

Daha önce de belirtildiği gibi, 1857 Müstehcen Yayınlar Yasasının en önemli sakıncası, ortalama bir İngiliz yargıcını sanatsal ve edebi ahlakın bir sansür-cüsü durumuna getirmesiydi. Sanatsal, edebi veya bilimsel nitelikleri gözetilmeksizin, herhangi bir eserin müstehcen bulursa imha emri verme yetkisi yargıç-müstehcen bulursa imha emri verme yetkisi yargıç-lara bırakılıyordu. Peki ama, yargıç hangi kıstasları uygulayacaktı? Lord Campbell, ‘tasarının Parlamente’da görüşülmesi sırasında, mevcut yasaya göre bir müstehcenlik kıstası oluşturmaya hazır olduğunu ilan etmişti. Bu kıstası oluşturmak, 1868’deki ünlü Hicklin Davasında Baş yargıç Cockburn’a nasip oldu! Hicklin kuralı, 1857 Yasasına, Lord Campbell’in hiçbir zaman ni-

yetlenmediği ölçüde çok daha sınırlı bir yorum getiriyor ve kıstas olarak, sözkonusu eserin farazi bir okullu kız üzerindeki etkisini alıyordu. Başyargıcın konuyla ilgili açıklaması şöyleydi :

«Bana göre müstehcenlik kıstası şudur: Müstehcenlikle suçlanan malzeme, zihni bu tür ahlak dışı etkilere açık olabilecek ve eline bu tür bir yayın geçebilecek olanları yozlaştırmaya ve baştan çıkarmaya yatkın mıdır?»

Bu kıstasa göre, eserin tümünden kopartılarak suçlanabilecek tek bir paragraf bile, eserin tamamen mahkum edilmesine yeterli olabilirdi ve nitekim uygulamada öyle de oldu. Ayrıca, eserin edebi veya diğer erdemlerinin savunulması da imkânsızdı.

Hicklin Davası, Hicklin adlı bir yargıcın, militan bir Protestan Derneği tarafından basılmış bir broşürün, Lord Campbell Yasasına göre imhasını talep etmesiyle başladı. Broşür, **Maskesi Düşen İtirafçı** adını taşıyordu ve altbaşlık olarak da şu açıklama verilmişti: Roma Rahipliğinin Çürümüşlüğü, İtirafçının Günahkarlığı ve İtirafçı Kadınlara Yöneltilen Sorular. İsimsiz yazar, Roma Katolik Kilisesinin belgelerine dayanarak papazların kadınların itiraflarını dinlerken, bazı koşullarda, bedensel haz verebilecek duyumsal girişimler yapma haklarına değiniyordu. Bu hazlar, hatırı sayılır bir ayrıntıyla anlatılıyor ve Papazın, kadın günahkarların ağzından daha fazla itiraf dinleyebilmek için bu tür yöntemlere başvurmak üzere Kilise tarafından cesaretlendirildiği belirtiliyordu. Elbette, Papazların bundan hiç de hoşnut olmadıklarının eklenmesi unutulmamıştı.

Broşürler Henry Scott adlı Protestan bir eylemci tarafından satılmıştı. Scott, bunları tamamen inanç ne-

deniyle ve hiçbir kişisel çıkar gütmekten sattığını söylüyordu. Buna karşılık yargıç, broşürün müstehcen olduğuna karar verdi ve 250 kadarına elkonduktan sonra bunların imhası için emir verdi. Scott bir üst mahkemeye müracaat etti ve burada, başkan tarafından, Scott'un amacının kamu ahlakını çökertmek olmayıp Roma Kilisesinin teşhiri olduğuna karar verilerek broşür amlandı. Ancak, Kraliyet mahkemesine yapılan bir başka başvuru sonucu, Başyargıç Cockburn ünlü yargılamasını yaparak, broşürün uygunsuz olduğuna karar verdi ve yazarının, yayıncısının veya dağıtıcısının amacından bağımsız olarak, okuyanlar üzerinde yozlaştırıcı ve baştan çıkarıcı bir etkisi olacağını ilan etti.

Sonradan A.B.D.'de de kabul edilen Cockburn kısıtası, İngiltere'de 1959'a kadar yürürlükte kaldı. Bu tarihte, bir eserin ancak «tüm olarak alındığında» ve tüm koşullar dikkate alınarak, okuması, görmesi ya da işitmesi mümkün olanlar üzerinde baştan çıkarıcı ya da yozlaştırıcı bir etkisi bulunduğu takdirde müstehcen addedilebileceğini hükme bağlayan yeni bir Müstehcen Yayınlar Yasası çıkarıldı. İngiltere'de 1959 sonrasında aynı zamanda bir eserin edebi veya diğer erdemlerini ileri sürerek onu yargı önünde savunmak ve bu konuda uzmanların tanıklığına başvurmak da mümkün hale geldi. A.B.D.'de, **Ulyses**'in savunulması sırasında olduğu gibi, benzer ve hatta daha esnek değişiklikler de gündeme geldi.

Cockburn kuralının uygulandığı uzun süre içinde İngiltere ve ABD'de müstehcenlik suçlamasıyla yargılanan tanınmış edebi ve sanatsal değerlere sahip nice eserin bir dökümünü yapmak bile mümkün değildir Bunların bir kısmından ilk bölümde söz edilmişti. Ancak burada, Hicklin kuralının en uç noktada ve en tehli-

keli biçimde kullanımına örnek olmak üzere, İngiltere’de 1930’larda edebi sansürün nerelere vardığını gösteren bir olayı aktarabiliriz. Kendisine Potocki kontu diyen ekzantrik bir şairdi suçlanan. Şarap rengi uzun bir pelerin ve deri sandaletler giyen, saçını da omuzlarına kadar uzatan garip görünümlü bir adam. Bir gün Londra’da Old Bailey civarında bir arkadaşıyla birlikte dolaşırken, bir polis memuruna kendisine bir dizgici gösterip gösteremeyeceğini sordu. Amacını da açıkladı: Bir kaç arkadaşına dağıtmak üzere «baharatlı» şiirlerden çoğalttırmak istiyordu. Kontun sonradan aktardığına göre, polis memuru hayli muzip birisi olmalıydı. Şairle arkadaşını yoladığı adreste, dini yayınlar yapan bir yayınevi vardı. Hiç de şaşırtıcı olmayacak bir biçimde, bu yayıncılar Kontun isteğini yerine getiremeyeceklerini açıkladılar ve Kont da, bu işi yapabileceğini sandığı bir başka yayıncıyı bularak şiir taslaklarını ona bıraktı. Topu topu beş şiir vardı. Bunlardan biri Rabelais’den, diğerleri ise Verlaine’den çevrilmişti ve basılı olarak görülmeye pek alışılmamış sözcüklerden bolca vardı içlerinde. Yayıncı, taslakları hemen polise yetiştirdi ve talihsiz şair cezaevini boyladı.

Yaptığı yayın teknik olarak yalnızca sözkonusu malzemeyi yayıncıya iletmekten ibaret olmasına ve kimseye zarar vermemiş olmasına karşın, 1932 Şubat’ında Potocki Kontu yine de suçlu bulundu ve altı ay hapis cezasına çarptırıldı. «Gerçek bir aydın» diliyle, yargıç şöyle buyurdu: «Bir adam hem şair olduğunu söyleyip hem de pislik yapamaz. O da sıradan vatandaşlar gibi yasalara uymak zorundadır ve burnu kafdağında olan mürekkep yalamışlar bunu ne kadar tez kavrarlarsa o kadar iyi.» Ceza onaylanarak yürürlüğe kondu. Kont’tan daha hatırı sayılır bir şair olduğu pek tartışma gö-

türmeyecek olan bir başka şair, W. B. Yeats'in ta kendisi, bu kararı «adlî bir vahşet» olarak tanımlıyordu.

Lord Campbell'in, Müstehcen Yayınlar Yasasının Honeywell Sokağını temizlediği yolundaki iddiası boş çıktı. Sokak, Londra'nın pornografi ticareti merkezi olmayı sürdürdü. Hem yerli, hem de ithal yayınlarda yoğun ve canlı iş yaptı.

İngiltere'nin bu döneminde, pornografiyi bastırma konusunda, polisin Muhafazakârlardan çok Liberallerin işbaşında olduğu zamanlarda daha aktif oluşu ilginçtir. Neyse ki, 1886-1906 yılları arasında Liberaller pek az iktidara geçebildiler. Yalnızca 1892-1895 yılları arasındaki kısa süre işbaşında kaldılar. Ve bu dönemde, aralarında Oscar Wilde da olmak üzere bir çok kişi hakkında soruşturma açıldı.

1868'de İngiltere'de uygulanmaya başlanan katı Hicklin kuralı, onbir yıl sonra A.B.D.'de de benimsendi. Ancak burada, kısa bir süre içinde etkinliğini yitirmeye yüz tuttu. 1913'de, A.B.D. güney New York Bölge mahkemesi yargıcı, kuralı uygulamadaki isteksizliğini, hayli çarpıcı bir biçimde dile getiriyordu:

«Umarım şunu söylemem yakışıksız kaçmaz: Viktorya döneminin ahlâk kurallarına ne denli uygun düşerse düşsün, öyle sanıyorum ki bu biçimiyle kural günümüzün anlayışına yanıt vermemektedir... Masum düşüncelerin içten anlatımı ileride müstehcen bulunacak mı? Toplumun tümü açısından, gerçek ve güzellik, bunları kendi düzeysiz emellerine alet etmek isteyenlerin çıkarlarına göre kırpılacak kadar değerli değil mi? Bunları soruyorum kendime. Aslında bugün bile, cinselliğe yaklaşımımızı bir çocuğun bilgi dağarcığıyla sınırlandıracak kadar sığ olduğumuza, ya da utancın bizi daha uzun süre insan doğasının en ciddi ve en güzel yanlarının yeterli bir anlatımından uzak tutabileceğine inanmıyorum.»

Bundan sonraki adım, 1933'de, James Joyce'un **Ulysses** romanı üzerindeki sansürün kaldırılması oldu. Aynı zamanda, bir kitap hakkında karar verilirken, yalnızca ondan alınan kimi pasajların esas kabul edilmemesi gerek-

tiği de ileri sürüldü. Yargıç Hand şöyle diyordu: «Kitap tümüyle alındığında en güçlü etkisi cinsel isteğin uyarılması mıdır? Önemli olan sorun budur, James Joyce'un eserine gelince, kitabın tümü pornografik değildir. Hiç de az olmayan müstehcen, kaba ve şehvetli yerlerine karşın, düşüncemize göre, şehvet uyandırma amacına hizmet etmemektedir. Erotik bölümler kitabın tümüne yedirilmiştir ve sonuçta ağır basan bir etki uyandırmamaktadır.»

İngiltere'de olduğu gibi Amerika'da da Hicklin kuralının giderek gücünü yitirmesinin incelenmesi, pornografinin tarihçesinden çok sansürün tarihçesine girer. Yine de, önemli iki yargılamaya daha değinebiliriz. İlki, 1946'da yayınlanan ve derhal sansüre uğratılan Edmund Wilson'un **Hecate Kontluğunun Anıları** kitabıyla ilgilidir. Yayıncıları, müstehcen bir kitap yayınladıkları gerekçesiyle New York'ta üç yargıçlı bir heyet önünde yargılanarak mahkum edildiler. Bunun üzerine savunma makamı, A.B.D. Anayasasının basın özgürlüğüne ilişkin birinci ve ondördüncü maddelerinin ihlâl edildiği savıyla üst mahkemelere başvurdular. İki üst mahkeme, alt mahkemenin kitabın sansür edilmesine dair kararını benimsedi ancak, anayasal noktayı dikkate almadı. Dava yargıtaya ulaştığında dört kişi lehte, dört kişi aleyhte olmak üzere mahkeme anayasal konuda eşit bir biçimde bölündü.

Roth-Alberts davası olarak bilinen ikinci önemli yargılama, 1957'de Yargıtay'daki anayasal sorunu da çözdü. Çoğunluk görüşü, «müstehcenliğin, anayasada belirtilen söz veya basın özgürlüğü kapsamına girecek toplumsal önemi taşımadığı» yönündeydi. Aynı zamanda, Amerikan mahkemelerinin benimseyeceği yeni müstehcenlik kıstası da ilan edildi. Buna göre kıstas, «bir bütün olarak ele

alındığında, sözkonusu eserdeki ana temanın zamanın şartlarına göre ortalama bir insanda şehvet duyguları uyandırmaya yönelik» olup olmamasıydı. İngiliz-Amerikan yasalarına göre «müstehcen» kavramı ise şöyle tanımlanıyordu:

Tümüyle alındığında ağır basan yanı şehvet uyandıran şey, müstehcendir. Çıplaklığa cinselliğe veya dışkılamaya hâyasızca ve marazi bir düşkünlük; ve bunların tasvirinde veya yansıtılmasında alışılmış edep sınırlarının ötesine hatırı sayılır bir geçiş, şehvet amaçlarına hizmet eder.

Mahkeme daha da ileri giderek, müstehcen malzeme, «şehvet duyguları uyandırma eğilimindeki malzeme» olarak tanımladı. Ancak, Amerikan Yasa kurumu, bu tanımlı «edebiyat, reklam ve sanatta hatırı sayılır bir erotizmi hoşgören bir toplum için gerçekçi olmayan bir biçimde geniş» bularak reddetti.

Röth-Alberts davası, “sert” pornografi kavramını gündeme getirmesi açısından önemliydi. Anayasa kapsamına girmediğine kanıt olmak üzere, sözkonusu malzemenin, toplumsal değer taşımayarak cinselliği yalnızca cinselliği açısından lanse ettiği ileri sürülmüştü. Bu tanımın daha gelişkin biçimini ileri süren tanınmış antropolog Margaret Mead, sert pornografinin belirleyici öğesinin gerçekle değil, düşler ya da hayalle ilgili olduğunu ileri sürmüştür. Mead’e göre, pornografik malzemeyi belirleyen, sevilen ve seçilmiş bir diğer insanın varlığından bağımsız olarak, olgun olmayan, sapık ve bunak, kendine dönük istekleri yansıtmasıydı.

Sert pornografinin sanrıya ve hayale dayandığı şeklindeki kavrayış, **Pornografi ve Yasa** adlı eserde olduğu

gibi, psikologların bulgularıyla da desteklenmektedir. Bu eserde, sert pornografinin, insan yaşamının temel gerçeklerinden çok, erotik düşlerden oluştuğuna işaret edilmektedir. Buradan yola çıkarak, psikolog Kronhausens, pornografi ile edebiyat ve sanattaki erotik gerçekçilik arasında önemli bir ayırım yapmaktadır ve D.H. Lawrence'ın **Lady Chatterley'in Aşığı**, Henry Miller'in **Yengeç Dönencesi**, Edmund Wilson'un **Hecate Kontluğunun Anıları**, ve hatta Frank Harris'in otobiyografik **Yaşamım ve Aşkларım** gibi bir zamanlar tümü de «müstehcenlik» gerekçesiyle yasaklanmış olan nice eseri erotik gerçekçiliğin örnekleri olarak görmektedir.

Diğer yandan, Pornografi anlamındaki «Müstehcen» yayınlar, hiç değilse esas olarak, psikolojik uyarıcı işlevi için tasarlanmaktadırlar. Kronhausens'in bu konudaki tespitleri şöyledir:

«Müstehcen» yayınların çoğunluğunun, çoğu okurlar için öncelikle erotik bir uyarıcı görevi üstlendiği bizim açımızdan tartışma götürmez. Başlıca birkaç dildeki yüzlerce «müstehcen» eseri gözden geçiren yazarların izlenimi de bu yöndedir. «Müstehcen» kitapların uyarıcı etkisi, belirli bir doyum noktasına ulaşıldıktan sonra, giderek azalmaya yüz tutmaktadır. Görüş açısına göre, bunun şanslı ya da şansız bir gelişim olduğu söylenebilir. Yine de, yazarlığın «müstehcen»likle iyice içli dışlı olduğu böyle bir çalışmanın sonunda bile, araştırma ekibinin ne kadınları ne de erkekleri, bu tür yayınlara karşı tam bir bağışıklık kazandıklarını belirtmediler.

Aynı zamanda, **Lady Chatterley'in Aşığı** gibi erotik realizm örneklerinin de cinsel tasvir bölümlerinde psikolojik uyarıcı olabileceğini kabul etmekle birlikte, ya-

zarlar bu etkinin parfüm, belirli müzik türleri, giysi modelleri ve dikkat çekici kimi kozmetikler gibi günümüz toplumunun yaygın öğelerinden pek de farklı olmadığını savunmaktadırlar. Buradaki ayırtedici özellik, erotik pasajların uzun sürmemesi ve cinsel heyecanı arttırmak için giderek artan bir tempoya göre tasarlanmış olmamalarıdır. «Müstehcen» yayına damgasını vuran ve Yargıtay'ın Roth-Alberts davasında geçerli görerek anayasanın öngördüğü ifade özgürlüğünün sınırları dışında tuttuğu özellik de budur. Bu dava konusunda başyargıç şunları söylüyordu:«Sanıklar müşterilerin erotik ilgilerini uyandıracak metin ve grafik malzemeyi kullanarak bunu bir ticari sömürü aracı haline getirmektedirler. Şehvet duygularını aşağılık ve utanmaz bir biçimde kâr amacına alet etmektedirler... Eyalet ve federal hükümetlerin böyle bir davranışı anayasal olarak cezalandırabileceklerine inanıyorum.»

Roth-Alberts davasını izleyen dönemde, Yargıtay altmahkemelerce verilen üç sansür kararını bozdu. Söz konusu malzeme, **Güneşışığı ve Sağlık ve Güneş Dergisi** adlı bir çıplaklar yayını, eşcinseller için çıkarılan **Tek** adlı bir dergi ve **Aşkoyunu** adlı bir Fransız filmiydi. Film, genç bir oğlanla aynı yaşlarda bir kız ve daha yaşlı bir kadın arasındaki cinsel ilişkileri konu alıyordu. Sansür kararını veren mahkeme şöyle demişti : «Öykünün erotik akışı, hiçbir sağlıklı sonuca yönlendirilmeden, sahneler boyunca sürüp gitmektedir. Görsel malzemede açıkça ima edilen cinsel birleşme dışında hiçbir şey eksik değildir ama bunlar da öyle anlamlı bir biçimde dışlanmıştı ki bizzat dışlanmaları daha da vurgulanmaları sonucunu doğurmaktadır.» Mahkeme kararına karşı çıkarken, Yargıtay mahkemenin müstehcenliği sığ bir biçimde yorumladığına işaret etti ve Roth-Alberts davası

örneğini vurgulamakla yetindi. Yargıtayın Roth-Alberts davasında konan kıstaslara göre cinselliği şehvet duygularını körüklemek amacıyla kullanmayan malzeme için Anayasanın ifade özgürlüğü güvencesini benimseme anlayışında olduğu seziliyordu.

İki yıl sonra, bir başka davada Yargıtay bir adım daha ileri giderek ideolojik müstehcenliğin sansüre uğratılmaması gerektiği kararına vardı. Sözkonusu dava, **Lady Chatterley'in Aşığı'nı** konu alan bir Fransız filmiyle ilgiliydi. New York eyalet yetkilileri, üç sahnenin ahlaka aykırı olmasını ve ayrıca zinanın, kabul edilebilir, arzu edilir ve uygun bir davranış biçimi gibi gösterilmesini ileri sürerek filmi sansür etmişlerdi. New York yetkililerinin karşı çıktığı sahneler, seyisin Lady Chatterley'in bluzunun düğmelerini ve fermuarını açmasına yardım ederken bir yandan da eteğinin altından kalçalarını okşadığı ve kadının iççamaşırları olmaksızın erkeğe yaklaştığı, bir de ikisi birlikte yatakta yatarken görüldükleri sahnelerdi. Yine de, Yargıtay mahkeme kararına karşı çıktı ve Anayasanın ilk maddesi gereğince düşünce özgürlüğü olduğunu ileri sürerek mahkeme kararını anayasaya aykırı buldu. Bazı yargıtay üyeleri, filmde müstehcen olarak nitelendirilebilecek hiçbir yan bulmadıklarını ve filmin kamuoyunda zinayı hoşgösteren bir anlam taşımayacağını vurguladılar. Yargıtay, filmin neden müstehcen bulunmadığı konusunda ayrıntılı bir açıklamaya gerek görmeksizin, «bu güç alanda her durumun özgül şartlarını dikkate alma» gereğine değinmekle yetindi.

A.B.D. yargıtayının bu kararları, özellikle ideolojik müstehcenliğin anayasal korunmaya alınmasını aforoz eden sansür yanlıları arasında büyük bir tepkiyle karşılandı. Michigan'lı bir Kongre üyesi, Yargıtayın zinaya

imza bastığını ileri sürdü. Bir dergi (American Mercury) yayınladığı iki makaleyle, anayasal uygulamadaki bu gelişimlerin muazzam bir Hristiyan aleyhtarı komplo-nun ürünü olduğunu iddia ederek bu komploda Yahudi-lerin ve komünistlerin parmağı olduğunu buyurdu. Bu iddia Kongre'de de destek buldu. Bir Kongre üyesi şöyle diyordu : «Komitemiz, pornografik yayınlarla, bu ül-ke'deki kökü dışarda bölücü ve anarşist mihraklar ara-sında bir bağlantı olduğu savını hiç de akla uzak bul-mamaktadır.» Bir Georgia senatörü ise, aşırı liberal eği-limleriyle dillere destan olmuş ve kendisini insanların koyduğu yasaların üzerinde görmeye alışmış Yargıtayın, artık Tanrının yasalarını da çiğneyecek kadar ileri git-tiğini savunuyordu.

1958'de yasaya yapılan bir eklemeyle, pornografik malzemeyi posta yoluyla gönderenlerin yalnızca postaya verilen eyalette değil, alınan eyalette de cezalandırılabil-eceklerine ilişkin bir madde kondu. Amerikan Kongre-sinin, yüzyıl kadar önce pornografik malzemenin posta yoluyla gönderilmesini yasaklayan ilk kararlarından bu yana bunun ötesinde fazla bir önlem aldığı söylenemez. Ancak, zaman zaman araştırma komisyonları kurma dı-şında bu konuda ne yapabileceği de pek açık değildir. Pornografik malzemenin dağıtımını engelleme konusun-daki yetki esas olarak eyaletlerde ve onların aracılığıyla yerel hükümetlerdedir. Alaska'dan Hawaii'ye kadar tüm eyaletlerde müstehcenliğe karşı yasalar konmuş fakat uygulamada bunlar «toplum kıstasları»na bağlı olarak büyük çeşitlemeler göstermişlerdir. Bu konuda en büyük hoşgörünün New York ve Los Angeles'te gö-rülmesi belki de raslantı değildir ve bu iki eyalet erotik yayın ve posta işlerinin bütün ülkede en yoğun olduğu iki odak oluşturmaktadır.

Müstehcen yayınlara uygulanan «çağdaş kamu kıstasları»na kısaca bir göz atmakta da yarar vardır. Birliğin kurulduğu ilk dönemlerde, müstehcenlik konusunun ne kamu ne de tek tek kişiler açısından pek de önemli olmadığı anlaşılmaktadır. 1786'da, Londralı bir kitapçının, Massachusetts'den **Fanny Hill**'i isteyen bir müşterisine şöyle yazdığını görüyoruz: «**Bir Zevk Kadınının Anıları**»nı istiyorsanız, buraya gelen kaptanlardan birine başvurmanızı rica edeceğim. Mümkün olduğunca müşterilerime göndermek istemediğim bir yayındır.»

1821'de, **Fanny Hill**'in yine Massachusetts'teki tek bir kopyasının satışı nedeniyle dava açılıp «müstehcen» kavramının yasalaşması dışında, Amerikan İç Savaşı öncesinde pornografiyle ilgili pek az soruşturma açılmıştır. Kuşkusuz bunun nedeni okuma-yazma oranının pek düşük olmasıydı. 1842'de Gümrük Yasasına bir ekleme yapan Kongrenin, gümrük yetkililerini yalnızca «baskı» ve «resim»lere el koymaya yetkili kılmış olması ilginçtir. Kitaplar onbeş yıl sonrasına kadar bu listeye dahil edilmemiştir. Yüzyıl ortalarında okur-yazarların sayısı hatırı sayılır derecede artmıştı ve gönüllü ahlak zabıtalı mantar gibi bitmeye başladı. Bunlar özellikle kitap eleştirmenleri arasından çıkıyor ve burunlarını saf pornografinin ötesinde bir sürü şeye sokuyorlardı.

Kongrenin yasal önlemler almasına yol açan, İç Savaşın kamuoyunun ahlak kıstaslarında yol açtığı rahatlama oldu. Kongrenin girişimi, Anthony Comstock'un kırk yıl boyunca «Edebiyat ve Sanat değil, Ahlak» sloganıyla sürdürdüğü kampanyanın da ilham kaynağı oldu. 1865'de, A.B.D. Posta Genel Müdürü orduya çok sayıda müstehcen resim ve yayın gönderildiğini ileri sürdü ve bunun üzerine Kongre posta yoluyla müstehcen malzeme gönderilmesini yasakladı. Sekiz yıl sonra ise, büyük

çapta Comstock'un çabaları sonucu, kapsamlı bir müstehcenlik yasası çıkarıldı. 1958'de yapılan son eklemeye birlikte, Comstock'un damgasını taşıyan bu yasa hâlâ yürürlüktedir. (1964'te - ç.n.)

Comstock'un ilk örneğini oluşturduğu Günah Dernekleri ve Gözleme İzleme Dernekleri, pornografiye karşı dörtlü fakat her zaman pek de başarılı olamayan bir savaş verdiler. Sorun, ifrata kaçmaları ve yaşın yanında kuru ruhu da yakarak kaliteli edebi eserleri yasaklatmayı başaramabilmeleri idi. Tipik bir örnek, Comstock'un, Bernard Shaw'un **İnsan ve İnsanüstü** adlı eserini, 1905'te New York Kütüphanesinden kaldırtmasıdır. Shaw'un buna yanıtı şu oldu: «Comstockculuk şu anda, Amerika aleyhine olsa bile, bütün dünyanın önde gelen espri kaynağıdır. Avrupa böyle şeyler duymaktan hoşlanır. Amerika'nın bir taşra ülkesi olduğu, ikinci sınıf bir kır-kasaba uygarlığı olduğu yolundaki eski Kıtanın kökleşmiş inancı böylece pekişmektedir.» 1920'lerde, Boston Gözleme ve İzleme Derneği sekreteri, Comstock'un ölümü üzerinden on yıldan fazla geçmişken, onun öznel müstehcenlik kistasını tipik bir biçimde dile getiriyordu. «Bir romancının, John Mary ile yattı ve Mary'nin bir bebeği oldu demesi kabul edilebilir ama, John'un, Mary'nin duygularını uyararak için giriştiği herhangi bir hareketi tasvir etmeye giriştiği an, kitap müstehcendir ve ben onu yasaklarım.»

Bundan sonraki on yıl içinde, Gümrük sansürüne karşı tepkiler, neredeyse sansürün kaldırılmasını sağlayacak aşamaya ulaştı. New Mexico senatörü Cutting, gümrük yasalarının yeniden gözden geçirilmesi sürecinde, müstehcen yayınlar hakkındaki gümrük yasağının kaldırılması için bir öneri verdi. Ancak, Utah senatörünün başını çektiği muhalefet muazzam bir kampanya açarak

önerinin kabulünü önledi. Sağlanabilen tek ödün, «edebi veya bilimsel değeri kanıtlanmış klasiklerin veya kitapların, ticari amaçla olmamak üzere» sınırlı ithaline izin verilmesi oldu. Bu da, yasal ve akademik çevrelerin giderek artan baskısı sonucu kaçınılmaz olmuştu.

Ulysses örneğinde yasal sınırların yeniden belirlenmesi, daha geniş özgürlüğe, daha fazla pornografiye ve sonuç olarak sansür için daha fazla baskıya yol açtı. F.B.I.'dan bir yetkili, pornografinin seks suçlarına yol açtığını bar bar bağırıyordu. Bu feryat, ülkenin her yanındaki sayısız polis müdürlüğünde yankılar buluyordu. «Pornografi o kadar çok suçlu yaratıyor ki onları tıkmaya hapisane yetiştiremiyoruz» diye haykırıyordu polis yetkilileri. Mickey Spillane'in seks ve sadizm karışımı cep kitaplarını yirmidokuz milyondan fazla Amerikalının okuduğu iddia ediliyordu. Bir süre sonra, Kongre duruma el koyarak bir araştırma komisyonu kurdu. Bu komisyonun 1952'de yayınladığı raporda şu görüşlere yer veriliyordu : «Pornografi müthiş bir ticari girişime dönüşmüştür. Kâr dürtüsünün tüm edep ve beğeni kıstaslarını silip süpürerek yerine düşük ahlak anlayışlarını geçirmesi öyle bir düzeye ulaşmıştır ki, yalnızca ulusal bir utanç tablosuyla değil, aynı zamanda toplum sağlığını tehdit eden bir felaketle karşı karşıyayız. Başlangıçta bilinen eserlerin kopyaları olarak çıkan cep kitapları furyası, şehveti, ahlaksızlığı, pisliği, sapıklığı ve kokuşmuşluğu besleyen koskoca bir ortama dönüşmüştür.» Komite pornografiyi üç gruba bölüyordu : cep kitapları, dergiler ve karikatürler. Çıplaklık dergileriyle, «güzel erkek vücudu» sloganıyla eşcinsellik propagandası yapan yayınlar da lanetleniyordu.

Daha sonraki yıllarda da Kongre araştırma komiteleri kurulmaya devam edildi. 1960'da, bu komiteler-

den birinde Keating adlı bir yasal danışman güçlü bir kampanya başlattı. Bir Kongre üyesi Keating'i, «tüm ülkede yurttaşların 'saygın edebiyat' için örgütlenmeleri, pislik ve rezalet tüccarlarına karşı güçlü bir mücadele vermeleri yolunda» olağanüstü çabalar harcamış biri olarak tanımlıyordu.

Daha önceleri Amerikan yüzme şampiyonu ve donanma pilotu olan Keating, cinsellik ve pornografiyle ilgilenen bilim adamlarına karşı da bir savaş başlattı. Psikologların ve psikiyatristlerin, bu malzemenin zararlı olmadığı ve hatta yararlı olduğu yolundaki bulgularına şiddetle çatıyordu. Kinsey gibilerinin, bir avuç seçilmiş kişi üzerinde yaptıkları araştırmalarla kimi sonuçlara varıp, bunları bir de «bilimsel» çalışma adıyla kamuoyuna yutturmalarına ateş püskürüyordu. Eberhard ve Phyllis Kronhausen'lerin de, kirli düşüncelerini ve sapık fikirlerini saygın kişiler arasında yayabilmelerini akılalmaz buluyordu. Şöyle diyordu :

Kronhausen'ler ve şürekaları, öyle sanıyorum ki, düşünülebilecek en müstehcen pisliklerden alıntılar yaparak yazdıklarının geniş kamuoyunda ilgi uyandırmasına çalışıyorlar. Yaptıklarına kabataslak şöylece bir bakmak bile, hiçbir bilimsel kaygıları olmadığını açık seçik ortaya serecektir. Amaçları, ortalama bir gazete bayii tutkununun cinsel dürtülerini uyarmak ve kendi garip psikolojik sonuçlarına yaygınlık kazandırmaya uğraşmaktır.

Bana öyle geliyor ki bu insanlar suçluluk duygularının toplumsal kısıtlamalardan kaynaklandığını sanmakta ve çareyi kısıtlamaları kaldırmakta bulmaktadırlar. Örneğin, masturbasyon yapma alışkanlığını edinmiş bir çocuğu, belki de zor bir yol olan, bu alışkanlığını durdurarak veya yok ederek

değil, fakat, eğer masturbasyon yapması gerekiyorsa, bunun bir suç olduğu şeklindeki derin dini ya da diğer duygulardan kurtararak rahatlatma yolunu seçmektedirler.

Keating daha sonra, kendi eyaleti olan Ohio'da, bu tür gazete bayilerine karşı nasıl bir savaş açtıklarını ve «Saygın Edebiyat için Yurttaşlar» örgütlenmesi sayesinde Ohio'nun en büyük gazete ve dergi bayilerinden birini müstehcenlik suçuyla tutuklattıklarını anlatıyordu. Bu sayede tam 16,000 müstehcen dergi, resim ve kitaba da el konmuştu.

Bunu izleyen yargılamada, sanık 400 dolar para cezasına ve altı ay hapis cezasına çarptırıldı. Hapis cezası tecil edildi ve neyse ki, yargılamada, uzman tanık olarak bir de psikolog dinlendi : Elbette bu psikolog, Kinsey veya Kronhausen'ler gibi «sansasyonalist» (duyumcu) birisi değil, Cincinatti Üniversitesi Psikoloji Bölümü başkanı olan saygın (!) bir bilim adamıydı. Şöyle di-yordu :

«Tüm dergilerin, resimleriyle ve metinleriyle ayrıntılı bir incelemesini yaptım. Şok geçirdim. Üniversitede, anormal davranışlar üzerine ders kitaplarımız var ancak biz bunları kilit altında tutarız. Yalnızca üst sınıflardan öğrenciler sınırlı bir biçimde kullanabilir bunları. Ve işte bu dergilerde, bizim ders kitaplarımızdaki örnekleri fersah fersah geride bırakacak nice anormal cinsel davranışın resimleri ve öyküsü vardı ki üstelik bunlar ortalık yerde, gazete bayilerinde satılıyordu - çocuk büyük herkesin ulaşabileceği bir biçimde :»

Bu başarıların, saygın bir edebiyat için yurttaş komitelerinin emekliye ayrılması için yeterli olup olmadı-

ğı sorusunu ise Keating şöyle cevaplıyordu : «Elbette ki hayır! Bizim çabamız sürekli olmak zorundadır. Şimdilik beş ya da on yıllık bir program öngörüyoruz. Şimdi faaliyetlerimizi eyaletler ölçeğinde sürdürüyoruz ve ülke çapında yaygın bir örgütlenmeyi hedefliyoruz.» Tahmin edileceği üzere, Keating çalışma sonuçları konusunda gayet iyimserdi. «Köşedeki beyaz saçlı ufak-tefek gazete bayii özgürlüğün bir savunucusu olmayıp en iğrenç ve kanserli bir pisliğin yayıcısı olduğunu kavradığı an, içini kemiren bir kurtla başbaşa kalacaktır.»

Keating ve yandaşlarının şanlı mücadelesine karşın gazete bayii «kurdu» hiç de ortalıklarda görünmedi. En azından, Kinsey ve Kronhausen'lerin eserleri, Ohio'da bile, gazete bayilerinde yoğun bir biçimde satılmayı sürdürdüler.

Amerika'da bu gelişmeler olurken, İngiltere'de de liberalleşme yönünde eğilimler gözleniyor ve müstehcenliğin yeni bir yasal kıstası uygulamaya başlıyordu ancak bunun etkileri, A.B.D.'deki Roth-Alberts davasındaki kadar geniş olmadı. Daha önce de kısaca değinildiği gibi, 1959 Müstehcen Yayınlar Yasası, yeni bir kıstas getiriyordu. Ancak, giriş bölümünde de belirtildiği gibi, bu yeni yasa «pornografi yasasını güçlendirme» amacıyla çıkarılmıştı. Eski Hicklin kuralının yerine geçen bu yeni kıstas, bir eserin müstehcen sayılabilmesi için, bir bütün olarak etkisinin, eseri görebilecek olan kişileri baştan çıkarıcı ve yozlaştırıcı olmasını şart koşuyordu.

Yasa aynı zamanda kitapçılara «masum satış» yaptıkları şeklinde bir savunma olanağı ve yayıncılarla yazarlara ise edebi veya diğer erdemlerin ileri sürülebilmesi olanağı tanıyordu. Yayıncılarla yazarlara, yargıç önünde, kitabın «imha emrine» karşı çıkma hakkı da tanınıyordu. Önceden, kitabın mahkumiyetine dair ilk

haber alabilecekleri kaynak, yalnızca gazetelerdi. Mahkumiyet durumunda verilecek cezalara da sınır getirildi. Kısa yargılamalarda, para cezası 100 İngiliz Sterlini ve hapis cezası da altı ayla sınırlandı. İddianame ile yapılan yargılamalarda ise para cezası sınırsız olmakla birlikte, hapis cezası üç yılı geçemiyeycekti. Soruşturma açma sürelerine de sınır getirilerek, ilk dava türü için on iki ay ve ikincisi için de üç yıl olarak belirlendi.

Diğer yandan, polisin müstehcen yayınlar bulundurduğundan kuşkulanan yerleri arama yetkileri güçlendirildi. 1857 yasasına göre, yargıcın mahkumiyet kararı verebilmesi için, polisin, sözkonusu yayının satışının yapıldığını kanıtlaması gerekiyordu. Bu madde, polisin, elinde büyük pornografik yayın stokları bulunan toptancılarından alış veriş yapmanın çok zor hatta imkânsız olduğunu ileri sürerek daha geniş arama yetkileri talep etmesi nedeniyle değiştirildi. Böylece yeni yasa, erotik eser koleksiyoncularını bir dereceye kadar rahatlattıysa bile (kaldı ki, onların malzemesine de sık sık el konması önlenemedi) sahafların ve antika kitapçıların durumu büsbütün beter oldu. Bunlar, bilimsel çalışma ve araştırma için kamu kurumlarına veya kütüphanelere erotik kitaplar sağlıyor olsalar bile, polis aramaları karşısında büsbütün çaresizliğe itildiler.

Bu tür uygulamaların en talihsiz bir örneği, 1951'de Dorset yöresinde antika kitap işiyle uğraşan birinin başına geldi. Polis, antikacının evinde yirmidört antika kitaba ve orijinal suluboya resimler içeren bir dosyaya el koydu. Kitaplardan, **Lady Chatterley'in Aşığı** romanının sansürsüz iki İngilizce nüshası dışında diğerleri Fransızcaydı. Yine de onbeş kitap ve suluboya resimler için imha kararı verildi. İmha kararı verilen kitaplardan biri 1816'dan kalma tek nüsha bir antikaydı. Kitapçının

talebi âzerine bunun Müzeye yollanmasına karar verildi. Ne yazık ki diğerleri alevlere teslim edildi. Kitapçının, müşterilerinin çoğunun bilim adamları olduğunu ve Dr. Kinsey'in Cinsel Araştırmalar Enstitüsü için kendisini erotik eserlerin araştırılmasıyla görevlendirdiğini söylemesi hiçbir işe yaramadı.

Yeni yasanın yürürlüğe girdiği ilk aylardaki ilginç yargılamalardan birisi **Lady Chatterley'in Aşığı'nın** «Penguin» yayınlarınca yapılan sansürsüz basımıyla ilgiliydi. Belki de ilk kez, kitabın edebi değeri yargıç önüne çıkarıldığından, bu aynı zamanda yasanın getirdiği yeni hükmün de bir sınanmasıydı Kitabın edebi değerleriyle ilgili sayısız uzmanın dinlenmesinden sonra, jüri beraat kararı verdi. Kitabın yayınının, Yasanın deyiimiyle «kamu yararına» olduğuna, bilim, edebiyat, sanat ve eğitimin çıkarları doğrultusunda olduğuna karar verildi. Ancak «suçsuz» tanımının, eserin müstehcen olup da bunun haklı bulunduğunu mu, yoksa eserin müstehcen sayılmaması gerektiğini mi belirlediği, asla açıklığa kavuşamayacaktır.

Papa IX. Pius'un, bir zamanlar bir yazarın kitabının satışını desteklemesi istendiğinde, şaka yollu, kitabı **Yasak Eserler Listesine** koymaya söz verdiği söylenir. Normal olarak izin verildiği zamankinden daha tatlı olup olmadığı tartışma götürür ama, yasak meyva her zaman için çekicidir. Pornografiye gelince, cazibesinin önemli bir bölümünün pek çok ülkede konan yasal kısıtlamalardan geldiği, dağıtımındaki gizemli yöntemlerin ve ortalama bir müstehcen yayın okurunun tattığı serüven duygusunun bunda payı olduğu kuşkusuzdur. İngiliz sosyolog Geoffrey Gorer'in deyiimiyle, «pornografiden tad almak evlilik dışı cinsel faaliyetin bir biçimi olduğuna göre,

malzemeyi ele geçirmek için kuralların çiğnenmesi de olayın zevkli yanlarından biridir.»

Din adamları, politikacılar, polis ve diğer saygıdeğer kişiler pornografiyi haşın bir dille suçlamayı sürdürmekte ve özellikle pornografik yayınlarda yansıtılan cinsel aşırılıkların ve ahlak bozukluklarının, yasal sınırlamaların dışında kalmakla birlikte aynı eğilimleri besleyen yarı-pornografik kitap, dergi, film ve reklamların suç işlemeyi arttırdığını ileri sürmektedirler. Bir İngiliz piskoposu, pornografik malzemenin satışını engellemek için harcanacak enerji ve paranın, hapishaneleri islah etmek için harcanacak olandan çok daha iyi bir yatırım olacağını ilan ederek iş çevrelerine çağrılar yapacak kadar ileri gitmekteydi. «Önlemek, tedavi etmekten daha iyidir» diyor ve ucuz romanların, açık-saçık dergilerin, müstehcen kartların yasaklanması için bir seferberlik talep ediyordu.

Piskoposun uzun tiradına alkış tutan İngiliz ve Amerika'lı işadamlarından kaçının «kirli» şakalar yapmadığı ve hatta «pis» kartlardan biriktirmediği ayrı bir sorun. Ancak, Piskoposun girişimi, yanlış varsayımlardan yola çıkan nice kişinin davranışına da bir örnek oluşturuyor. Bu varsayımların temeli, haram cinsel ilişkiye girmek için bitmez tükenmez bir eğilim olduğu ve pornografi okumanın bu eğilimi hemen hayata geçirmekle sonuçlanacağı sanısıdır.

Bu görüşü kanıtlamak için veriler olduğu söylenemez. New York Belediye Başkanı Jimmy Walker'ın bir zamanlar dediği gibi, bir kitabın bir kadının ırzına geçtiği ne zaman duyulmuştur? Casanova'nın arasına kadınlarından birisine Aretino'nun **Soneleri**'nden resimler gösterdiği doğru olabilir ama bu erotik bir yanıt almaktan

çok bilgilendirme içindir.

Pornografiyle suç arasındaki ilişki konusunda pek çok şey söylenmiştir ama bunlar temellendirilmiş olmaktan uzaktır. Bir İngiliz yasaklanmış kitaplar otoritesinin belirttiği gibi, bu ilişkinin nedensel bir ilişki olduğu şeklinde bir sonuç çıkarılamaz. Onbeşinci yüzyıldan sadist bir çocuk katilinin, kendi çürümüşlüğüne **Suetonius**'u okumasına bağladığı biliniyor. Ancak, Roma tarihinin milyonlarca öğrencisi aynı şeyleri okumuş ve hiç de aynı davranışa girmemişlerdir.

Çoğu pornografik malzeme kötü yazılmış, kötü üretilmiştir ve itiraf etmek gerekirse, antropolojik ya da sosyolojik açıdan değerli olmakla birlikte, edebi bir değeri de yoktur. Uzun vadede, bu konuyu eğitim düzeyinin ilerici bir biçimde yükselmesine ve kamuoyunun damak tadına bırakmak; çocukların ve gençlerin çıkarına olmak üzere asgari bir denetimin dışında, hiçbir genel yasal sınırlama koymamak belki de en iyisidir. Pornografi, gizlilik ve tezgâh-gerisi yöntemleriyle yeşerir. Viktorya dönemi gibi baskının ve cinsel yasaklamaların doruğunda bir dönemde, pornografinin zararları da en uç noktadaydı. Giderek daha geniş kabul gören akılcı bir cinsel eğitim sayesinde, yalnızca tiksinti ve bulantı uyandırabilecek olan değersiz ve çirkin pornografik malzemenin, talep yetersizliği nedeniyle giderek ortadan kalkacağı ve yerini iyi yazılmış, estetik eserlere bırakacağı beklenmelidir. Bu kitabın göstermeye çalıştığı gibi, kötü pornografinin yanı sıra, iyi, hiç değilse iyi yazılmış pornografi de vardır ve değişen toplumsal tavırla giderek daha genel bir kabul görmektedir.

İngiliz eedbiyat eleştirmeni Walter Allen'in deyimiy-le, «pornografinin hangi anlamda, ya da ne zaman yoz-

laşmaya yol açtığını ya da açıp açmadığını bilmiyoruz. Tüm söyleyebileceğimiz, kadınların ve erkeklerin, şu ya da bu nedenle gerçek hayatta ulaşamadıkları cinsel düş-leri olduğu sürece, pornografi daima var olmuştur ve var olacaktır.»

“Birine pornografik görünen, bir başkası için dehanın kahkahasıdır”.

H. Montgomery Hyde’in Tevrat’tan başlayıp 1960’lara kadar getirdiği yolculuğun ana teması, D.H. Lawrence’in yukarıdaki sözü. Belki, elinizdeki kitabın yirmi yılı aşkın bir süre önce, 1964’de yazılmasına karşın, güncelliğini yitirmesini önleyen de aynı tema. Kimileri, dehanın kahkahasına pornografi damgasını vurup yasaklatmaya çalıştığı sürece Lawrence’in özlü deyişi tazeliğini koruyacağı benzer. Tıpkı “Madame Bovary”i, “Lady Chatterley’in Aşığı”nı yasaklayanların unutulmasına karşın, erotizmin başyapıtlarının yaşayıp gitmesi gibi...

